Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna

Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej na dzień 31 grudnia 2018 roku i za rok obrotowy zakończony tego dnia

Spis treści

Słownik 3
Podsumowanie 5
Podstawa sporządzenia 5
Działalność PZU Życie i wyniki operacyjne 5
System zarządzania 6
Profil ryzyka 6
Wycena dla celów wypłacalności 7
Zarządzanie kapitałem 8
A. Działalność i wyniki operacyjne 9
A.1. Działalność 9
A.2. Wynik z działalności ubezpieczeniowej 11
A.3. Wynik z działalności lokacyjnej (inwestycyjnej) 15
A.4. Wyniki z pozostałych rodzajów działalności 16
A.5. Wszelkie inne informacje 17
B. System zarządzania 18
B.1. Informacje ogólne o systemie zarządzania 18
B.2. Wymogi dotyczące kompetencji i reputacji 23
B.3. System zarządzania ryzykiem, w tym własna ocena ryzyka i wypłacalności 25
B.4. System kontroli wewnętrznej 29
B.5. Funkcja audytu wewnętrznego 31
B.6. Funkcja aktuarialna 33
B.7. Outsourcing 33
C. Profil ryzyka 35
C.1. Ryzyko aktuarialne 38
C.2. Ryzyko rynkowe 41
C.3. Ryzyko kredytowe / ryzyko niewykonania zobowiązań przez kontrahenta 43
C.4. Ryzyko płynności 44
C.5. Ryzyko operacyjne 45
C.6. Pozostałe istotne ryzyka 46
D. Wycena aktywów i zobowiązań 48
D.1. Aktywa 48
D.2. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe 53
D.3. Inne zobowiązania 56
D.4. Alternatywne metody wyceny 60
D.5. Wszelkie inne informacje 62
E. Zarządzanie kapitałem 63
E.1. Środki własne 63
E.2. Kapitałowy wymóg wypłacalności i minimalny wymóg kapitałowy 66
E.3. Zastosowanie podmodułu ryzyka cen akcji opartego na duracji do obliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności 67
E.4. Różnice między formułą standardową a stosowanym modelem wewnętrznym 67
E.5. Niezgodność z minimalnym wymogiem kapitałowym i niezgodność z kapitałowym wymogiem wypłacalności 67
Spis załączników 68

Słownik

1) **BEL** – najlepsze oszacowanie zobowiązań;
2) **Dyrektywa WII** – Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłacalność II);
3) **EIOPA** – Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (ang. European Insurance and Occupational Pensions Authority);
4) **Grupa Kapitałowa PZU, Grupa PZU** – PZU, jako spółka dominująca oraz jednostki zależne, w tym spółki zależne w rozumieniu obowiązujących przepisów o rachunkowości;
5) **Jednostka** – komórka lub jednostka organizacyjna PZU Życie;
6) **Jednostka zależna** – jednostka gospodarcza (w tym jednostka nie będąca spółką kapitałową, jak np. spółka cywilna, fundusz inwestycyjny), która pośrednio lub bezpośrednio kontrolowana jest przez PZU Życie; fakt sprawowania kontroli wynika z przesłanek opisanych w Międzynarodowym Standardzie Sprawozdawczości Finansowej 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe";
7) **Kierujący –** kierujący pionem lub jednostką;
8) **KNF, organ nadzoru** – Komisja Nadzoru Finansowego;
9) **Kodeks pracy** – Kodeks pracy z dnia 26 czerwca 1974 r. (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 917 z późn. zm.);
10) **MCR** – minimalny wymóg kapitałowy w systemie WII;
11) **MSSF** – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzone przez Komisję Europejską, które na 31 grudnia 2017 roku zostały opublikowane i weszły w życie;
12) **NBP** – Narodowy Bank Polski;
13) **oddziały PZU** - placówki terenowe PZU i PZU Życie, prowadzące działalność ubezpieczeniową w zakresie bezpośredniej obsługi klienta, w tym sprzedaży produktów;
14) **PIU** – Polska Izba Ubezpieczeń;
15) **PSR** – Polskie Standardy Rachunkowości, określone w ustawie o rachunkowości oraz w wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych, w szczególności rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 12 kwietnia 2016 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz.U. z 2016 r., poz. 562), rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (t. j. Dz.U. z 2017 r., poz. 277); w sprawach nieuregulowanych w ustawie o rachunkowości oraz w wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych, stosuje się odpowiednio Krajowe Standardy Rachunkowości i/lub MSSF;
16) **PZU** – Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna;
17) **PZU Życie, Spółka** - Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna;
18) **RM** – margines ryzyka;
19) **RTU** - rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe wyznaczane dla potrzeb sprawozdań finansowych wg PSR;
20) **SCR** – kapitałowy wymóg wypłacalności w systemie WII;
21) **System WII** - całość wymogów następujących aktów prawnych oraz wytycznych organów nadzoru: dyrektywa WII, ustawa o działalności ubezpieczeniowej, rozporządzenie delegowane, rozporządzenia wykonawcze oraz wytyczne EIOPA oraz KNF;
22) **QRT** – kwartalne i roczne ilościowe formularze sprawozdawcze;
23) **rozporządzenie delegowane** – rozporządzenie delegowane z dnia 10 października 2014 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłacalność II) z późn. zm.;

24) **rozporządzenie wykonawcze dotyczące SFCR** – rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/2452 z dnia 2 grudnia 2015 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do procedur, formatów i wzorów formularzy dotyczących sprawozdania na temat wypłacalności i kondycji finansowej zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE, z późn. zm.;
25) **unit-linked** – produkt ubezpieczeniowy o charakterze inwestycyjnym związany z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym, w którym ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający;
26) **ustawa o biegłych rewidentach** - ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz.U. z 2017, poz. 1089, z późn.zm.);
27) **ustawa o rachunkowości** – ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 351);
28) **ustawa o działalności ubezpieczeniowej**– ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 381);
29) **ustawa o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami** - ustawa z dnia 9 czerwca 2016 r. o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 2190, z późn. zm.);
30) **wynik z działalności ubezpieczeniowej** – wynik techniczny ubezpieczeń na życie wg PSR;
31) **wytyczne EIOPA** – Wytyczne EIOPA dotyczące sprawozdawczości i publicznego ujawniania;
32) **Zasady ładu Korporacyjnego** – Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych wydane przez KNF, obowiązujące od 1 stycznia 2015 roku;
33) **Nazwy spółek**:

1. **Alior Bank** – Alior Bank SA;
2. **Pekao** – Bank Pekao SA;
3. **TFI PZU SA** – Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA.

Podsumowanie

Podstawa sporządzenia

Obowiązek ujawnienia niniejszego sprawozdania wynika z art. 284 ustawy o działalności ubezpieczeniowej implementującej wymogi Dyrektywy WII do krajowego porządku prawnego. Układ sprawozdania jest zgodny z załącznikiem XX rozporządzenia delegowanego, z zastrzeżeniem, że ujawniane są wyłącznie informacje mające zastosowanie do działalności prowadzonej przez PZU Życie.

Niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone zgodnie z przepisami:

- ustawy o działalności ubezpieczeniowej;
- rozporządzenia delegowanego;
- wytycznych EIOPA;
- rozporządzenia wykonawczego dotyczącego SFCR;

Wycena aktywów, zobowiązań oraz środków własnych została wykonana w oparciu o przepisy ustawy o działalności ubezpieczeniowej, rozporządzenia delegowanego oraz wytycznych EIOPA w sprawie ujmowania i wyceny aktywów i zobowiązań innych niż rezerwy techniczno–ubezpieczeniowe, wytycznych EIOPA dotyczących wyceny rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz Wytycznych EIOPA w sprawie klasyfikacji środków własnych.

Wymóg kapitałowy obliczany jest na podstawie formuły standardowej WII, a jego podstawowym celem jest jak najpełniejsze pokrycie ryzyk związanych z istniejącą działalnością. Wszystkie obliczenia dotyczące modułów i podmodułów ryzyka oparte są na metodach zdefiniowanych w rozporządzeniu delegowanym.

Działalność PZU Życie i wyniki operacyjne

PZU Życie należy do Grupy Kapitałowej PZU i od lat pozostaje liderem na rynku ubezpieczeń na życie w Polsce.

Rynkiem działalności PZU Życie jest Polska, przy czym Spółka działa na terenie całego kraju, nie koncentrując się na żadnej z jego części.

Spółka zaspakaja potrzeby blisko 11 mln ubezpieczonych w zakresie grupowych, indywidualnych oraz indywidualnie kontynuowanych ubezpieczeń na życie. Dla celów zarządczych produkty PZU Życie raportowane i analizowane są w podziale na trzy segmenty: ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane, ubezpieczenia indywidualne oraz kontrakty inwestycyjne.

W podziale na linie biznesowe w systemie WII Spółka oferuje pozostałe ubezpieczenia na życie (stanowiące blisko 80% łącznych przychodów oraz ponad 85% łącznych wyników technicznych), ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, ubezpieczenia zdrowotne oraz ubezpieczenia z udziałem w zyskach.

Model biznesowy Spółki opiera się na stabilnym rozwoju ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych ze składką płatną okresowo, dzięki którym PZU Życie zawdzięcza wysoką rentowność oraz przewagę konkurencyjną na polskim rynku ubezpieczeniowym. Jednocześnie, utrzymując innowacyjne podejście do potrzeb ubezpieczonych, PZU Życie zwiększa zakres proponowanych opcji i dodatków, rozszerzając dostępną ochronę ubezpieczeniową o kolejne rodzaje produktów, w szczególności zdrowotnych, które dzięki szerokiej sieci placówek (ponad 2100 placówek współpracujących) i bogatej ofercie rozwijają się z dwucyfrową dynamiką. Oferta ubezpieczeń grupowych jest uzupełniona przez unikalną opcję indywidualnej kontynuacji, pozwalającą utrzymać ochronę ubezpieczeniową po odejściu z polisy grupowej. Z opcji tej korzystało w 2018 roku ponad 4,5 mln ubezpieczonych.

Kluczowymi miernikami sukcesu Strategii Grupy PZU na lata 2017-2020: „**Nowe PZU – więcej niż ubezpieczenia**" (dalej: Nowe PZU) w zakresie PZU Życie są marża operacyjna segmentu ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych na poziomie wyższym niż 20% oraz liczba klientów PZU Życie na poziomie 11 mln osób.

PZU Życie zdefiniował 12 kluczowych inicjatyw mających stanowić fundament Nowego PZU i umożliwić osiągnięcie celów strategicznych, w tym:

- wzrost liczby produktów na klienta poprzez m.in. rozwój sprzedaży produktów zdrowotnych i intensyfikację współpracy z bankami z Grupy PZU;
- lepsze wykorzystanie danych będących już w posiadaniu Spółki w celu zaoferowania klientowi produktów najbardziej odpowiadających jego potrzebom;
- szybsze reagowanie na zmieniający się rynek i oczekiwania klientów;
- uniwersalizacja sieci sprzedaży;
- zintegrowany model obsługi MSP.

W 2018 roku PZU Życie zebrał 38,1% składki przypisanej brutto wszystkich zakładów ubezpieczeń na życie w Polsce, co oznacza znaczący wzrost w stosunku do ubiegłorocznego udziału w rynku (+3,2 p.p.). Przyczyną wzrostu udziału PZU Życie jest wyższa niż łącznie dla pozostałych konkurentów dodatnia dynamika r/r składki przypisanej brutto płatnej okresowo, a jednocześnie niższy niż przeciętnie dla pozostałych uczestników rynku spadek r/r składki płatnej jednorazowo, przy równocześnie niższym jej udziale w portfelu Spółki. PZU Życie nadal pozostawał zdecydowanym liderem w segmencie składki płaconej okresowo, który stanowi przewagę konkurencyjną zakładu na rynku. W 2018 roku udział w tym segmencie wyniósł 45,9%.

W 2018 roku PZU Życie uzyskał wynik z działalności ubezpieczeniowej na poziomie 1 724 538 tys. zł. Głównym czynnikiem wpływającym na rezultaty PZU Życie w 2018 roku był niższy poziom odszkodowań i świadczeń, głównie w ubezpieczeniach ochronnych w efekcie poprawy dla części umów dodatkowych.

System zarządzania

Obowiązujący w Spółce system zarządzania, w tym organizacja, jest adekwatny do skali działalności, zakresu realizowanych funkcji, skali i złożoności ryzyk i wspiera skutecznie realizację celów strategicznych oraz bieżących celów biznesowych i operacyjnych.

System zarządzania Spółki obejmuje w szczególności Zarząd, Radę Nadzorczą oraz cztery funkcje kluczowe – aktuarialną, zarządzania ryzykiem, zgodności z przepisami oraz audytu wewnętrznego. Podział kompetencji Zarządu pomiędzy poszczególnych jego członków jest precyzyjnie określony. Każda z funkcji kluczowych posiada przypisany zakres kompetencji i zadań oraz właściwą jej niezależność operacyjną i dostęp do organu zarządzającego i nadzorującego. W strukturze Spółki funkcjonują komitety, wspierające jej działalność w dedykowanych obszarach biznesowych i zarządzaniu korporacyjnym. W PZU Życie wdrożono zasady wynagradzania Rady Nadzorczej, Zarządu oraz pracowników odnoszące się do wymogów Systemu WII, a także zasady oceny kompetencji i reputacji osób nadzorujących oraz wykonujących funkcje kluczowe. System zarządzania ryzykiem jest oparty na procesie zarządzania ryzykiem oraz strukturze organizacyjnej z podziałem kompetencji i zadań realizowanych w ramach tego procesu. W systemie zarządzania funkcjonuje system kontroli wewnętrznej, który ma na celu zapewnienie przestrzegania przez Spółkę wymogów regulacyjnych oraz skuteczność i wydajność operacji oraz zabezpieczenie dostępności i wiarygodności informacji finansowych i niefinansowych. Spółka wdrożyła szczegółowe zasady realizacji outsourcingu, w tym czynności uznawanych za podstawowe i ważne.

Profil ryzyka

Profil ryzyka PZU Życie wynika ze strategii oraz planów biznesowych Grupy PZU i jest okresowo monitorowany i kontrolowany.

Najistotniejsze ryzyka to ryzyko aktuarialne i ryzyko rynkowe, co wynika ze skali działalności ubezpieczeniowej prowadzonej przez Spółkę oraz wielkości środków uzyskanych w wyniku głównej działalności i przeznaczonych do inwestowania.

W ramach obowiązujących przepisów systemu WII PZU Życie wylicza SCR odpowiadający wielkości dopuszczonych środków własnych, które umożliwiają Spółce pokrycie znacznych nieprzewidzianych strat w przeciągu 1 roku, SCR ma zapewniać dostateczne zabezpieczenie interesów ubezpieczonych.

Ze względu na rodzaj działalności i istotne ryzyka formuła standardowa zaproponowana przez przepisy dobrze obrazuje wymóg kapitałowy i dlatego jest przez PZU Życie stosowana. SCR dla PZU Życie obejmuje m.in. ryzyka: aktuarialne, rynkowe, niewypłacalności kontrahenta i operacyjne oraz korektę z tytułu zdolności odroczonych podatków dochodowych do pokrywania strat.

Podstawowy wymóg kapitałowy po dywersyfikacji wyniósł na koniec 2018 roku 2 777 376 tys. zł i spadł o 8% w stosunku do końca 2017 roku. W głównej mierze zmiana została spowodowana spadkiem wymogów kapitałowych ryzyka rynkowego i ryzyka niewykonania zobowiązań przez kontrahenta. W 2018 roku zaszły istotne zmiany w zakresie ryzyka rynkowego, jego spadek spowodowany był w głównej mierze zmniejszeniem ekspozycji i zmianą szoku na przestrzeni roku dla ryzyka cen akcji. Zmniejszenie wartości aktywów narażonych na ryzyko koncentracji, spowodowane spadkiem wyceny tych aktywów, obniżyło ryzyko koncentracji. W konsekwencji zmienił się udział poszczególnych podmodułów w całkowitym ryzyku rynkowym. W 2018 roku nie dokonano żadnych istotnych zmian w metodach oceny ryzyka rynkowego.

Spadek wymogu kapitałowego dla ryzyka niewykonania zobowiązań przez kontrahenta wynika w głównej mierze ze spadku należności finansowych z tytułu nierozliczonych transakcji na instrumentach finansowych.

Wycena dla celów wypłacalności

Spółka wycenia aktywa i zobowiązania inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla celów wypłacalności w wartości godziwej. Wartość godziwą ustala się według cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach tych samych aktywów lub zobowiązań. W przypadku braku aktywnego rynku zastosowane zostały alternatywne metody wyceny spośród trzech dopuszczonych przepisami systemu WII: rynkowej, dochodowej lub kosztowej.

Najistotniejsze grupy aktywów według bilansu ekonomicznego PZU Życie to: jednostki podporządkowane, dłużne papiery wartościowe, jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania, depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych, aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym oraz pożyczki zabezpieczone hipotecznie.

Główne różnice w wycenie ww. aktywów w stosunku do wyceny w sprawozdaniu finansowym wg PSR dotyczą jednostek podporządkowanych, dłużnych papierów wartościowych, depozytów innych niż ekwiwalenty środków pieniężnych oraz pożyczek zabezpieczonych hipotecznie. Różnice te wynikają przede wszystkim z faktu, że w bilansie ekonomicznym ww. aktywa wycenione są w wartości godziwej, natomiast w sprawozdaniu finansowym wg PSR stosowane są metody wyceny oparte na koszcie historycznym (cena nabycia pomniejszona o umorzenie, metoda praw własności, skorygowana cena nabycia).

Najistotniejsze grupy zobowiązań według bilansu ekonomicznego PZU Życie to rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe oraz rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Spółka wycenia rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w wartości, której inny zakład ubezpieczeń lub zakład reasekuracji (zakład odniesienia) mógłby zgodnie z oczekiwaniami zażądać za przejęcie zobowiązań ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych i wywiązanie się z nich. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe wyliczane na potrzeby wypłacalności składają się z BEL oraz RM.

W okresie sprawozdawczym nie zaszły istotne zmiany w sposobie wyceny aktywów i zobowiązań innych niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe. W zakresie wyceny BEL istotne zmiany założeń przyjętych w ramach obliczeń BEL w 2018 roku w porównaniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego dotyczyły założeń ekonomicznych oraz innych niż ekonomiczne. Łączny efekt zmian założeń ekonomicznych wynikał ze zmian stóp dyskonta. Łączny efekt zmian założeń innych niż ekonomiczne dotyczy w szczególności zmian założeń o szkodowości, zmian założeń kosztowych oraz zmian założeń o rezygnacjach.

Zarządzanie kapitałem

Celem polityki kapitałowej i dywidendowej PZU Życie jest koncentracja na stopie zwrotu poprzez efektywne zarządzanie kapitałem, przy zachowaniu poziomu bezpieczeństwa i utrzymaniu zasobów kapitałowych na cele strategicznego rozwoju poprzez akwizycje.

W 2018 roku Spółka spełniała wymogi wypłacalności i posiadała dopuszczone środki własne na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności. SCR wynosił 2 529 003 tys. zł, a dopuszczone środki własne, zaliczone do kategorii 1 – nieograniczone, 11 345 111 tys. zł, co zapewniało współczynnik pokrycia SCR dopuszczonymi środkami własnymi na poziomie 449%. Minimalny wymóg kapitałowy (MCR) wynosił 1 138 052 tys. zł, a dopuszczone środki własne, zaliczone do kategorii 1 – nieograniczone, 11 345 111 tys. zł, co zapewniało współczynnik pokrycia MCR dopuszczonymi środkami własnymi na poziomie 997%.

Spadek dopuszczonych środków własnych w stosunku do 2017 roku wyniósł 563 748 tys. zł, co oznacza spadek o 5%. Zmniejszenie względem 31 grudnia 2017 roku było wynikiem spadku nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami, którego główną przyczyną był spadek wyceny jednostek uczestnictwa SFIO Universum, na skutek przeceny akcji Grupy Azoty.

SCR w 2018 roku spadł o 7% w porównaniu do 2017 roku w wyniku zmian podstawowego wymogu kapitałowego, o którym mowa w Podsumowaniu dotyczącym Profilu ryzyka.

Spółka nie korzysta przy kalkulacji SCR z przepisów przejściowych. Na dzień 31 grudnia 2018 roku PZU Życie nie stosował korekty dopasowującej, o której mowa w art. 227 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, korekty z tytułu zmienności, o której mowa w art. 229 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, przejściowej struktury terminowej stopy procentowej wolnej od ryzyka, o której mowa w art. 496 ustawy o działalności ubezpieczeniowej ani przejściowego odliczenia, o którym mowa w art. 497 ustawy o działalności ubezpieczeniowej.

A. Działalność i wyniki operacyjne

A.1. Działalność

A.1.1. Nazwa i forma prawna

PZU Życie należy do Grupy Kapitałowej PZU, w której dominującym podmiotem jest PZU.

A.1.2. Organ nadzoru odpowiedzialny za nadzór finansowy nad Spółką oraz organ sprawujący nadzór nad Grupą Kapitałową PZU

Organ nadzoru odpowiedzialny za nadzór finansowy nad PZU Życie oraz nad Grupą Kapitałową PZU:

Komisja Nadzoru Finansowego, ul. Piękna 20, 00-549 Warszawa.

A.1.3. Kluczowy biegły rewident

Marcin Dymek, nr w rejestrze 9899, działający w imieniu firmy audytorskiej KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k., nr na liście 3546, ul. Inflancka 4A 00-189 Warszawa, Polska.

A.1.4. Udziałowcy posiadający znaczne pakiety akcji Spółki

Na dzień 31 grudnia 2018 roku kapitał zakładowy PZU Życie wynosił 295 000 tys. zł i dzielił się na 11 800 000 akcji imiennych zwykłych o wartości nominalnej 25 zł każda. W 2018 roku nie wystąpiły żadne zmiany kapitału zakładowego. Na dzień 31 grudnia 2018 roku właścicielem 100% akcji PZU Życie był PZU.

A.1.5. Pozycja Spółki w prawnej strukturze Grupy Kapitałowej PZU

Strukturę kapitałową Grupy PZU według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku zaprezentowano w załączniku nr 1 do niniejszego sprawozdania[1].

Uproszczony schemat organizacyjny Spółki zaprezentowano w załączniku nr 2.

A.1.6. Istotne linie biznesowe PZU Życie oraz istotne obszary geograficzne, na których Spółka prowadzi działalność

PZU Życie zaspakaja potrzeby 11 mln ubezpieczonych w zakresie grupowych, indywidualnych oraz indywidualnie kontynuowanych ubezpieczeń na życie. Do celów zarządczych produkty PZU Życie raportowane i analizowane są w podziale na trzy segmenty: ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane, ubezpieczenia indywidualne oraz kontrakty inwestycyjne. W podziale na linie biznesowe w systemie WII Spółka oferuje pozostałe ubezpieczenia na życie (stanowiące blisko 80% łącznych przychodów oraz ponad 85% łącznych wyników technicznych), ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, ubezpieczenia zdrowotne oraz ubezpieczenia z udziałem w zyskach.

Rynkiem działalności PZU Życie jest Polska, przy czym Spółka działa na terenie całego kraju, nie koncentrując się na żadnej z jego części.

PZU Życie od lat jest niekwestionowanym liderem w zakresie ubezpieczeń na życie z udziałem w rynku składki płaconej okresowo na poziomie 45,9%, w tym dla umów ochronnych z grupy I ubezpieczeń na życie udział ten wynosi 63,7%. To stabilnemu rozwojowi ochronnych ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych PZU Życie zawdzięcza wysoką rentowność oraz pozycję lidera na polskim rynku ubezpieczeniowym. Jednocześnie, utrzymując innowacyjne podejście do potrzeb klientów, zwiększa zakres proponowanych opcji i dodatków, rozszerzając dostępną ochronę ubezpieczeniową o kolejne ubezpieczenia, w tym szczególnie zdrowotne.

Oferta ubezpieczeń grupowych jest uzupełniona przez unikalną opcję indywidualnej kontynuacji, pozwalającą utrzymać ochronę ubezpieczeniową po odejściu z polisy grupowej na z góry ustalonych zasadach. Istotnym elementem oferty w segmencie grupowym i indywidualnie kontynuowanym są ubezpieczenia zdrowotne, które dzięki szerokiej sieci placówek (ponad 2100 placówek współpracujących na koniec 2018 roku) i innowacyjnej ofercie rozwijają się z dwucyfrową dynamiką. PZU Życie działa także aktywnie na rzecz rozwoju dobrowolnych ubezpieczeń zdrowotnych.

---

[1] W załączniku na schemacie nie zamieszczono:

- spółek w likwidacji (Ardea Alba SA w likwidacji);
- funduszy inwestycyjnych PZU SFIO Universum, PZU FIZ Dynamiczny, PZU FIZ Sektora Nieruchomości, PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2, PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 1, PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 2, PZU FIZ Surowcowy, PZU FIO Globalny Obligacji Korporacyjnych, PZU Dłużny Aktywny, PZU Innowacyjnych Technologii (dawniej: PZU Telekomunikacja Media Technologia), PZU Akcji Spółek Dywidendowych, PZU FIZ Forte, PZU FIZ Akcji Combo, PZU FIZ Akcji Focus, inPZU Inwestycji Ostrożnych, inPZU Obligacje Polskie, inPZU Akcje Polskie, inPZU Akcji Rynków Rozwiniętych, inPZU Obligacji Rynków Rozwiniętych, inPZU Obligacji Rynków Wschodzących;
- spółek prawa handlowego mających charakter jednostek specjalnego przeznaczenia zależnych od funduszy PZU FIZ Sektor Nieruchomości i PZU FIZ Sektor Nieruchomości 2, których liczba wynosiła na dzień 31 grudnia 2018 roku dla każdego funduszu: 18 (31 grudnia 2017 roku odpowiednio: 15 i 20);

nad którymi Grupa PZU sprawowała kontrolę na dzień 31 grudnia 2018 roku w świetle MSSF 10.

Ponadto na 31 grudnia 2018 roku Grupa PZU posiadała 100% udziałów w spółce Syta Development sp. z o.o. w likwidacji, nad którą kontrolę sprawuje likwidator niezależny od Grupy PZU.

W ramach ubezpieczeń indywidualnych oferta PZU Życie skupia się wokół zapewnienia ochrony ubezpieczeniowej dzięki produktom ochronnym oraz na życie i dożycie.

Z kolei, dzięki ofercie produktów inwestycyjnych, ubezpieczeni mogą skutecznie pomnażać swoje oszczędności.

Aktywnie rozwijana jest współpraca z bankami jako kanałem dystrybucji ubezpieczeń, w tym szczególnie bankami będącymi w Grupie PZU.

Informacja na temat składek, odszkodowań i świadczeń, kosztów w podziale na linie biznesowe w systemie WII oraz według kraju zawierał formularz QRT S.05.01.02 stanowiący załącznik nr 3 oraz S.05.02.01 stanowiący załącznik nr 4 do sprawozdania.

A.1.7. Wszelkie istotne zdarzenia gospodarcze i inne, które miały miejsce w okresie sprawozdawczym i które wywarły istotny wpływ na PZU Życie

Dnia 28 czerwca 2018 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU Życie podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za rok obrotowy 2017 w kwocie 1 260 238 tys. zł w następujący sposób:

- przeznaczenie na dywidendę kwoty 1 257 483 tys. zł;
- przeznaczenie na odpis na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych kwoty 2 755 tys. zł.

Dzień dywidendy ustalono na 28 czerwca 2018 roku, a wypłaty dokonano 1 października 2018 roku.

A.2. Wynik z działalności ubezpieczeniowej

Składki, odszkodowania oraz koszty w podziale na linie biznesowe przedstawia formularz S.05.01.02 stanowiący załącznik nr 3 do sprawozdania.

W 2018 roku dokonano zmiany sposobu sporządzania sprawozdania finansowego. W sprawozdaniu finansowym sporządzonym na dzień 31 grudnia 2017 roku zarówno przychody jak i koszty dotyczące produktów strukturyzowanych zostały zaprezentowane w technicznym rachunku ubezpieczeń na życie – grupa ustawowa nr 1 – ubezpieczenia na życie. W sprawozdaniu finansowym sporządzonym na dzień 31 grudnia 2018 roku, w oparciu o informację z organu nadzoru przekazaną w dniu 25 maja 2018 roku, przychody i koszty dotyczące produktów strukturyzowanych zostały zaprezentowane w technicznym rachunku ubezpieczeń na życie – grupa ustawowa nr 3 – ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe.

Powyższa zmiana miała wpływ na dane porównywalne i została odzwierciedlona w tabelach prezentujących dane ilościowe w częściach A.2., A.3 oraz A.4.

A.2.1. Główne czynniki mające wpływ na osiągnięty wynik z działalności ubezpieczeniowej wg PSR

W 2018 roku PZU Życie uzyskał wynik z działalności ubezpieczeniowej na poziomie 1 724 538 tys. zł wobec 1 613 017 tys. zł w poprzednim roku (wzrost o 6,9%). Natomiast zysk netto wyniósł 1 334 885 tys. zł wobec 1 260 238 tys. zł w 2017 roku (wzrost o 5,9%).

Główne czynniki wpływające na rezultaty PZU Życie w 2018 roku to:

- niższa składka przypisana brutto; wyniosła ona 8 276 467 tys. zł, co oznacza spadek o 3,3% w porównaniu z poprzednim rokiem. Głównym czynnikiem spadku była niższa sprzedaż indywidualnych produktów unit-linked z płatnością jednorazową w kanale bankowym. Jednocześnie odnotowano wzrost sprzedaży w segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych - wyższa składka o 35 945 tys. zł, głównie w wyniku pozyskania kolejnych składek w ubezpieczeniach zdrowotnych oraz aktywnej dosprzedaży ubezpieczeń dodatkowych w produktach indywidualnie kontynuowanych;

- spadek wyniku netto na działalności inwestycyjnej to przede wszystkim efekt niższych wyników na portfelu lokat, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający w szczególności w związku z gorszą niż w ubiegłym roku sytuacją na rynkach kapitałowych;
- niższy poziom odszkodowań i świadczeń, głównie w ubezpieczeniach ochronnych w efekcie niższego w bieżącym roku poziomu świadczeń w portfelu grupowych produktów ochronnych. Dodatkowo niższy poziom wartości wypłat z tytułu dożyć w krótkoterminowych produktach na życie i dożycie (tzw. polisolokaty), których ostatnie polisy zapadły w 2017 roku. Wzrost poziomu wykupów produktów inwestycyjnych równoważony był adekwatną zmianą rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- na zmianę stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym w 2018 roku wpływał w szczególności istotnie niższy w bieżącym okresie wynik z działalności inwestycyjnej w większości portfeli produktów unit-linked. W produkcie oferowanym w sieci Banku Millennium to dodatkowo efekt niższych wpłat na rachunki dokonanych przez klientów oraz wysokich wykupów z funduszy w trakcie roku. W przypadku ubezpieczeń indywidualnie kontynuowanych niższy niż przed rokiem wzrost rezerw matematycznych to efekt dotychczasowych zmian zasad indeksacji oraz udziału „starych" i „nowych" kontynuacji zarówno wśród osób dochodzących, jak i pozostających w portfelu ubezpieczonych – w „nowych" kontynuacjach niższy jednostkowy koszt tworzenia rezerw matematycznych na przyszłe wypłaty świadczeń;
- wzrost w zakresie kosztów działalności ubezpieczeniowej zarówno w zakresie kosztów akwizycji jak i kosztów administracyjnych; łącznie koszty działalności ubezpieczeniowej wyniosły 1 153 992 tys. zł, co oznacza, że wzrosły w porównaniu do ubiegłego roku o 30 937 tys. zł, w tym koszty akwizycji wzrosły o 8 047 tys. zł do poziomu 475 872 tys. zł, a koszty administracyjne wzrosły o 22 899 tys. zł do poziomu 678 129 tys. zł. Czynnikiem determinującym wzrost kosztów administracyjnych były przede wszystkim wydatki związane ze zmianami organizacyjnymi w pionach sprzedażowych oraz wzrost kosztów osobowych wynikający z presji płacowej na rynku.

Wynik z działalności ubezpieczeniowej w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2018	2017
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	377 389	375 441
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	12 062	17 441
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	67 314	41 491
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	8 341	13 758
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	1 259 432	1 164 886
RAZEM	**1 724 538**	**1 613 017**

A.2.2. Przychody (składki)

W 2018 roku składki przypisane brutto w PZU Życie wyniosły 8 276 467 tys. zł wobec 8 563 065 tys. zł w roku 2017, co stanowiło spadek o 286 598 tys. zł, tj. 3,3%.

Składki przypisane brutto w najważniejszym segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych były wyższe w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku o 35 945 tys. zł (0,5%), co było przede wszystkim efektem:

- pozyskania kolejnych kontraktów w ubezpieczeniach zdrowotnych zawieranych w formie grupowej lub indywidualnie kontynuowanej (nowi klienci w ubezpieczeniach ambulatoryjnych oraz sprzedaż wariantów produktu lekowego). Na koniec 2018 roku PZU Życie posiadał w portfelu ponad 1,8 mln aktywnych umów tego rodzaju. W I kwartale 2018 roku PZU Życie wprowadził do oferty nową umowę dodatkową do ubezpieczeń kontynuowanych „PZU Uraz Ortopedyczny";
- aktywnej dosprzedaży innych ubezpieczeń dodatkowych w produktach indywidualnie kontynuowanych, w tym szczególnie wraz z oferowaniem umowy podstawowej w oddziałach PZU oraz podwyższania sumy ubezpieczenia w trakcie trwania umów. Oprócz umowy dodatkowej wskazanej powyżej w IV kwartale PZU Życie wprowadził kolejne dodatkowe ubezpieczenie na wypadek zawału serca albo udaru mózgu, zapewniające wsparcie finansowe w razie zawału lub udaru.

Składka przypisana brutto wg PSR w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2018	2017
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	3 939 572	3 895 373
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	53 472	52 435
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	1 144 669	1 534 805
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	-	-
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	3 138 754	3 080 452
RAZEM	**8 276 467**	**8 563 065**

A.2.3. Koszty

A.2.3.1. Obsługa i likwidacja świadczeń oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wg PSR

W 2018 roku poniesiony przez PZU Życie koszt z tytułu odszkodowań i świadczeń wyniósł 6 235 250 tys. zł wobec 6 262 304 tys. zł wypłaconych w roku 2017, co stanowiło spadek o 27 054 tys. zł, tj. 0,4%.

Na niższe odszkodowania i świadczenia w ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych (-98 560 tys. zł) składały się:

- niższy w bieżącym roku poziom świadczeń w portfelu grupowych produktów ochronnych co miało związek z poprawą rok do roku parametrów części ryzyk dodatkowych;
- niższej wartości wypłaty z tytułu dożyć w krótkoterminowych ubezpieczeniach na życie i dożycie – w 2017 roku zapadły ostatnie transze polis tego typu produktów;
- niższej wartości wypłaty transferowe w Pracowniczych Programach Emerytalnych.

Jednocześnie powyższe czynniki były kompensowane rosnącą wartością świadczeń z tytułu zgonów w związku ze starzeniem się społeczeństwa (potwierdzone danymi GUS o wzroście częstości zgonów w całej populacji w Polsce), a dodatkowo kosztów świadczeń w ubezpieczeniach zdrowotnych, jako efekt dynamicznego rozwoju tego portfela umów.

Wartość odszkodowań i świadczeń w segmencie ubezpieczeń indywidualnych ukształtowała się na poziomie 1 297 753 tys. zł, co oznacza wzrost o 12,5% w porównaniu z 2017 rokiem. Do ich wzrostu przyczynił się przede wszystkim wyższy poziom wykupów w ubezpieczeniach bankowych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, gdzie pomimo spadku średniej wartości wykupu znacznie wzrosła ich ilość przede wszystkim w efekcie większego niż przed rokiem portfela polis. Wyższe wartości świadczeń zanotowano również w indywidualnych kontach emerytalnych w wyniku wyższych zwrotów środków w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego. Dodatkowo Spółka zanotowała wzrost poziomu wartości wypłat z tytułu dożyć w krótkoterminowych produktach na życie i dożycie o charakterze inwestycyjnym (tzw. polisolokaty i produkty strukturyzowane).

Niższe kwoty świadczeń w ramach kontraktów inwestycyjnych wynikały z braku wypłat z tytułu dożycia w krótkoterminowych produktach na życie i dożycie zarówno w kanale bancassurance jak i własnym (w ubiegłym roku zapadły ostatnie transze; brak sprzedaży w kolejnych okresach – wycofanie produktów z oferty) oraz dodatkowo znacznie niższej wartości średniego wykupu dla produktów unit-linked. Czynniki te zostały częściowo skompensowane poprzez wyższe wypłaty transferowe w ubezpieczeniach emerytalnych Indywidualnego Konta Zabezpieczenia Emerytalnego. Jednocześnie powyżej opisane efekty nie miały istotnego wpływu na wynik z działalności operacyjnej z uwagi na zmianę wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w analogicznej wysokości.

Odszkodowania i świadczenia wg. PSR w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2018	2017
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	3 549 087	3 651 219
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	61 097	63 509
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest	1 164 236	1 053 109

ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe		
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	40 089	40 309
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	1 420 741	1 454 158
RAZEM	**6 235 250**	**6 262 304**

Spadek innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym wyniósł w 2018 roku 312 192 tys. zł względem wzrostu o 601 358 tys. zł w 2017 roku.

Największy spadek odnotowano w Grupie 3 Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, w szczególności na produktach bancassurance, głównie w wyniku ujemnego wyniku inwestycyjnego w 2018 roku, podczas gdy w 2017 zanotowano silnie dodatni. Równocześnie na porównanie rok do roku wpływa w tej grupie produktów również niższy w 2018 roku poziom wpłat klientów do funduszy oraz rosnący poziom wykupów. Istotny spadek rezerw w tej kategorii zanotowano również na produktach III filaru zabezpieczenia emerytalnego – wpływ wyniku inwestycyjnego funduszy.

Z kolei wzrost rezerwy ubezpieczeń na życie miał miejsce głównie na produktach indywidualnie kontynuowanych w wyniku indeksowania sum ubezpieczenia przez ubezpieczonych i wzrostu średniego wieku w portfelu, co przekłada się na poziom rezerw. Jednocześnie wzrost ten był niższy niż przed rokiem jako efekt zmiany udziału „starych" i „nowych" kontynuacji zarówno wśród osób dochodzących, jak i pozostających w portfelu ubezpieczonych – w „nowych" kontynuacjach jest niższy jednostkowy koszt tworzenia rezerw matematycznych na przyszłe wypłaty świadczeń.

Jednocześnie w tej kategorii rezerw nie występowały w 2018 roku czynniki z 2017 roku – rozwiązywanie rezerw po zapadaniu umów w krótkoterminowych produktach na życie i dożycie o charakterze inwestycyjnym (tzw. polisolokaty i produkty strukturyzowane).

Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym wg. PSR w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	**2018**	**2017**
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	93 976	(15 330)
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	(13 512)	(15 159)
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	(366 455)	660 211
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	(26 388)	(27 813)
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	187	(551)
RAZEM	**(312 192)**	**601 358**

A.2.3.2. Koszty akwizycji i administracyjne

W roku 2018 koszty działalności ubezpieczeniowej wzrosły łącznie o 2,8% w porównaniu do roku 2017, do poziomu 1 153 992 tys. zł.

W przypadku kosztów akwizycji wzrost o 8 047 tys. zł. to efekt rosnącego w segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych wynagrodzenia dla pośredników ubezpieczeniowych, szczególnie za sprzedaż produktów zdrowotnych wraz z rozwojem tego portfela, a dodatkowo kosztów korespondencji z klientami (głównie oferowanie umów dodatkowych do indywidualnej kontynuacji). Powyższy wzrost został częściowo skompensowany niższymi kosztami w segmencie ubezpieczeń indywidualnych, gdzie niższe prowizje za sprzedaż produktów unit-linked w kanale bancassurance (niższy niż przed rokiem poziom sprzedaży przy prowizji płatnej z góry) równoważone były częściowo rosnącymi w sieci własnej kosztami wsparcia sprzedaży oraz wynagrodzeń pośredników za sprzedaż produktów ochronnych, w drugim przypadku również w kanale bankowym.

Koszty administracyjne wyższe niż w poprzednim roku (+22 899 tys. zł) przede wszystkim w związku z wydatkami związanymi ze zmianami organizacyjnymi w pionach sprzedażowych oraz wzrostem kosztów osobowych wynikającym z presji płacowej na rynku. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na wzrost były inwestycje mające na celu intensyfikację

sprzedaży w segmencie ubezpieczeń indywidualnych oraz w mniejszym stopniu rosnący poziom wynagrodzenia za obsługę produktów unit-linked w kanale bancassurance.

Koszty akwizycji wg. PSR w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2018	2017
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	212 114	182 965
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	7 389	4 868
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	55 266	84 905
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	-	-
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	201 103	195 087
RAZEM	**475 872**	**467 825**

Koszty administracyjne wg. PSR w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2018	2017
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	389 735	373 821
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	6 430	5 172
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	28 579	27 758
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	478	793
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	252 907	247 686
RAZEM	**678 129**	**655 230**

A.2.3.3. Pozostałe przychody i koszty techniczne

Saldo pozostałych przychodów i kosztów technicznych w 2018 roku było ujemne i wyniosło 46 787 tys. zł. Względem roku 2017 zanotowano poprawę wyniku o 16 231 tys. zł, głównie w efekcie niższej składki finansowanej przez Spółkę oraz niższego odpisu na fundusz prewencyjny.

A.3. Wynik z działalności lokacyjnej (inwestycyjnej)

W 2018 roku wynik z działalności inwestycyjnej PZU Życie wyniósł 655 592 tys. zł wobec 1 219 436 tys. zł w roku ubiegłym. Do głównych przyczyn spadku wyniku rok do roku należy zaliczyć przede wszystkim niższe wyniki na jednostkach uczestnictwa oraz akcjach, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, na skutek gorszej sytuacji na rynku kapitałowym.

Wynik z działalności inwestycyjnej wg PSR (tys. zł)	2018	2017[1]
Nieruchomości	(1 685)	8 169
Udziały lub akcje w jednostkach podporządkowanych	93 068	73 369
Akcje	(60 528)	50 008
Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne	(113 311)	330 056

[1] W sprawozdaniu SFCR za 2017 rok pozostałe koszty działalności lokacyjnej były w celach prezentacyjnych alokowane kluczem do poszczególnych kategorii instrumentów finansowych, w niniejszym sprawozdaniu pozycje te zaprezentowano łącznie w linii „Pozostałe" łącznie z instrumentami pochodnymi.

Dłużne papiery wartościowe	738 589	699 746
Lokaty terminowe	17 402	8 983
Pożyczki	26 258	3 394
Pozostałe	(44 201)	45 711
RAZEM	**655 592**	**1 219 436**

Wynik brutto (bez wpływu podatkowego) z działalności inwestycyjnej ujęty w kapitale z aktualizacji wyceny był w 2018 roku ujemny i wyniósł -347 203 tys. zł wobec zysku na poziomie 24 850 tys. zł w roku ubiegłym. Główny wpływ miał na to spadek wyceny jednostek uczestnictwa Specjalistycznego Funduszu Inwestycyjnego Otwartego Universum przede wszystkim na skutek przeceny akcji Grupy Azoty.

Wynik brutto przez kapitał z aktualizacji wyceny (zmiana w tys. zł)	**2018**	**2017**
Nieruchomości	-	-
Udziały lub akcje w jednostkach podporządkowanych	921	6 224
Akcje	-	-
Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne	(348 124)	18 626
Dłużne papiery wartościowe	-	-
Lokaty terminowe	-	-
Pożyczki	-	-
Pozostałe	-	-
RAZEM	**(347 203)**	**24 850**

W ciągu 2018 roku PZU Życie nie prowadził działalności w zakresie sekurytyzacji.

A.4. Wyniki z pozostałych rodzajów działalności

W 2018 roku PZU Życie uzyskał wynik brutto na poziomie 1 655 943 tys. zł wobec 1 570 096 tys. zł w poprzednim roku (wzrost o 5,5%). Natomiast zysk netto wyniósł 1 334 885 tys. zł wobec 1 260 238 tys. zł w 2017 roku (wzrost o 74 647 tys. zł, tj. 5,9%).

Pozycja przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie składa się głównie z ujemnego i niższego niż w 2017 roku wyniku z lokat w funduszach inwestycyjnych. W 2017 roku dokonano sprzedaży z zyskiem jednostek uczestnictwa w funduszach PZU Energia Medycyna Ekologia (EME) oraz Dłużny Rynków Wschodzących (DRW) podczas, gdy w 2018 zanotowano ujemny wynik na realizacji SFIO Universum.

Powyższy efekt częściowo skompensowany otrzymaną dywidendą od spółki zależnej Tower Inwestycje sp. z o.o. (brak w 2017 roku). Negatywny wpływ na zmianę tej pozycji rok do roku miał również odpis z tytułu trwałej utraty wartości nieruchomości w bieżącym roku.

Główna różnica rok do roku wśród zdarzeń ewidencjonowanych w ramach pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych wynika z braku w 2018 roku, a poniesionych w poprzednim roku kosztów restrukturyzacji.

Poniższa tabela prezentuje przychody i koszty PZU Życie inne niż przychody i koszty techniczne.

Ogólny rachunek zysków i strat wg PSR (tys. zł)	**2018**	**2017**
Wynik techniczny	1 724 538	1 613 017
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	77 470	112 624
Pozostałe przychody operacyjne	6 131	7 330
Pozostałe koszty operacyjne	(152 196)	(162 875)
Zysk (strata) brutto	**1 655 943**	**1 570 096**
Podatek dochodowy	(321 058)	(309 858)
Zysk (strata) netto	**1 334 885**	**1 260 238**

W roku 2018 roku Spółka nie posiadała istotnych umów leasingu.

A.5. Wszelkie inne informacje

Brak w 2018 roku innych niż opisane powyżej istotnych zdarzeń, które miały wpływ na wynik operacyjny PZU Życie.

B. System zarządzania

B.1. Informacje ogólne o systemie zarządzania

Obowiązujący w Spółce system zarządzania, w tym organizacja, jest adekwatny do skali działalności, zakresu realizowanych funkcji, skali i złożoności ryzyk i wspiera skutecznie realizację celów strategicznych oraz bieżących celów biznesowych i operacyjnych.

Przyjęte rozwiązania formalne, organizacyjne i procesowe obejmują wszystkie istotne elementy systemu zarządzania i umożliwiają utrzymanie akceptowalnego poziomu ryzyka w Spółce.

System zarządzania adresuje w przyjętej strukturze Spółki wszystkie zadania określone dla zakładu ubezpieczeń zgodnie z obowiązującymi przepisami. Ocena adekwatności systemu zarządzania została dokonana na podstawie przeprowadzonych analiz działalności w obszarach wskazanych w wymogach regulacyjnych oraz poddanych raportowaniu w niniejszym sprawozdaniu.

B.1.1. Rada Nadzorcza

Zgodnie ze Statutem Spółki, Rada Nadzorcza składa się z pięciu do dziewięciu członków powoływanych i odwoływanych przez Walne Zgromadzenie. Członkowie Rady Nadzorczej są powoływani na okres wspólnej kadencji, która obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe.

Rada Nadzorcza uchwala Regulamin Rady Nadzorczej określający jej organizację i sposób wykonywania czynności. Regulamin określa skład oraz sposób powoływania Rady Nadzorczej, zadania i zakres działalności oraz sposób jej zwoływania i prowadzenia obrad.

Rada Nadzorcza wybiera ze swojego składu Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego, a także może wybrać spośród swoich członków Sekretarza.

Przewodniczący Rady Nadzorczej kieruje pracami Rady Nadzorczej. W przypadku nieobecności Przewodniczącego Rady Nadzorczej, w tym tymczasowej przeszkody uniemożliwiającej mu sprawowanie funkcji oraz sytuacji, w której nastąpiło wygaśnięcie mandatu Przewodniczącego Rady Nadzorczej i nie został jeszcze powołany nowy Przewodniczący Rady Nadzorczej, wszelkie prawa i obowiązki Przewodniczącego Rady Nadzorczej są wykonywane przez Wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej, z wyłączeniem uprawnienia do rozstrzygania o treści uchwały Rady Nadzorczej w przypadku równości głosów.

Rada Nadzorcza może wybrać spośród swoich członków Sekretarza Rady Nadzorczej. Sekretarz Rady Nadzorczej wspomaga Przewodniczącego Rady Nadzorczej, a w razie jego nieobecności Wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej, przy wykonywaniu obowiązków, w szczególności:

1) organizuje pracę Rady Nadzorczej;
2) czuwa nad obsługą organizacyjno-techniczną posiedzeń Rady Nadzorczej;
3) odpowiada za sporządzanie protokołów posiedzeń Rady Nadzorczej;
4) przedstawia projekty sprawozdań, do których sporządzania obliguje Radę Nadzorczą Statut.

Rada Nadzorcza może delegować swoich członków do samodzielnego pełnienia określonych czynności nadzorczych. Delegowanie następuje każdorazowo uchwałą Rady Nadzorczej określającą osobę lub osoby delegowane, szczegółowy zakres czynności nadzorczych oraz czas trwania delegowania. Członkowie Rady Nadzorczej delegowani do samodzielnego pełnienia określonych czynności nadzorczych składają Radzie Nadzorczej pisemne sprawozdanie z dokonywanych czynności na najbliższym posiedzeniu Rady Nadzorczej, po dokonaniu jakichkolwiek czynności nadzoru w sposób samodzielny. W okresie sprawozdawczym Rada Nadzorcza nie skorzystała z powyższego uprawnienia.

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Spółki we wszystkich dziedzinach jej działalności.

Do kompetencji Rady Nadzorczej należy w szczególności:

1) ocena sprawozdania Zarządu z działalności Spółki oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy w zakresie ich zgodności z księgami rachunkowymi i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym;
2) zatwierdzenie sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej Spółki;
3) ocena wniosków Zarządu dotyczących podziału zysku albo pokrycia straty;
4) składanie Walnemu Zgromadzeniu pisemnego sprawozdania z wyników oceny, o której mowa w pkt 1 i 3, corocznej zwięzłej oceny sytuacji Spółki, z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Spółki, oraz corocznego sprawozdania z pracy Rady Nadzorczej;
5) zawieranie, rozwiązywanie i zmiana umów z członkami Zarządu oraz ustalenie zasad ich wynagradzania i wynagrodzeń;
6) powoływanie, zawieszanie oraz odwoływanie członków Zarządu lub całego Zarządu, jak również podejmowanie decyzji o ustaniu takiego zawieszenia;
7) udzielanie zgody w sprawie przeniesienia całości lub części portfela ubezpieczeniowego;
8) akceptowanie wniosków Zarządu w sprawie nabycia, objęcia lub zbycia udziałów oraz akcji spółek, jak również w sprawie uczestniczenia Spółki w innych podmiotach - Rada Nadzorcza może określić do jakiej kwoty, na jakich warunkach oraz w jakim trybie Zarząd może dokonywać wskazanych czynności bez obowiązku uzyskania akceptacji Rady Nadzorczej, z zastrzeżeniem spraw, w których decyzję w tym zakresie podejmuje Walne Zgromadzenie, zgodnie z § 18a Statutu;
9) delegowanie członków Rady Nadzorczej do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu, którzy zostali odwołani, złożyli rezygnację albo z innych przyczyn nie mogą sprawować swych czynności;
10) wybór firmy audytorskiej do przeprowadzania obowiązkowych badań sprawozdań finansowych, w tym rocznego sprawozdania finansowego Spółki oraz sprawozdania o wypłacalności i kondycji finansowej Spółki, a także przeglądów sprawozdań finansowych, zgodnie z obowiązkami wynikającymi z obowiązujących przepisów prawa;
11) ustalanie jednolitego tekstu zmienionego Statutu;
12) udzielanie zgody na nabycie lub zbycie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości lub w użytkowaniu wieczystym, o wartości przekraczającej równowartość 3.000.000 euro brutto;
13) udzielanie zgody na wypłatę zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy;
14) udzielanie zgody na zawarcie przez Spółkę z podmiotem powiązanym ze Spółką umowy, której przedmiot ma wartość co najmniej 10 % kapitałów własnych Spółki, z wyłączeniem umów typowych, zawieranych przez Spółkę na warunkach rynkowych, w ramach prowadzonej działalności operacyjnej;
15) udzielanie zgody na tworzenie i znoszenie oddziałów regionalnych, o których mowa w § 2 ust. 2 Statutu oraz oddziałów zagranicznych;
16) wykonywanie zadań wynikających z wytycznych lub rekomendacji organów nadzoru, w szczególności KNF, przyjętych do stosowania przez Spółkę;
17) zatwierdzanie opracowanych przez Zarząd wieloletnich planów rozwoju Spółki oraz rocznych planów finansowych;
18) zatwierdzanie Regulaminu Zarządu;
19) rozpatrywanie i opiniowanie spraw wnoszonych przez Zarząd pod obrady Walnego Zgromadzenia.

W ramach Rady Nadzorczej PZU Życie funkcjonują następujące komitety:

- Komitet Audytu;
- Komitet Strategii i Rozwoju.

Komitet Audytu ma charakter doradczy i opiniodawczy wobec Rady i jest powoływany w celu zwiększenia efektywności wykonywania przez Radę czynności nadzorczych w zakresie monitorowania procesu sprawozdawczości finansowej Spółki, czynności rewizji finansowej w Spółce oraz efektywności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego i systemu zarzadzania ryzykiem w Spółce. Ponadto, Komitet Audytu może wnioskować do Rady Nadzorczej o zlecenie wykonania określonych czynności kontrolnych w Spółce, a wykonawcą zleconych kontroli może być jednostka lub podmiot zewnętrzny.

Większość członków Komitetu Audytu, w tym jego przewodniczący, spełnia określone w ustawie o biegłych rewidentach kryteria niezależności (członek niezależny), dotyczące m.in. powiązań na tle zawodowym lub pokrewieństwa, zwłaszcza z osobami zarządzającymi lub nadzorującymi PZU Życie i podmioty z Grupy PZU. Członek niezależny ma obowiązek przedłożenia pisemnego oświadczenia dotyczącego spełnienia wszystkich kryteriów niezależności oraz poinformowania Spółkę o zaprzestaniu spełniania tych kryteriów. Dodatkowo, co najmniej jeden członek Komitetu Audytu musi posiadać kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych w rozumieniu i zgodnie z wymogami ww. ustawy.

Komitet Strategii i Rozwoju ma charakter doradczy i opiniodawczy wobec Rady i jest powoływany w celu zwiększenia efektywności wykonywania przez Radę czynności nadzorczych w zakresie opiniowania wszelkich dokumentów o charakterze strategicznym przedkładanych jej przez Zarząd (w szczególności strategii rozwoju Spółki) oraz przedstawianie Radzie Nadzorczej rekomendacji w zakresie planowanych inwestycji mających istotny wpływ na aktywa Spółki.

Zgodnie z Regulaminem Rady Nadzorczej, oprócz powoływania przewidzianego w Statucie Komitetu Audytu, w celu prawidłowego wykonywania czynności nadzorczych Rada Nadzorcza może powoływać inne stałe komitety o charakterze doradczym i opiniodawczym, których kompetencje, skład i tryb pracy określa uchwalony przez Radę regulamin danego komitetu. Regulamin przewiduje możliwość korzystania przez Radę oraz powołane przez nią komitety z usług ekspertów oraz firm doradczych.

B.1.2. Zarząd

Zgodnie ze Statutem Spółki, w skład Zarządu wchodzi od trzech do dziewięciu członków, powoływanych na okres wspólnej kadencji, która obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe.

Członkowie Zarządu, w tym Prezes Zarządu, są powoływani i odwoływani przez Radę Nadzorczą. Prezes Zarządu nowej kadencji powołany przed upływem bieżącej kadencji może złożyć wniosek do Rady Nadzorczej o powołanie pozostałych członków Zarządu nowej kadencji przed upływem kadencji bieżącej.

Zarząd wykonuje wszelkie uprawnienia w zakresie zarządzania Spółką, niezastrzeżone przepisami prawa lub postanowieniami Statutu dla Walnego Zgromadzenia lub Rady Nadzorczej. Do reprezentowania Spółki uprawnieni są dwaj członkowie Zarządu działający łącznie lub jeden członek Zarządu działający łącznie z prokurentem. Zarząd uchwala swój regulamin, który zatwierdza Rada Nadzorcza. Pracami Zarządu kieruje Prezes Zarządu.

Poniżej zaprezentowano zakres odpowiedzialności członków Zarządu PZU Życie według stanu na koniec 2018 roku:

Imię i nazwisko	Funkcja w PZU Życie	Zakres odpowiedzialności na koniec 2018 roku	Dodatkowy zakres odpowiedzialności w ciągu roku
Roman Pałac	Prezes Zarządu PZU Życie od 26 kwietnia 2017 roku	zarządzanie korporacyjne, audyt wewnętrzny, strategia i rozwój, administracja, innowacje, compliance, reasekuracja, assurbanking, zarządzanie rozwojem procesów cyfrowych, ubezpieczenia życiowe (produkty i taryfy, zarządzanie sprzedażą i kanałami sprzedaży: agencyjnej i korporacyjnej), zarządzanie siecią oddziałów PZU, ubezpieczenia zdrowotne, obsługa świadczeń, kanały zdalne	-
Roger Hodgkiss	Członek Zarządu PZU Życie od 29 stycznia 2016 roku	sprzedaż bezpośrednia, CRM i rozwój narzędzi sprzedaży, efektywność sprzedaży detalicznej	-
Maciej Rapkiewicz	Członek Zarządu PZU Życie od 25 maja 2016 roku	zarządzanie ryzykiem	-
Tomasz Kulik	Członek Zarządu PZU Życie od 19 października 2016 roku	finanse, aktuariat, inwestycje	-
Małgorzata Sadurska	Członek Zarządu PZU Życie od 19 czerwca 2017 roku	bancassurance i programy partnerstwa strategicznego, nieruchomości, nadzór nad spółkami zagranicznymi Grupy PZU, zakupy, ochrona środowiska w Grupie PZU	-
Aleksandra Agatowska	Członek Zarządu PZU Życie od 25 marca 2016 roku	brak przypisanego zakresu odpowiedzialności z uwagi na czasową nieobecność	zakupy

Dorota Macieja	Członek Zarządu PZU Życie od 15 marca 2017 roku	marketing, zarządzanie relacjami z klientem, komunikacja korporacyjna, sponsoring, prewencja i CSR	-
Tomasz Karusewicz	Członek Zarządu PZU Życie od 29 stycznia 2016 roku	IT, operacje ubezpieczeniowe	-
Bartłomiej Litwińczuk	Członek Zarządu PZU Życie od 19 sierpnia 2016 roku	bezpieczeństwo, obsługa prawna, zarządzanie HR	-

Poza komitetami utworzonymi na poziomie Rady Nadzorczej, w PZU Życie w 2018 roku funkcjonowały następujące komitety:

- Komitet Ryzyka Grupy PZU;
- Komitet Ryzyka Inwestycyjnego;
- Komitet Inwestycyjny;
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami;
- Komitet Data Governance;
- Komitet Sponsoringu, Prewencji i CSR;
- Komitet Sprzedaży Nieruchomości;
- Komitet Innowacji;
- Komitet Zakupowy;
- Komitet Kosztowy;
- Sztab Kryzysowy.

B.1.3. Zadania i obowiązki osób nadzorujących kluczowe funkcje

Osobami pełniącymi kluczowe funkcje w Spółce są członkowie Zarządu, członkowie RN oraz osoby nadzorujące w PZU Życie funkcje kluczowe:

- funkcję aktuarialną;
- funkcję zarządzania ryzykiem;
- funkcję zgodności z przepisami;
- funkcję audytu wewnętrznego.

Główny Aktuariusz - Dyrektor Biura Aktuarialnego jest osobą nadzorującą funkcję aktuarialną w PZU Życie, w ramach której wykonywane są zadania opisane w części B.6.

Dyrektor Biura Ryzyka jest osobą nadzorującą funkcję zarządzania ryzykiem, w ramach której wykonywane są zadania opisane w części B.3.1.

Dyrektor Biura Compliance jest osobą nadzorującą funkcję zgodności z przepisami, w ramach której wykonywane są zadania opisane w części B.4.2.

Dyrektor Zarządzający ds. Audytu jest osobą nadzorującą funkcję audytu wewnętrznego, w ramach której wykonywane są zadania opisane w części B.5.1.

B.1.3.1. Niezależność operacyjna funkcji kluczowych

Osoby pełniące kluczowe funkcje co do zasady nie uczestniczą w realizacji procesów i zadań wykraczających poza kluczowe funkcje. Funkcje realizowane są w sposób zapewniający obiektywizm i niezależność od procesów operacyjnych.

Osoby nadzorujące kluczowe funkcje mają zapewniony bezpośredni dostęp do Zarządu oraz nieograniczony dostęp do wszystkich istotnych informacji. Raportują regularnie do Zarządu oraz do Rady Nadzorczej, w szczególności Biuro Audytu Wewnętrznego raportuje bezpośrednio do Komitetu Audytu Rady Nadzorczej.

Dla zapewnienia niezależności operacyjnej, osoby nadzorujące kluczowe funkcje w PZU Życie zostały objęte Polityką wynagradzania w PZU odnoszącą się do ścisłej grupy osób o kluczowym znaczeniu dla Spółki, która zapewnia m.in. niezależność osoby kluczowej poprzez oddzielenie wpływu efektów działań obszarów podlegających jej ocenie lub kontroli na wysokość jej wynagrodzenia zmiennego oraz możliwość odroczenia znacznej części tego wynagrodzenia w czasie.

B.1.4. Istotne zmiany systemu zarządzania, które miały miejsce w okresie sprawozdawczym

W okresie sprawozdawczym nie było istotnych zmian systemu zarządzania.

Na dzień sporządzenia sprawozdania SFCR w skład Zarządu PZU Życie wchodzili:

1) Roman Pałac – Prezes Zarządu PZU Życie;
2) Roger Hodgkiss – członek Zarządu PZU Życie;
3) Maciej Rapkiewicz – członek Zarządu PZU Życie;
4) Tomasz Kulik – członek Zarządu PZU Życie;
5) Małgorzata Sadurska – członek Zarządu PZU Życie;
6) Aleksandra Agatowska - członek Zarządu PZU Życie;
7) Dorota Macieja – członek Zarządu PZU Życie;
8) Tomasz Karusewicz - członek Zarządu PZU Życie;
9) Bartłomiej Litwińczuk - członek Zarządu PZU Życie.

Niniejsze sprawozdanie zostało przyjęte przez Zarząd PZU Życie w powyższym składzie.

B.1.5. Informacje na temat zasad i praktyk dotyczących wynagradzania Rady Nadzorczej, Zarządu oraz pracowników

Członkowie Rady Nadzorczej PZU Życie nie otrzymują wynagrodzenia zmiennego zależnego od wyników Spółki. Zasady ich wynagradzania ustala bezpośrednio Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy. W 2018 roku członkowie Rady Nadzorczej otrzymywali stałe miesięczne wynagrodzenie, którego wysokość uchwałą Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki z dnia 27 października 2017 roku została dostosowana do przedziału referencyjnego ustalonego na podstawie art. 10 ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami.

Zasady wynagradzania Członków Zarządu kształtowane są przez Radę Nadzorczą i stanowią, że wynagrodzenie całkowite przysługujące Członkowi Zarządu z tytułu świadczenia usług zarządzania oraz wykonywania innych zobowiązań wynikających z Umowy o świadczenie usług zarządzania, zawartej na czas pełnienia funkcji w Zarządzie Spółki składa się z:

- wynagrodzenia stałego - zryczałtowane miesięczne (za miesiąc kalendarzowy) wynagrodzenie podstawowe, które nie może przekroczyć przedziału referencyjnego ustalonego na podstawie art. 4. ust. 2 ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami, z zastrzeżeniem sytuacji wskazanych w art. 4 ust. 3 ww. ustawy;
- wynagrodzenia zmiennego – wynagrodzenie uzupełniające za dany rok obrotowy uzależnione od poziomu realizacji celów zarządczych. Wynagrodzenie zmienne za dany rok obrotowy nie może przekroczyć 100% wynagrodzenia stałego rocznego w poprzednim roku obrotowym, dla którego dokonywane jest obliczenie wysokości przysługującego wynagrodzenia zmiennego. Ponadto istotna część wynagrodzenia zmiennego przyznawana jest w formie odroczonego wynagrodzenia zmiennego. Odroczone wynagrodzenie zmienne podlega odroczeniu przez 3 lata, a po 12, 24 i 36 miesiącach odpowiednio od daty przyznania Członek Zarządu może nabyć prawo do 1/3 części odroczonego wynagrodzenia zmiennego za dany rok, po spełnieniu warunków opisanych w Umowie o świadczenie usług zarządzania.

Spółka określiła zasady wynagradzania pracowników, a w szczególności osób pełniących kluczowe funkcje. Zasady obowiązujące te osoby, stanowią element efektywnego zarządzania ryzykiem Spółki i zawierają postanowienia dotyczące kształtowania zasad wynagradzania w podmiotach działających na rynku ubezpieczeń zawarte w przepisach prawa, w Zasadach Ładu Korporacyjnego oraz w ramach rozporządzenia delegowanego oraz ustawy o działalności ubezpieczeniowej.

Zgodnie z Polityką wynagradzania, wynagrodzenie zmienne ustalane jest odmiennie dla poszczególnych grup pracowników lub poszczególnych osób. Jego poziom jest uzasadniony wynikami finansowymi Spółki, a także osiągniętymi wynikami pracy. Zasady przyznawania wynagrodzenia zmiennego mają na celu wspieranie prawidłowego i skutecznego zarządzania ryzykiem, zniechęcanie do podejmowania nadmiernego ryzyka wykraczającego poza limity zaakceptowane przez Radę Nadzorczą, a także wspieranie realizacji strategii działalności i ograniczenie konfliktu interesów. Wynagrodzenie zmienne może podlegać ograniczeniom w zakresie możliwej do przyznania kwoty maksymalnej. Polityka przewiduje również możliwość odroczenia wypłaty znacznej części wynagrodzenia zmiennego. Polityka wynagradzania nie przewiduje wynagradzania pracowników w formie uprawnień do akcji, bądź opcji na akcje oraz dodatkowych programów emerytalno-rentowych lub programów wcześniejszych emerytur dla członków zarządu lub rady nadzorczej i innych osób nadzorujących funkcje kluczowe.

B.1.6. Informacje dotyczące istotnych transakcji zawartych w okresie sprawozdawczym z akcjonariuszami oraz z członkami Zarządu lub Rady Nadzorczej

W 2018 roku Spółka wypłaciła akcjonariuszom dywidendę, co zostało opisane w części A.1.7.

B.2. Wymogi dotyczące kompetencji i reputacji

B.2.1. Wymogi dotyczące umiejętności, kwalifikacji i wiedzy fachowej wobec osób, które faktycznie zarządzają Spółką lub wykonują czynności w ramach innych kluczowych funkcji

Wymogi dotyczące umiejętności, kwalifikacji i wiedzy fachowej wobec osób, które faktycznie zarządzają Spółką lub wykonują czynności w ramach innych kluczowych funkcji stosuje się adekwatnie do ich zakresu odpowiedzialności, obowiązujących przepisów prawa oraz przepisów wewnętrznych Spółki.

W ramach grupy osób faktycznie zarządzających Spółką oraz wykonujących czynności w ramach innych kluczowych funkcji, Spółka rozróżnia 4 poniższe grupy:

1) członków Rady Nadzorczej, wobec których wymogi dotyczące umiejętności, kwalifikacji i wiedzy fachowej reguluje Statut Spółki;
2) Zarządzających, którymi są osoby pełniące funkcje Członka Zarządu Spółki;
3) osoby nadzorujące kluczowe funkcje, którymi są osoby wskazane jako nadzorujące poszczególne kluczowe funkcje w zarządzeniu Prezesa Zarządu;
4) osoby wykonujące czynności należące do funkcji kluczowych w Spółce, którymi są osoby zatrudnione w jednostkach realizujących w Spółce kluczowe funkcje zgodnie z regulaminem organizacyjnym Spółki.

Spółka reguluje odrębnie wymogi wobec osób Zarządzających, osób nadzorujących kluczowe funkcje oraz osób wykonujących czynności należące do funkcji kluczowych.

Osoba Zarządzającą w Spółce musi spełniać w szczególności poniższe wymagania:

1) spełnia wymogi określone w Statucie Spółki;
2) daje rękojmię prowadzenia spraw Spółki w sposób należyty;
3) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
4) nie była skazana za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe prawomocnym wyrokiem sądu;

5) nie jest członkiem organu zarządzającego:
   - zakładu reasekuracji,
   - towarzystwa funduszy inwestycyjnych lub zarządzającego alternatywnymi spółkami inwestycyjnymi w rozumieniu ustawy o funduszach inwestycyjnych prowadzącego działalność na podstawie zezwolenia,
   - podmiotu prowadzącego działalność maklerską w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2286, z późn. zm.) lub inną działalność w zakresie obrotu instrumentami finansowymi w rozumieniu tej ustawy,
   - powszechnego towarzystwa emerytalnego,
   - banku.
6) posiada udowodnioną znajomość języka polskiego, zgodnie z ustawą o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej;
7) posiada doświadczenie zawodowe oraz wiedzę adekwatne do pełnionej funkcji szczególnie w zakresie:
   - rynków ubezpieczeń i rynków finansowych;
   - systemu zarządzania;
   - analizy finansowej i aktuarialnej;
   - zasad, reguł i wymogów przepisów prawa związanych z funkcjonowaniem Spółki, w tym umiejętności dostosowania do zmian przepisów prawa;

Osoba nadzorująca kluczową funkcję w Spółce musi spełniać w szczególności poniższe wymagania:

1) posiada wyższe wykształcenie uzyskane w Rzeczypospolitej Polskiej lub uzyskane w innym państwie w rozumieniu właściwych przepisów tego państwa, chyba że ze względu na doświadczenie zawodowe danej osoby KNF wyda zgodę Spółce na odstąpienie od tego wymogu wobec tej osoby;
2) spełnia wymogi określone przez Spółkę dla osób Zarządzających wskazane w pkt. 2, 3, 4, 7 powyżej;

Osoba wykonująca czynności należące do funkcji kluczowych w Spółce musi spełniać wymagania określone w opisie stanowiska, na którym jest zatrudniona. Opisy stanowisk pracy dla danej funkcji tworzone są w oparciu o regulamin organizacyjny Spółki oraz regulamin organizacyjny danej jednostki realizującej funkcję kluczową. Podstawowe wymagania wobec powyższej grupy osób w rozróżnieniu na poszczególne funkcje kluczowe zostały opisane poniżej:

1) na stanowiskach w funkcji aktuarialnej Spółka wymaga posiadania wiedzy z dziedziny matematyki ubezpieczeniowej i finansowej oraz odpowiedniego doświadczenia zawodowego i wykształcenia, adekwatnych do pełnionych zadań na danym stanowisku;
2) na stanowiskach w funkcji zarządzania ryzykiem Spółka wymaga posiadania wiedzy z dziedziny oceny ryzyka przyjmowanego do ubezpieczenia i tworzenia rezerw, zarządzania aktywami i pasywami, lokowania kapitału, w szczególności w instrumenty pochodne i podobne instrumenty finansowe, zarządzania płynnością i ryzykiem koncentracji, zarządzania ryzykiem operacyjnym, reasekuracji i innych technik ograniczania ryzyka oraz odpowiedniego doświadczenia zawodowego i wykształcenia, adekwatnych do pełnionych zadań na danym stanowisku;
3) na stanowiskach w funkcji audytu wewnętrznego Spółka wymaga posiadania wiedzy w zakresie oceny ryzyka, analizy i przyporządkowania procesów, metodologii pracy audytu, dobrych praktyk w procesach biznesowych, umiejętności wydawania rekomendacji na podstawie wyników prac przeprowadzonych zgodnie z planem audytu oraz odpowiedniego doświadczenia zawodowego i wykształcenia, adekwatnych do pełnionych zadań na danym stanowisku;
4) na stanowiskach w funkcji zgodności z przepisami Spółka wymaga posiadania wiedzy w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności, oceny ryzyka braku zgodności, umiejętności opracowywania rozwiązań systemowych w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz odpowiedniego doświadczenia zawodowego i wykształcenia, adekwatnych do pełnionych zadań na danym stanowisku

B.2.2. Ocena kompetencji i reputacji osób, które faktycznie zarządzają Spółką lub wykonują czynności w ramach innych kluczowych funkcji

Wymogi dotyczące oceny kompetencji i reputacji wobec osób, które faktycznie zarządzają Spółką lub wykonują czynności w ramach innych kluczowych funkcji stosuje się adekwatnie do ich zakresu odpowiedzialności, obowiązujących przepisów prawa oraz przepisów wewnętrznych Spółki.

Spółka reguluje odrębnie zasady oceny kompetencji oraz reputacji osób Zarządzających, osób nadzorujących kluczowe funkcje oraz osób wykonujących czynności należące do funkcji kluczowych.

Zgodnie z powyższym za ocenę kompetencji i reputacji:

1) osób Zarządzających w Spółce, odpowiedzialna jest Rada Nadzorcza.
2) osób nadzorujących kluczowe funkcje w Spółce, odpowiedzialny jest Zarząd.

   Ocena kompetencji i reputacji osób Zarządzających oraz nadzorujących kluczowe funkcje w Spółce przeprowadzana jest przed powołaniem odpowiednio do funkcji członka Zarządu lub na stanowisko nadzorujące kluczową funkcję, a jej weryfikacji dokonuje się raz do roku w procesie aktualizacji oceny i reputacji lub w przypadku zaistnienia okoliczności wskazujących na niezgodność działań tej osoby z przepisami prawa, mogących skutkować, w szczególności niezgodnością działalności Spółki z przepisami prawa, przestępstwem finansowym lub zagrożeniem prawidłowego zarządzania Spółką.
3) osób wykonujących czynności należące do funkcji kluczowych w Spółce, odpowiedzialny jest ich bezpośredni przełożony. Ocena kompetencji i reputacji przeprowadzana jest przed zatrudnieniem na danym stanowisku w ramach kluczowej funkcji lub w przypadku zaistnienia okoliczności wskazujących na niezgodność działań tej osoby z przepisami prawa, mogących skutkować, w szczególności niezgodnością działalności Spółki z przepisami prawa lub przestępstwem finansowym.

   Kryteria stanowiące podstawę oceny wobec powyższych osób określane są na podstawie przepisów prawa, przepisów wewnętrznych Spółki oraz opisu stanowiska pracy. Poszczególne kryteria oceniane są indywidualnie i stanowią podstawę co do oceny danej osoby. Ocena dokonywana jest w oparciu o przekazane przez daną osobę dokumenty potwierdzające spełnienie wymogów, ocenę jej zachowania i postaw w ramach wykonywania czynności służbowych oraz informacje pozyskane z innych źródeł.

B.3. System zarządzania ryzykiem, w tym własna ocena ryzyka i wypłacalności

B.3.1. Opis systemu zarządzania ryzykiem

Zarząd Spółki ustanowił strategię zarządzania ryzykiem, której celem jest:

- podniesienie wartości Spółki poprzez aktywne i świadome zarządzanie wielkością przyjmowanego ryzyka;
- zapobieganie przyjmowaniu ryzyka na poziomie, który mógłby zagrozić stabilności finansowej Spółki.

Zarządzanie ryzykiem w PZU Życie jest oparte na analizie ryzyka we wszystkich procesach i jednostkach i jest ono integralną częścią procesu zarządzania.

System zarządzania ryzykiem w PZU Życie oparty jest na:

- podziale kompetencji i zadań realizowanych przez organy statutowe, komitety oraz jednostki uczestniczące w procesie zarządzania ryzykiem;
- procesie zarządzania ryzykiem, w tym metodach identyfikacji, pomiaru i oceny, monitorowania i kontrolowania, raportowania ryzyka oraz podejmowania działań zarządczych.

Struktura organizacyjna systemu zarządzania ryzykiem to cztery poziomy kompetencyjne. Trzy pierwsze obejmują:

- Radę Nadzorczą, która sprawuje nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego procesu w ramach decyzji określonych w statucie Spółki i regulaminie Rady Nadzorczej oraz za pośrednictwem powołanego Komitetu Audytu;
- Zarząd, który organizuje i zapewnia działanie systemu zarządzania ryzykiem poprzez uchwalanie strategii, polityk, wyznaczanie apetytu na ryzyko, określenie profilu ryzyka i określenie tolerancji na poszczególne kategorie ryzyka;
- Komitety, które podejmują decyzje dotyczące ograniczania poziomu poszczególnych ryzyk do ram wyznaczonych przez apetyt na ryzyko. Komitety przyjmują procedury i metodyki związane z ograniczaniem poszczególnych ryzyk, a także akceptują limity ograniczające poszczególne rodzaje ryzyka.

Czwarty poziom kompetencyjny dotyczy działań operacyjnych i podzielony jest pomiędzy trzy linie obrony:

- pierwsza linia obrony – obejmuje bieżące zarządzanie ryzykiem na poziomie jednostek oraz podejmowanie decyzji w ramach procesu zarządzania ryzykiem;
- druga linia obrony – obejmuje zarządzanie ryzykiem poprzez wyspecjalizowane jednostki zajmujące się identyfikacją, pomiarem, monitorowaniem i raportowaniem ryzyka oraz kontrolą limitów;
- trzecia linia obrony – obejmuje audyt wewnętrzny, który przeprowadza niezależne audyty elementów systemu zarządzania ryzykiem oraz czynności kontrolnych wbudowanych w działalność.

Proces zarządzania ryzykiem składa się z następujących etapów:

1) Identyfikacja ryzyka

Rozpoczyna się wraz z propozycją rozpoczęcia tworzenia produktu ubezpieczeniowego, nabycia instrumentu finansowego, zmiany procesu operacyjnego, a także z chwilą wystąpienia każdego innego zdarzenia potencjalnie wpływającego na powstanie ryzyka. Proces identyfikacji występuje do momentu wygaśnięcia zobowiązań, należności lub działań związanych z danym ryzykiem. Identyfikacja ryzyka polega na rozpoznaniu rzeczywistych i potencjalnych źródeł ryzyka, następnie analizowanych pod względem istotności.

2) Pomiar i ocena ryzyka

Przeprowadzane są w zależności od charakterystyki danego typu ryzyka oraz poziomu jego istotności. Pomiar ryzyka przeprowadzają wyspecjalizowane jednostki. Biuro Ryzyka odpowiada za rozwój narzędzi oraz za pomiar ryzyka w zakresie określającym apetyt na ryzyko, profil ryzyka i limity tolerancji;

3) Monitorowanie i kontrola ryzyka

Polega na bieżącym przeglądzie odchyleń realizacji od założonych punktów odniesienia (limitów, wartości progowych, planów, wartości z poprzedniego okresu, wydanych rekomendacji i zaleceń).

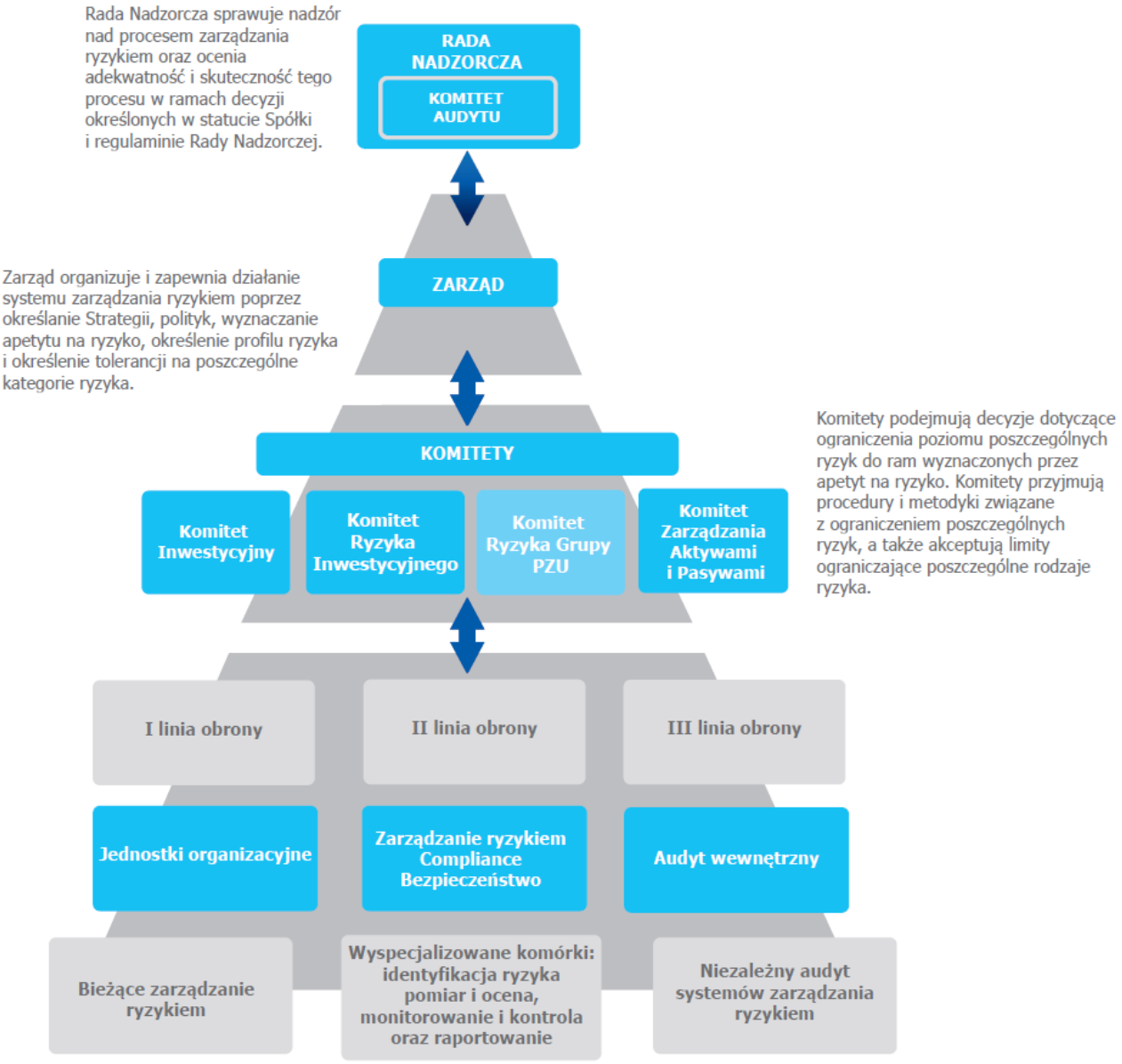
4) Raportowanie

Umożliwia efektywną komunikację o ryzyku i wspiera zarządzanie ryzykiem na różnych poziomach decyzyjnych.

5) Działania zarządcze

Działania te obejmują, m.in.: unikanie ryzyka, transfer ryzyka, ograniczanie ryzyka, określanie apetytu na ryzyko, akceptację poziomu ryzyka oraz narzędzia wspierające te działania.

Schemat struktury organizacyjnej systemu zarządzania ryzykiem

Do zadań funkcji zarządzania ryzykiem należą w szczególności:

- opracowywanie oraz wdrażanie strategii zarządzania ryzykiem oraz polityk zarządzania poszczególnymi ryzykami;
- opracowanie metodyki pomiaru poszczególnych ryzyk;
- tworzenie oraz rozwój narzędzi wspierających proces zarządzania ryzykiem;
- identyfikacja, pomiar i ocena, monitorowanie i kontrola ryzyka;
- raportowanie ryzyk oraz proponowanie działań mitygujących ryzyko,
- opracowanie propozycji siatki limitów i ograniczeń oraz kluczowych wskaźników ryzyka (KRI);
- sporządzanie raportów kontrolnych oraz monitorowanie wykorzystania limitów i ograniczeń;
- przygotowanie zasad i metodyk dotyczących zarządzania ryzykiem;
- sporządzanie informacji o ryzyku na potrzeby organu nadzoru oraz agencji ratingowych;
- przeprowadzanie testów warunków skrajnych.

Osobą nadzorującą funkcję zarzadzania ryzykiem jest Dyrektor Biura Ryzyka, który podlega Członkowi Zarządu PZU Życie odpowiedzialnemu za zarządzanie ryzykiem. Za systemowe zarządzanie ryzykiem odpowiedzialne jest Biuro Ryzyka, które współpracuje w tym procesie ze wszystkimi jednostkami.

B.3.2. Własna ocena ryzyka i wypłacalności

Proces własnej oceny ryzyka i wypłacalności jest integralną częścią procesu planowania finansowego i składa się z następujących etapów:

- przygotowanie i zatwierdzenie założeń do przeprowadzenia procesu w danym roku;
- przygotowanie i zatwierdzenie przez właściwe jednostki, a następnie przekazanie do Biura Ryzyka danych zgodnych z wyceną przyjętą w systemie WII i spójnych ze Strategią Grupy PZU oraz planami finansowymi Spółki;
- analiza i ocena ryzyk;
- analiza spełnienia wymogów dotyczących rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- przeprowadzenie oceny dotyczącej potrzeb kapitałowych przy realizacji założeń planu finansowego;
- przeprowadzenie oceny kondycji kapitałowej Spółki w wyniku testów stresu;
- analiza zgodności z apetytem na ryzyko oraz profilem ryzyka;
- propozycja zmian w zakresie obniżenia ekspozycji na ryzyko lub podwyższenia środków własnych, jeżeli zostanie to uznane za konieczne;
- zmiany w planie finansowym lub projekcie planu finansowego, jeżeli zostaną uznane za konieczne;
- zatwierdzenie wyników własnej oceny ryzyka i wypłacalności oraz podjęcie ewentualnych działań zarządczych;
- udokumentowanie wyników procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności w formie raportu;
- sporządzenie protokołu z własnej oceny ryzyka i wypłacalności;
- przekazanie do organu nadzoru raportu z własnej oceny ryzyka i wypłacalności na potrzeby organu nadzoru.

Proces własnej oceny ryzyka i wypłacalności oraz przeprowadzane w ramach niego analizy zostały skonstruowane tak, aby stanowić wsparcie procesu planowania finansowego w zakresie analizy profilu ryzyka oraz oceny spełnienia wymogów kapitałowych w zakładanym horyzoncie czasu i przy realizacji określonych w planie finansowym założeń. Stanowi on również podsumowanie i kontrolę efektywności działań podejmowanych w toku procesu zarządzania ryzykiem.

Struktura procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności oraz zakres odpowiedzialności poszczególnych uczestników procesu został dostosowany do obowiązków poszczególnych jednostek wynikających z ich zakresu kompetencji określonych w ramach systemu zarządzania oraz z procesu planowania finansowego. Zarząd Spółki odpowiada za zorganizowanie i zapewnienie efektywnego funkcjonowania procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności. Członkowie Zarządu Spółki nadzorujący jednostki biorące udział w procesie, nadzorują działania związane z procesem własnej oceny ryzyka i wypłacalności w podległych im obszarach oraz zatwierdzają przygotowane w ich obszarach dane i analizy konieczne do przeprowadzenia własnej oceny ryzyka i wypłacalności. Biuro Ryzyka rozwija proces własnej oceny ryzyka i wypłacalności, koordynuje przeprowadzenie oceny oraz dokonuje oceny własnych potrzeb w zakresie wypłacalności, oceny ciągłej zgodności z wymogami kapitałowymi i oceny odchyleń profilu ryzyka od założeń leżących u podstaw wyznaczania kapitałowego wymogu wypłacalności. Wszystkie dane prognostyczne dostarczane są do Biura Ryzyka za pośrednictwem Biura Planowania i Kontrolingu, które odpowiada za ich wewnętrzną spójność oraz zgodność z planami finansowymi.

Własna ocena ryzyka i wypłacalności jest przeprowadzana regularnie, co najmniej raz w roku lub po wystąpieniu istotnych zmian w profilu ryzyka wynikających ze zmian operacji wewnętrznych lub zmian otoczenia biznesowego. Częstotliwość przeprowadzenia własnej oceny ryzyka i wypłacalności jest spójna z rewizją planów finansowych oraz towarzyszących im nowych prognoz rozwoju działalności, które odpowiadają realizacji Strategii Grupy PZU oraz uwzględniają zmiany wynikające z rozwoju portfela oraz zmian w otoczeniu biznesowym.

Wyniki własnej oceny ryzyka i wypłacalności są dokumentowane w formie raportu. Raport podlega niezależnemu przeglądowi wykonywanemu przez Biuro Audytu Wewnętrznego a następnie, po zaopiniowaniu przez Komitet Ryzyka Grupy PZU, zatwierdzeniu przez Zarząd.

Ocena ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności dokonywana jest dla wszystkich ryzyk uznanych za istotne, zgodnie z postanowieniami Strategii zarządzania ryzykiem oraz polityk zarządzania poszczególnymi ryzykami, tj. ryzyka aktuarialnego, ryzyka rynkowego, ryzyka niewypłacalności kontrahenta oraz ryzyka operacyjnego. Dodatkowo analizie poddawane są ryzyka trudnomierzalne (w tym ryzyka braku zgodności).

Ocena ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności w 2018 roku objęła 3-letni horyzont prognozy, uwzględniając horyzont czasowy aktualnej Strategii Grupy PZU oraz towarzyszących jej planów finansowych. W ramach oceny ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności przeprowadzane zostały analizy w celu określenia czy przy danej strategii działalności Spółka utrzyma niezbędny poziom kapitału, adekwatny do ryzyka, na jakie jest narażona obecnie i na jakie może być narażona w przyszłości (również w przypadku wystąpienia nagłych zdarzeń odzwierciedlonych w scenariuszach szokowych). Testowane scenariusze zbudowane zostały w oparciu o profil ryzyka PZU Życie, umożliwiając weryfikację jej potrzeb kapitałowych w nowych warunkach obejmujących zarówno istotne zmiany w otoczeniu makroekonomicznym, jak i szoki charakterystyczne dla sektora ubezpieczeń. Ponadto analiza obejmuje scenariusze wpływające zarówno na aktywa, jak i na pasywa.

Jeżeli w wyniku własnej oceny ryzyka i wypłacalności w kolejnych latach projekcji zostanie zidentyfikowany możliwy spadek współczynnika wypłacalności poniżej akceptowalnego poziomu lub przekroczenie limitów profilu ryzyka, Dyrektor Biura Ryzyka, we współpracy z Dyrektorem Biura Planowania i Kontrolingu, przedstawia możliwe działania, w tym zmiany w zakresie planów finansowych, mające na celu obniżenie poziomu ryzyka lub podwyższenie środków własnych. Podlegają one zatwierdzeniu przez Członka Zarządu nadzorującego Biuro Ryzyka, w uzgodnieniu z Członkiem Zarządu nadzorującym Biuro Planowania i Kontrolingu.

B.4. System kontroli wewnętrznej

B.4.1. Opis systemu kontroli wewnętrznej

W ramach systemu zarządzania w PZU Życie funkcjonuje, obok systemu zarządzania ryzykiem, system kontroli wewnętrznej mający na celu zapewnienie przestrzegania przez Spółkę wymogów regulacyjnych oraz skuteczność i wydajność operacji w świetle jego celów oraz zabezpieczenia dostępności i wiarygodności informacji finansowych i niefinansowych. Obejmuje on w szczególności funkcję zgodności z przepisami, procedury administracyjne i księgowe, organizację kontroli wewnętrznej, a także ustalenia w zakresie raportowania na wszystkich szczeblach struktury organizacyjnej Spółki.

System kontroli wewnętrznej wspomaga Radę Nadzorczą, Zarząd, Kierujących i pracowników Spółki w realizacji celów określonych w szczególności w strategii Spółki, co wymaga, aby koncentrował się na następujących obszarach:

- środowisku kontroli wewnętrznej, tj. promowaniu znaczenia kontroli wśród pracowników i nadzoru ze strony kierownictwa, stylu zarządzania, w tym delegowaniu zadań, uczciwości, wartości etycznych i rozwoju pracowników;
- identyfikacji i ocenie ryzyka, w tym utrzymywaniu go na akceptowalnym poziomie;
- czynnościach kontrolnych i podziale obowiązków;
- jakości informacji i jej komunikowaniu, tj. zapewnieniu przepływu informacji, które pozwalają prowadzić i kontrolować działalność Spółki;
- monitorowaniu efektywności mechanizmów kontrolnych.

W zależności od rodzaju zadań określonych w regulaminach organizacyjnych pionów i jednostek opisach stanowisk i zakresach zadań pracowników, zakres kontroli wewnętrznej obejmuje w szczególności:

- kompletność, aktualność i zgodność z obowiązującymi przepisami prawa regulacji wewnętrznych dotyczących danej działalności;
- prawidłowość, kompletność i terminowość wykonywanych czynności, w tym obiegu dokumentów;

- prawidłowość organizacji i podziału pracy;
- przestrzeganie pełnomocnictw, upoważnień, limitów i innych elementów kontrolnych, w szczególności w zakresie:
  - podpisywania korespondencji wewnętrznej i wychodzącej na zewnątrz Spółki,
  - zawierania transakcji skutkujących powstaniem zobowiązań dla Spółki,
  - podejmowania decyzji biznesowych,
  - korzystania z systemów informatycznych;
- prawidłowość przebiegu procesów;
- prawidłowość ewidencji księgowej;
- bezpieczeństwo systemów informatycznych oraz sieci teleinformatycznych;
- bezpieczeństwo informacji chronionych, w rozumieniu obowiązujących regulacji wewnętrznych.

W przypadku zidentyfikowania przez pracownika Spółki nieprawidłowości stwierdzonych w wyniku kontroli, pracownik zobowiązany jest do ich udokumentowania i poinformowania bezpośredniego przełożonego. Jednocześnie pracownik zobowiązany jest do ich raportowania zgodnie z obowiązującymi w Spółce regulacjami wewnętrznymi, np. przewidującymi raportowanie do funkcji zgodności z przepisami w ramach Procedury zgłaszania nieprawidłowości.

Bezpośredni przełożony podejmuje działania w celu usunięcia uchybień oraz informuje Kierującego w przypadku konieczności podjęcia dalszych działań.

B.4.2. Funkcja zgodności z przepisami

Celem funkcji zgodności z przepisami jest zapewnienie efektywnego systemu zarządzania ryzykiem braku zgodności z wymogami regulacyjnymi i regulacjami wewnętrznymi Spółki.

Funkcja zgodności z przepisami obejmuje:

- doradzanie Zarządowi i Radzie Nadzorczej Spółki w zakresie zgodności z przepisami prawa;
- ocenę możliwego wpływu wszelkich zmian otoczenia prawnego na operacje Spółki;
- określenie i ocenę ryzyka związanego z nieprzestrzeganiem przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Spółkę standardów postępowania.

Do zadań funkcji zgodności z przepisami należą w szczególności:

- wdrożenie kompleksowego systemu rozwiązań compliance w Spółce, ich monitoring i stałe doskonalenie;
- wprowadzenie w Spółce procesów i procedur umożliwiających efektywne zarządzanie ryzykiem braku zgodności;
- ustanowienie zasad zapewnienia zgodności z przepisami, obejmujących określenie zadań, kompetencji i obowiązków sprawozdawczych przypisanych funkcji zgodności z przepisami;
- określenie planu zapewnienia zgodności, obejmującego planowane działania funkcji zgodności z przepisami, które uwzględniają wszystkie obszary działalności Spółki oraz ich ekspozycję na ryzyko związane z przestrzeganiem przepisów;
- ocena adekwatności środków przyjmowanych przez Spółkę w celu zapobiegania niezgodności z prawem;
- opracowanie spójnych rozwiązań systemowych w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności celem ich implementacji przez spółki Grupy PZU.

Osobą nadzorującą funkcję zgodności z przepisami jest Dyrektor Biura Compliance, który podlega służbowo Dyrektorowi Zarządzającemu ds. Regulacji, odpowiedzialnemu za nadzór nad Biurem Compliance. Dyrektor Zarządzający ds. Regulacji raportuje Prezesowi Zarządu PZU Życie. Dyrektor Zarządzający ds. Regulacji oraz Dyrektor Biura Compliance mają bezpośredni dostęp do członków Zarządu Spółki oraz jej Rady Nadzorczej, do których funkcja zgodności z przepisami raportuje w sprawie zagadnień związanych z realizacją funkcji zgodności z przepisami oraz zarządzania ryzykiem braku zgodności. Raportowanie to odbywa się w ramach cyklicznych raportów dotyczących ryzyka braku zgodności oraz incydentalnych informacji przekazywanych ad hoc członkom organów statutowych.

Realizacja funkcji zgodności z przepisami w PZU Życie odbywa się w sposób zapewniający jej obiektywizm i niezależność, a także odrębność od funkcji operacyjnych. Biuro Compliance działa w ramach drugiej linii obrony i jest wyłączone z prowadzenia bieżącej działalności biznesowej. Cele i zadania Biura Compliance wynikają z jego regulaminu organizacyjnego oraz obowiązującej Polityki Compliance. Realizuje ono w szczególności zadania przypisane do systemowej funkcji zgodności z przepisami. Jest również odpowiedzialne za systemowe zarządzanie ryzykiem braku zgodności. Podejmowane działania, a także informacje wynikające z oceny i zarządzania ryzykiem braku zgodności na poziomie Spółki są cyklicznie i doraźnie raportowane do Zarządu PZU Życie i Rady Nadzorczej Spółki.

Dodatkowo, powołanie i odwołanie ze stanowiska Dyrektora Biura Compliance wymaga opinii Komitetu Audytu Rady Nadzorczej Spółki.

B.5. Funkcja audytu wewnętrznego

B.5.1. Opis wdrożenia funkcji audytu wewnętrznego

Funkcja audytu wewnętrznego w PZU Życie realizowana jest przez Biuro Audytu Wewnętrznego jako tzw. „trzecia linia obrony", która przeprowadza niezależne audyty elementów systemu zarządzania ryzykiem oraz czynności kontrolnych wbudowanych w działalność PZU Życie.

Audyt wewnętrzny obejmuje niezależną ocenę ryzyka, badanie wszystkich jednostek, produktów, systemów, procesów biznesowych, procesów zarządzania ryzykiem z częstotliwością zależną od zidentyfikowanych obszarów ryzyk i poziomu istotności ryzyk, a także od roli i skuteczności kontroli wewnętrznej w ich redukowaniu.

Do zadań funkcji audytu wewnętrznego należy:

- ocena adekwatności i efektywności systemu kontroli wewnętrznej i innych elementów systemu zarządzania;
- ustanawianie, wdrażanie i utrzymanie planu audytu określającego zakres prac audytowych, które mają być podjęte w kolejnych latach, uwzględniającego wszystkie rodzaje działalności i cały system zarządzania Spółką;
- przekazywanie cyklicznych informacji zarządczych z podległego obszaru Zarządowi Spółki i Komitetowi Audytu Rady Nadzorczej;
- wydawanie rekomendacji na podstawie wyników prac przeprowadzonych zgodnie z Planem audytu;
- sprawdzanie realizacji działań naprawczych wynikających z wydanych rekomendacji.

Biuro Audytu Wewnętrznego realizuje następujące rodzaje audytów:

- planowe;
- doraźne.

Plan audytu sporządzany jest na podstawie corocznej oceny ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działalności PZU Życie, która przeprowadzana jest zgodnie z wewnętrzną metodologią. Projekt planu audytu jest opiniowany przez Komitet Audytu Rady Nadzorczej, a następnie zatwierdzany przez Zarząd.

Wyniki planowych audytów są przedstawiane w raportach. Wyniki doraźnych audytów przedstawiane są w formie oraz przekazywane w sposób i w terminach uzgodnionych z osobą podejmującą decyzję o ich przeprowadzeniu.

Oprócz audytów Biuro Audytu Wewnętrznego realizuje działalność doradczą, której celem jest doradztwo dla jednostki w zakresie usprawniania procesów.

Nadzór nad terminowością realizacji rekomendacji przez jednostki sprawują nadzorujący je Członkowie Zarządu. Biuro Audytu Wewnętrznego monitoruje stan realizacji rekomendacji na podstawie informacji pozyskiwanych od poszczególnych jednostek, następnie w wyniku analizy podejmuje decyzje o ich uznaniu za zrealizowane. Realizacja rekomendacji skierowanych do poszczególnych jednostek może podlegać w przyszłości sprawdzeniu przez pracowników Biura Audytu Wewnętrznego.

W celu zapewnienia jakości i doskonalenia audytu wewnętrznego prowadzona jest wewnętrzna (corocznie) i zewnętrzna (nie rzadziej niż raz na pięć lat) ocena działalności audytu wewnętrznego w Spółce.

B.5.2. Niezależność i obiektywizm audytu wewnętrznego

Funkcja audytu wewnętrznego jest obiektywna i niezależna od funkcji operacyjnych. Niezależność Biura Audytu Wewnętrznego jest zabezpieczona poprzez wprowadzenie szeregu rozwiązań.

Biuro Audytu Wewnętrznego raportuje bezpośrednio do Komitetu Audytu Rady Nadzorczej PZU Życie. Powołanie i odwołanie ze stanowiska Dyrektora Zarządzającego ds. Audytu, który kieruje Biurem Audytu Wewnętrznego, wymaga opinii Komitetu Audytu Rady Nadzorczej PZU Życie.

Audyty wewnętrzne w PZU Życie realizowane są przez pracowników Biura Audytu Wewnętrznego (audytorów wewnętrznych), którzy stanowią zespół o wysokich kwalifikacjach zawodowych i etycznych oraz posiadają wiedzę, umiejętności i znajomość zagadnień niezbędnych do realizacji audytów.

Dyrektor Zarządzający ds. Audytu uczestniczy w posiedzeniach Komitetu Audytu Rady Nadzorczej PZU Życie i w posiedzeniach Zarządu. Ponadto przedstawiciele Biura Audytu Wewnętrznego uczestniczą w posiedzeniach wybranych Komitetów funkcjonujących w strukturze PZU Życie.

W uzasadnionych przypadkach, Biuro Audytu Wewnętrznego może korzystać ze wsparcia pracowników spółek Grupy PZU lub usługodawców spoza Grupy PZU.

Na czas przeprowadzania czynności audytowych, pracownicy włączeni do zespołu audytowego, posiadają uprawnienia audytorów wewnętrznych oraz zobowiązani są do przestrzegania obowiązków audytorów wewnętrznych.

Audytorzy wewnętrzni PZU Życie mają dostęp do niezbędnych informacji, wyjaśnień, dokumentów i danych umożliwiających terminowe i poprawne wykonanie zadań.

Biuro Audytu Wewnętrznego przygotowuje Sprawozdanie roczne z działalności, które obejmuje:

- informację o zrealizowanych audytach (w tym o wykonaniu Planu audytu);
- ocenę systemu kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem.

Sprawozdanie roczne przedkładane jest Zarządowi PZU Życie do 31 marca roku następującego po roku, którego dotyczy, a następnie Komitetowi Audytu Rady Nadzorczej PZU Życie w terminach, które są uzależnione od porządku i terminu posiedzeń Komitetu Audytu.

Biuro Audytu Wewnętrznego sporządza również w cyklach kwartalnych, sprawozdanie obejmujące w szczególności:

- informację o realizacji Planu audytu;
- informację o wynikach zrealizowanych audytów wewnętrznych;
- informację o wynikach monitorowania rekomendacji.

Dyrektor Zarządzający ds. Audytu przekazuje sprawozdania, o których mowa powyżej:

- Członkom Zarządu PZU Życie w formie elektronicznej w terminie do końca miesiąca następującego po zakończeniu kwartału, którego dotyczy informacja;
- Komitetowi Audytu Rady Nadzorczej PZU Życie w terminach, które są uzależnione od porządku i terminu posiedzeń Komitetu Audytu Rady Nadzorczej PZU Życie.

Zakres czynności audytowych realizowanych w ramach poszczególnych audytów oraz wydawane oceny poaudytowe stanowią autonomiczne decyzje Biura Audytu Wewnętrznego. Zadania są rozdzielane w taki sposób, aby zapobiec potencjalnym i rzeczywistym konfliktom interesów. Każdy pracownik jest zobowiązany do poinformowania przełożonego w przypadku wystąpienia konfliktu interesów. Zbierane są informacje od pracowników audytu wewnętrznego na temat potencjalnego konfliktu interesów i w miarę potrzeb dokonuje się rotacji przydzielonych zadań. Ponadto każdy z audytorów nie może przed upływem jednego roku oceniać działalności, którą sam uprzednio wykonywał lub zarządzał. W PZU Życie wdrożono Kodeks Etyki Audytora Wewnętrznego, w oparciu o Kodeks Instytutu Audytorów Wewnętrznych (IIA). Celem Kodeksu jest promowanie najlepszych praktyk wykonywania obowiązków, wzorców postawy etycznej oraz determinowanie potrzeby ciągłego rozwoju zawodowego i kształtowania właściwego wizerunku audytorów wewnętrznych. Audytorom wewnętrznym nie wolno przyjmować odpowiedzialności za działalność operacyjną, która podlega ocenie audytu wewnętrznego.

Dyrektor Zarządzający ds. Audytu decyduje o zasobach oraz terminach realizacji zadań audytowych.

Biuro Audytu Wewnętrznego prowadzi działalność doradczą w oparciu o decyzje Dyrektora Zarządzającego ds. Audytu Wewnętrznego; charakter i zakres działalności doradczej jest każdorazowo uzgodniony z daną jednostką, a jej celem jest doradztwo dla jednostek w zakresie usprawniania procesów, z zastrzeżeniem, że za procesy odpowiedzialni są kierujący tymi jednostkami. Tryb realizacji i sposób raportowania działalności doradczej uzgadniany jest z kierującym jednostką, dla której świadczone jest doradztwo, z zastrzeżeniem, że w przypadku stwierdzenia istotnych kwestii, Biuro Audytu Wewnętrznego przekazuje je Zarządowi i Komitetowi Audytu Rady Nadzorczej PZU Życie.

B.6. Funkcja aktuarialna

Zadania funkcji aktuarialnej, tj. zadania przypisane funkcji aktuarialnej według Dyrektywy WII, jak również według ustawy o działalności ubezpieczeniowej, zostały przyporządkowane do Biura Aktuarialnego w PZU Życie. Nadzór nad pracami Biura Aktuarialnego powierzono Dyrektorowi Biura Aktuarialnego – Głównemu Aktuariuszowi i Dyrektorowi ds. Aktuarialnych w Biurze Aktuarialnym wpisanym na listę aktuariuszy prowadzoną przez organ nadzoru.

Bieżące zadania realizowane przez Biuro Aktuarialne koncentrują się na następujących aspektach i zagadnieniach:

1) wyznaczanie rezerw techniczno – ubezpieczeniowych, w tym:
- weryfikacja istniejących zasad wyznaczania rezerw techniczno – ubezpieczeniowych oraz przyjmowanych założeń;
- opiniowanie projektów zasad wyznaczania rezerw dla nowych produktów tworzonych przez biura produktowe;

2) gromadzenie i przetwarzanie danych oraz prowadzenie analiz stanowiących podstawę założeń przyjmowanych w obliczeniach rezerw oraz prognozach dalszego rozwoju ubezpieczeń, a w tym:
- pozyskiwanie i agregowanie danych finansowych i statystycznych dotyczących stanu portfela i zdarzeń ubezpieczeniowych;
- przygotowywanie i utrzymywanie narzędzi służących do prezentacji oraz analiz danych i doświadczeń dotyczących poszczególnych grup ubezpieczeń;
- analiza danych i aktualizacja założeń wykorzystywanych w algorytmach do kalkulacji rezerw oraz modelach do prognoz przepływów pieniężnych;

3) modelowanie i prognozowanie:
- opracowywanie, modyfikowanie oraz utrzymywanie narzędzi i modeli służących do prognozy dalszego rozwoju umów, w tym prognozy przepływów pieniężnych;
- zarządzanie zmianami modeli;
- tworzenie, modyfikacja i utrzymywanie dokumentacji modeli, w tym dokumentowanie zmian w modelach;
- przygotowywanie założeń oraz danych wejściowych do modeli i ich wprowadzenie do modeli;
- przeprowadzanie obliczeń i ocena racjonalności uzyskanych wyników;
- agregacja cząstkowych wyników prognoz do zbiorczych przepływów pieniężnych.

Funkcji aktuarialnej nie powierzono zadań merytorycznych innych, niż określone w obowiązujących przepisach prawa, zatem potencjalny konflikt interesów nie występuje.

Główny Aktuariusz – Dyrektor Biura Aktuarialnego sprawuje nadzór nad funkcją aktuarialną w PZU Życie i podlega bezpośrednio Członkowi Zarządu PZU Życie. Główny Aktuariusz ma zapewniony nieograniczony dostęp do Zarządu PZU Życie. Dostęp do Rady Nadzorczej Spółki realizowany jest na podstawie przepisów wewnętrznych obowiązujących w Spółce.

B.7. Outsourcing

Spółka przyjęła zasady dokonywania outsourcingu, w tym outsourcingu czynności uznawane przez Spółkę za podstawowe lub ważne. Spółka nie powierza dostawcom realizacji kluczowych funkcji systemu zarządzania.

Przed zawarciem umowy outsourcingu czynności podstawowych lub ważnych dokonywana jest ocena ryzyka outsourcingu potencjalnego dostawcy.

Umowy outsourcingu czynności podstawowych lub ważnych zawierają postanowienia wymagane przepisami prawa, w tym zabezpieczające odpowiedni poziom wykonywania powierzonych czynności i możliwość przeprowadzania kontroli realizacji umowy przez Spółkę oraz uprawnione do tego podmioty. Podmioty zewnętrzne posiadają ponadto plany awaryjne dotyczące realizacji umowy i są zobowiązane do ich aktualizacji w przypadku zmiany okoliczności związanych z realizacją umowy. Projekty umów opiniowane są przez wyznaczone jednostki, w tym Biuro Prawne oraz Biuro Compliance.

Spółka monitoruje ryzyko związane z outsourcingiem i zarządza nim na poziomie bieżącym i systemowym. W szczególności dokonywana jest bieżąca ocena jakości i terminowości realizacji danej umowy oraz przynajmniej raz w roku przeprowadzana jest kontrola okresowa dostawców, mająca na celu zbadanie jakości wykonania przez dostawcę zleconych mu czynności. W ramach systemowego zarządzania ryzykiem outsourcingu dokonuje się w szczególności oceny ryzyka outsourcingu w skali Spółki oraz raportowania do Zarządu Spółki i organu nadzoru.

W PZU Życie outsourcing czynności podstawowych lub ważnych dokonywany jest dla lokowania środków Spółki oraz w ramach procesów obsługi świadczeń oraz assistance. Wszystkie podmioty, którym powierzone zostały czynności w ramach outsourcingu, podlegają jurysdykcji polskiej.

C. Profil ryzyka

Profil ryzyka PZU Życie wynika ze strategii oraz planów finansowych Grupy PZU i jest okresowo monitorowany i kontrolowany. Ze względu na skalę działalności ubezpieczeniowej prowadzonej przez Spółkę (lider rynku ubezpieczeń życiowych) oraz poziom zainwestowanych środków najistotniejszymi ryzykami są ryzyko aktuarialne i ryzyko rynkowe.

Spółka opracowała i wdrożyła system zarządzania ryzykiem, który jest ukierunkowany zarówno na kontrolę ryzyka, jak również na zachowanie odpowiedniego poziomu kapitalizacji. Poprzez identyfikację, pomiar i ocenę, monitorowanie i kontrolę oraz raportowanie ryzyk związanych z prowadzoną działalnością operacyjną, a także podejmowanie działań zarządczych w odpowiedzi na te ryzyka PZU Życie jest w stanie zrealizować swoje zobowiązania wobec klientów i partnerów biznesowych oraz wypełnić wymogi płynące z przepisów prawnych i regulacji zewnętrznych. W tabeli poniżej wskazano kategorie ryzyka zdefiniowane jako istotne w regulacjach wewnętrznych PZU Życie:

Lp.	Kategoria ryzyka	Definicja
1	ryzyko aktuarialne	możliwość poniesienia straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wyniknąć z zawartych umów ubezpieczenia i umów gwarancji ubezpieczeniowych, w związku z niewłaściwymi założeniami dotyczącymi wyceny składek i tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych
2	ryzyko rynkowe	ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikające bezpośrednio lub pośrednio z wahań poziomu i wahań zmienności rynkowych cen aktywów, spreadu kredytowego, wartości zobowiązań i instrumentów finansowych
3	ryzyko niewykonania zobowiązań przez kontrahenta	ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikające z wahań wiarygodności i zdolności kredytowej emitentów papierów wartościowych, kontrahentów i wszelkich dłużników, materializujące się niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta
4	ryzyko operacyjne	ryzyko poniesienia straty wynikającej z niewłaściwych lub błędnych procesów wewnętrznych, działań ludzi, funkcjonowania systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych
5	ryzyko modeli	ryzyko poniesienia straty finansowej, błędnego oszacowania danych raportowanych do organu nadzoru, podjęcia błędnych decyzji lub utraty reputacji z powodu błędów w opracowaniu, wdrożeniu lub stosowaniu modeli
6	ryzyko braku zgodności	ryzyko niedostosowania się lub naruszenia przez Spółkę, podmioty zależne lub osoby z nimi powiązane przepisów prawa, przepisów wewnętrznych oraz przyjętych przez Spółkę lub podmioty zależne standardów postępowania, w tym norm etycznych, które skutkuje lub może skutkować poniesieniem przez Spółkę, podmioty zależne lub osoby działające w jej imieniu sankcji prawnych, powstania strat finansowych bądź utraty reputacji lub wiarygodności

Kapitałowy wymóg wypłacalności (SCR) dla PZU Życie jest kalkulowany na podstawie formuły standardowej według systemu WII i obejmuje m.in. ryzyka: aktuarialne, rynkowe, niewypłacalności kontrahenta i operacyjne oraz korektę z tytułu zdolności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych i odroczonych podatków dochodowych do pokrywania strat. Efektowi dywersyfikacji podlega ryzyko aktuarialne, rynkowe, niewypłacalności kontrahenta oraz ryzyko wartości niematerialnych i prawnych (które w PZU Życie wynosi zero). Razem ryzyka te tworzą tzw. podstawowy wymóg wypłacalności (BSCR). Spółka nie korzysta przy kalkulacji SCR z przepisów przejściowych.

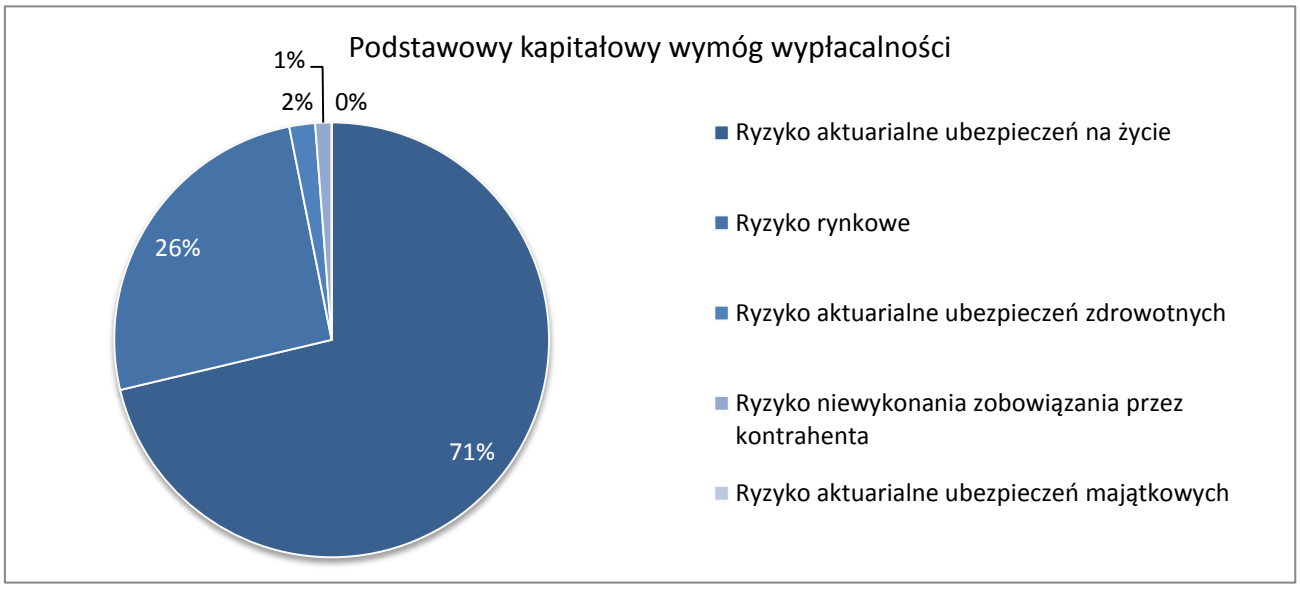
Wartość kapitałowego wymogu wypłacalności oraz podstawowego wymogu kapitałowego przed i po uwzględnieniu efektu dywersyfikacji na dzień 31 grudnia 2018 roku w porównaniu do poprzedniego roku, przedstawia poniższa tabela.

Nazwa podmodułu	Wartość (tys. zł)		Zmiana 2018/2017	
	2018	2017	(tys. zł)	%
Ryzyko rynkowe	860 837	1 347 142	(486 305)	(36%)
Ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta	41 028	233 037	(192 009)	(82%)
Ryzyko aktuarialne ubezpieczeń na życie	2 400 117	2 268 626	131 491	6%
Ryzyko aktuarialne ubezpieczeń zdrowotnych	64 462	48 588	15 874	33%

Ryzyko aktuarialne ubezpieczeń majątkowych	0	0	-	-
Podstawowy wymóg kapitałowy przed dywersyfikacją	3 366 444	3 897 393	(530 949)	(14%)
Dywersyfikacja	(589 068)	(887 242)	298 174	(34%)
Podstawowy wymóg kapitałowy po dywersyfikacji	2 777 376	3 010 151	(232 775)	(8%)
Ryzyko operacyjne	295 379	291 372	4 007	1%
Korekta z tytułu zdolności odroczonych podatków dochodowych do pokrywania strat	(543 752)	(576 004)	32 252	(6%)
Kapitałowy wymóg wypłacalności	2 529 003	2 725 519	(196 516)	(7%)

Kapitałowy wymóg wypłacalności w 2018 roku spadł o 196 516 tys. zł, czyli o 7%. W głównej mierze zmiana została spowodowana spadkiem wymogów kapitałowych ryzyka rynkowego i ryzyka niewykonania zobowiązania przez kontrahenta. Przyczyny zmian SCR dla tych ryzyk opisane są poniżej w odpowiednich rozdziałach. Spadek podstawowego wymogu kapitałowego o 8% skompensowany został niewielkim wzrostem ryzyka operacyjnego, co przełożyło się na 6% spadek korekty z tytułu zdolności podatków odroczonych do pokrywania strat.

Spółka wdrożyła procedury wewnętrzne implementujące obowiązki wynikające z zasady ostrożnego inwestora. W związku z tym PZU Życie lokuje posiadane środki wyłącznie w aktywa i instrumenty finansowe, dla których ryzyko Spółka może zmierzyć, monitorować, a w konsekwencji nim zarządzać oraz które uwzględnia przy ocenie ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności. Zachowując odpowiedni poziom płynności lokat, PZU Życie lokuje swoje środki w aktywa bezpieczne o odpowiedniej jakości i rentowności. Inwestując w aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności, Spółka uwzględnia charakter i czas trwania zobowiązań z tytułu zawartych umów ubezpieczeniowych w sposób zgodny z interesami ubezpieczających. PZU Życie różnicuje aktywa i zachowuje ich rozproszenie w celu unikania uzależnienia od jednego szczególnego składnika aktywów, emitenta czy obszaru geograficznego.

Testy stresu i analiza wrażliwości

W Spółce przeprowadzono testy warunków skrajnych zgodnie z metodyką KNF, uwzględniające ryzyko rynkowe, kredytowe, aktuarialne oraz analizy wrażliwości w odniesieniu do istotnych ryzyk i zdarzeń według scenariuszy przygotowanych na potrzeby własnej oceny ryzyka i wypłacalności (ORSA). Wymogi dotyczące testów warunków skrajnych, jak również analiz wrażliwości co do zasady nie znajdują zastosowania w przypadku ryzyk opisanych w części C.6. ze względu na charakter i specyfikę tych ryzyk.

W ramach przeprowadzanych analiz PZU Życie dokonuje również oceny w zakresie płynności, która polega na oszacowaniu możliwości sfinansowania wypłaty odszkodowań i świadczeń w wyniku zdarzeń ubezpieczeniowych o charakterze nadzwyczajnym. Wyniki testów stresu wskazują na możliwość sfinansowania tego typu zdarzeń.

W ramach ORSA analiza wrażliwości przeprowadzona dla PZU Życie obejmowała scenariusze stresowe, wpływające zarówno na aktywa, jak i na zobowiązania. Testy stresu wybrane do przeprowadzenia w ramach ORSA pokrywają najważniejsze obszary działalności ubezpieczeniowej oraz profil ryzyka Spółki i odpowiadają ocenie najistotniejszych ryzyk w jej działalności.

Testy zostały przeprowadzone w oparciu o zasady Wypłacalność II. Każdy test był przeprowadzany niezależnie, przy założeniu zmiany elementów wskazanych w teście i utrzymanie pozostałych wskaźników na poziomie ze scenariusza bazowego. W ramach testu stresu uwzględnia się zmianę zarówno środków własnych jak i kapitałowego wymogu wypłacalności w celu zbadania całkowitego wpływu na sytuację kapitałową Spółki.

W 2018 roku wykonywano również testy warunków skrajnych zgodnie z *Metodyką przeprowadzania testów warunków skrajnych w zakładach ubezpieczeń i w zakładach reasekuracji za 2017 rok*, opublikowaną przez KNF. Parametry testów warunków skrajnych zostały ustalone przez KNF, a same testy stresu zostały przeprowadzone na danych z 31 grudnia 2017 roku.

Wyniki testów nie uwzględniają wpływu ewentualnych działań podejmowanych przez Zarząd Spółki, mających na celu złagodzenie skutków materializacji scenariusza. W rzeczywistości, w oparciu o funkcjonujący w PZU Życie system zarządzania ryzykiem, w szczególności system limitów i ograniczeń, Zarząd Spółki może podjąć stosowne działania zapobiegające lub też ograniczające wpływ realizacji zakładanego scenariusza.

Wyniki testów stresu świadczą, że PZU Życie w 2018 roku posiadał środki własne pozwalające na utrzymywanie wskaźnika wypłacalności powyżej wymaganych przez KNF poziomów po wystąpieniu scenariuszy testowych.

Poniższa tabela przedstawia analizy wrażliwości wykonane na potrzeby ORSA. Testy były przeprowadzane w trakcie 2018 roku w ramach wykonywanej w procesie ORSA prospektywnej oceny kondycji kapitałowej Spółki i odnoszą się do wartości współczynnika wypłacalności na koniec roku 2018 prognozowanej w momencie wykonywania testów stresu.

Lp.	Testy stresu / analiza wrażliwości	Wpływ na ryzyko	Zmiana do wartości bazowego wskaźnika wypłacalności (w p.p.)
1	Wzrost stóp procentowych (+100 pb)	Ryzyko rynkowe	(11)
2	Spadek stóp procentowych (-100 pb)	Ryzyko rynkowe	(14)
3	Zmiana kształtu krzywej stóp procentowych (na podstawie krzywej wygenerowanej w modelu kalkulacji wartości narażonej na ryzyko dla ryzyka rynkowego w scenariuszu 1 na 200)	Ryzyko rynkowe	(20)
4	Spadek cen akcji (-50%)	Ryzyko rynkowe	(7)
5	Spadek cen nieruchomości (-30%)	Ryzyko rynkowe	0
6	Wzrost kursu walutowego (+20%)	Ryzyko rynkowe	1
7	Spadek kursu walutowego (-20%)	Ryzyko rynkowe	0
8	Uwzględnienie ryzyka związanego z obligacjami rządowymi w wymogu kapitałowym (czynniki ryzyka i limit względnej nadwyżki ekspozycji przyjęte w ramach formuły standardowej odpowiadają wartościom dla obligacji korporacyjnych o najlepszym stopniu jakości kredytowej)	Ryzyko rynkowe/ ryzyko spreadu kredytowego/ ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta /ryzyko koncentracji	(112)
9	Default kontrahentów (założono niewypłacalność dwóch kontrahentów o najwyższym zaangażowaniu Spółki spośród kontrahentów z ratingiem BB i niższym)	Ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta	(21)
10	Śmiertelności (+15%)	Ryzyko aktuarialne	(57)
11	Śmiertelności (-20%)	Ryzyko aktuarialne	0
12	Zachorowalności (+35%)	Ryzyko aktuarialne	(32)
13	Koszty uwzględnione przy obliczaniu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (+10%)	Ryzyko aktuarialne	(16)

14	Rezygnacje (+80%)	Ryzyko aktuarialne	(7)
15	Rezygnacje (-80%)	Ryzyko aktuarialne	0
16	Połączone scenariusze – najbardziej dotkliwe zmiany dla poszczególnych linii biznesowych wynikające ze scenariuszy 10, 12, 13 (maksymalny spadek składki, wzrost świadczeń i wzrost kosztów)	Ryzyko aktuarialne	(98)
17	Jednoczesny spadek stóp procentowych (-100 pb), spadek cen akcji (-50%) i wzrost śmiertelności (+15%)	Ryzyko aktuarialne / ryzyko rynkowe	(73)
18	Kara w związku z naruszeniem przepisów	Ryzyko operacyjne	(5)

Poniższa tabela przedstawia wyniki testów stresu przeprowadzonych w ciągu 2018 roku zgodnie z opublikowaną przez KNF "Metodyką przeprowadzania testów warunków skrajnych w zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji za 2017 rok" i przedstawia wpływ danego testu na wartość współczynnika wypłacalności opublikowaną w momencie wykonywania testów stresu, czyli zgodnie ze stanem na koniec 2017 roku.

Lp	Testy KNF	Wpływ na ryzyko	Zmiana do wartości bazowego wskaźnika wypłacalności (w p.p.)
1	Ryzyko stopy procentowej(wzrost/spadek stóp procentowych)	Ryzyko rynkowe	0
2	Łączny scenariusz dla wybranych rodzajów ryzyka rynkowego	Ryzyko rynkowe	(24)
3	Ryzyko rezerw	Ryzyko aktuarialne	(4)
4	Ryzyko obniżenia oceny kredytowej największego emitenta/kontrahenta	Ryzyko rynkowe/ ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta	(4)

Dodatkowo, w obszarze ryzyka operacyjnego, realizowane są testy warunków skrajnych w ramach przeprowadzanych analiz scenariuszowych ryzyka operacyjnego. Jest to metoda identyfikacji i oceny ryzyka operacyjnego na podstawie analizy wystąpienia hipotetycznego incydentu ryzyka operacyjnego w Spółce. Celem przeprowadzania takich badań jest identyfikacja obszarów, w których może wystąpić najbardziej dotkliwa strata rzeczywista, określenie potencjalnych zagrożeń, jak również ewentualne zaplanowanie działań i kontroli mających służyć zapobiegnięciu wystąpienia w przyszłości incydentu ryzyka operacyjnego opisanego w scenariuszu. W oparciu o przeprowadzone badania, testy dotyczyły obszaru wyłudzeń odszkodowań, wad produktu oraz błędnych realizacji zleceń.

Ekspozycja na ryzyko wynikająca z pozycji pozabilansowych

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość ekspozycji pozabilansowych uwzględnianych w kalkulacjach wymogów kapitałowych wyniosła 693 794 tys. zł i dotyczyła wartości obligacji stanowiących zabezpieczenie transakcji warunkowych.

C.1. Ryzyko aktuarialne

Identyfikacja ryzyka rozpoczyna się wraz z procesem tworzenia produktu ubezpieczeniowego i towarzyszy mu aż do momentu wygaśnięcia zobowiązań z nim związanych. Identyfikacja ryzyka aktuarialnego odbywa się m. in. poprzez:

- analizę ogólnych warunków ubezpieczenia pod kątem przyjmowanego ryzyka i zgodności z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa;
- analizę ogólnych/szczególnych warunków ubezpieczenia lub innych wzorców umów pod kątem ryzyka aktuarialnego przyjmowanego na ich podstawie;
- rozpoznanie potencjalnych ryzyk związanych z danym produktem w celu ich późniejszego pomiaru i monitorowania;
- analizę wpływu wprowadzenia nowych produktów ubezpieczeniowych na wymogi kapitałowe i margines ryzyka Spółki obliczone według formuły standardowej;
- weryfikację i walidację zmian w produktach;
- ocenę ryzyka aktuarialnego przez pryzmat podobnych, istniejących produktów;
- monitorowanie istniejących produktów;

- analizę polityki underwritingowej, taryfikacyjnej, rezerw i reasekuracyjnej oraz procesu obsługi świadczeń.

Ocena ryzyka aktuarialnego polega na rozpoznaniu stopnia zagrożenia lub grupy zagrożeń stanowiących o możliwości powstania szkody oraz na dokonaniu analizy elementów ryzyka w sposób umożliwiający podjęcie decyzji o przyjęciu ryzyka do ubezpieczenia i ponoszenia odpowiedzialności przez Spółkę. Zakres udzielanej ochrony ubezpieczeniowej oraz ustalona wysokość składki ubezpieczeniowej powinny być uwzględnione w przeprowadzanej ocenie ryzyka aktuarialnego. Ocena ryzyka aktuarialnego dotyczy dwóch podstawowych typów produktów ubezpieczeniowych, tj. indywidualnych oraz grupowych. W przypadku produktów ubezpieczeniowych indywidualnych celem oceny ryzyka aktuarialnego jest ograniczenie antyselekcji, tj. zawierania ubezpieczeń przez osoby o ryzyku przekraczającym przyjęte w Spółce częstości dla wystąpienia zdarzeń ubezpieczeniowych (np. wypadku, choroby, inwalidztwa lub śmierci), nie posiadające środków finansowych na pokrycie kosztów ubezpieczenia lub chcące zawrzeć ubezpieczenie na sumę nie mającą ekonomicznego uzasadnienia. Celem oceny ryzyka aktuarialnego w produktach ubezpieczeniowych grupowych jest ocena przyszłej szkodowości grupy oraz ograniczenie antyselekcji, tj. nieprzystępowania do ubezpieczenia osób o ryzyku przekraczającym przyjęte w Spółce częstości dla wystąpienia zdarzeń ubezpieczeniowych.

Proces oceny ryzyka aktuarialnego podlega ciągłej ewolucji mającej na celu dostosowanie stosowanych środków do zmieniającego się środowiska zewnętrznego, bardziej efektywnego zarządzania rentownością produktów, zmian organizacyjnych oraz modyfikacji oferty produktowej.

Pomiar ryzyka aktuarialnego dokonywany jest w szczególności przy użyciu:

- analizy wybranych wskaźników;
- metody scenariuszowej – analizy utraty wartości spowodowanej przez zadaną zmianę czynników ryzyka;
- metody faktorowej – uproszczonej wersji metody scenariuszowej, zredukowanej do przypadku jednego scenariusza dla jednego czynnika ryzyka;
- danych statystycznych;
- miar ekspozycji i wrażliwości;
- wiedzy eksperckiej pracowników Spółki.

Monitorowanie i kontrolowanie ryzyka aktuarialnego polega na cyklicznej analizie poziomu ryzyka i określeniu stopnia wykorzystania ustalonych wartości granicznych tolerancji na ryzyko aktuarialne oraz limitów.

Raportowanie ma na celu efektywną komunikację o ryzyku aktuarialnym i wspiera zarządzanie ryzykiem aktuarialnym na różnych poziomach decyzyjnych, od pracownika do Rady Nadzorczej. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

Działania zarządcze w procesie zarządzania ryzykiem ubezpieczeniowym realizowane są w szczególności poprzez:

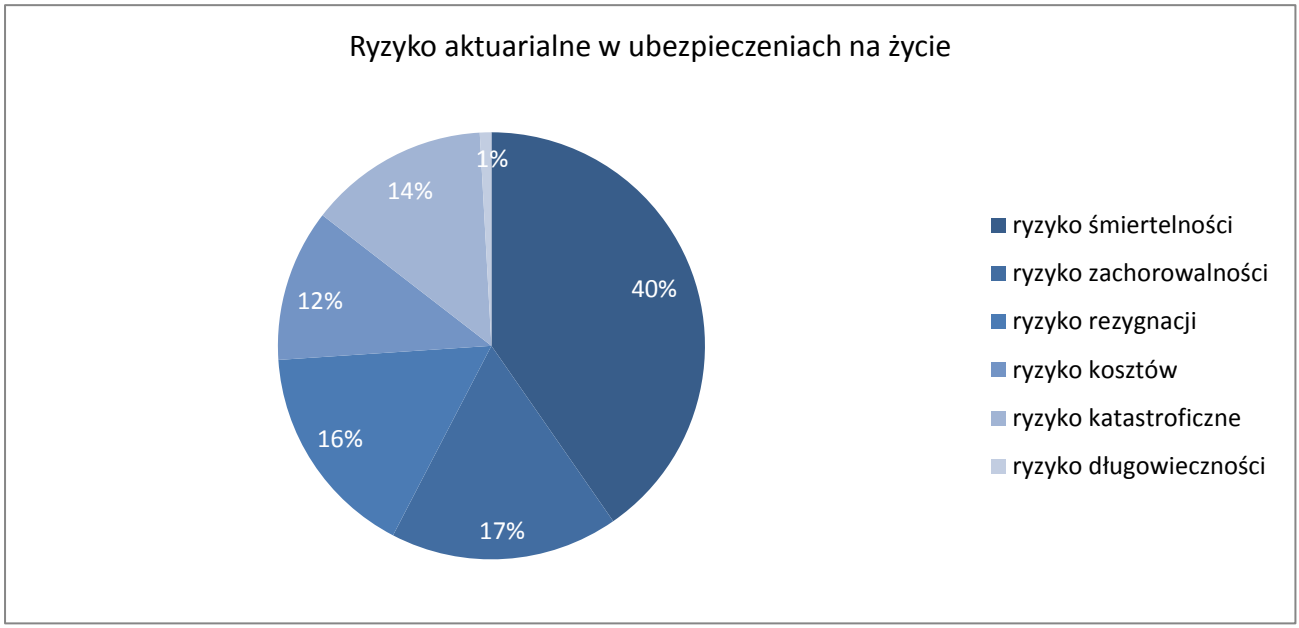
- określenie tolerancji na ryzyko aktuarialne i jego monitorowanie;
- decyzje biznesowe i plany sprzedażowe;
- kalkulację i monitorowanie adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- strategię taryfową oraz monitorowanie istniejących szacunków i ocenę adekwatności składki;
- proces oceny, wyceny i akceptacji ryzyka aktuarialnego;
- stosowanie narzędzi ograniczania ryzyka aktuarialnego, w tym w szczególności reasekuracji i prewencji.

Ograniczanie ryzyka aktuarialnego w PZU Życie odbywa się w szczególności poprzez następujące czynności:

- zdefiniowanie zakresów odpowiedzialności w ogólnych warunkach ubezpieczenia;
- zdefiniowanie wyłączenia odpowiedzialności w ogólnych warunkach ubezpieczenia;
- działania reasekuracyjne;
- stosowanie adekwatnej polityki taryfikacyjnej;
- stosowanie odpowiedniej metodologii obliczania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- stosowanie odpowiedniej procedury underwritingu;
- stosowanie odpowiedniej procedury obsługi świadczeń;
- decyzje i plany sprzedażowe;

- prewencję.

Poniższy wykres przedstawia udział poszczególnych podmodułów w ryzyku aktuarialnym (bez efektu dywersyfikacji) na dzień 31 grudnia 2018 roku. Największą część modułu ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach na życie stanowi ryzyko śmiertelności.

W 2018 roku wielkość ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach na życie wzrosła, co jest pochodną zmiany parametrów oraz rozwoju portfela ubezpieczeń grupowych ochronnych na życie. Bardziej szczegółowe informacje można znaleźć w poniższych tabelach.

Ryzyko aktuarialne w ubezpieczeniach na życie

Nazwa podmodułu	Wartość (tys. zł)		Zmiana 2018/2017		Komentarz
	2018	2017	(tys. zł)	%	
Ryzyko śmiertelności	1 519 630	1 489 984	29 646	2%	Aktualizacja założeń statystycznych w modelach aktuarialnych, z uwzględnieniem rozwoju portfela.
Ryzyko długowieczności	32 902	32 907	(5)	0%	Aktualizacja założeń statystycznych w modelach aktuarialnych, określających przyszłą wartość kapitału.
Ryzyko zachorowalności	651 178	645 471	5 707	1%	Aktualizacja założeń statystycznych w modelach aktuarialnych, z uwzględnieniem rozwoju portfela.
Ryzyko rezygnacji	615 035	587 993	27 042	5%	Aktualizacja założeń statystycznych w modelach aktuarialnych, z uwzględnieniem rozwoju portfela.
Ryzyko kosztów	434 166	412 106	22 060	5%	Aktualizacja założeń statystycznych w modelach aktuarialnych, z uwzględnieniem zmiany kosztów.
Ryzyko rewizji rent	0	0	-	-	Nie dotyczy.
Ryzyko katastroficzne	514 378	364 880	149 498	41%	Aktualizacja założeń statystycznych w modelach aktuarialnych, z uwzględnieniem rozwoju portfela oraz zmiany metodologii obliczeń. Zmianie uległa lista ryzyk narażonych na ryzyko katastroficzne – zgodnie z klasyfikacją produktów PZU Życie.
Dywersyfikacja	(1 367 172)	(1 264 715)	(102 457)	8%	
Ryzyko aktuarialne w ubezpieczeniach na życie	2 400 117	2 268 626	131 491	6%	

Ryzyko aktuarialne w ubezpieczeniach zdrowotnych

Nazwa podmodułu	Wartość (tys. zł)		Zmiana 2018/2017		Komentarz
	2018	2017	(tys. zł)	%	
Ryzyko aktuarialne zdrowotne życiowe	51 915	44 103	7 812	18%	Rozwój segmentu ubezpieczeń zdrowotnych.
Ryzyko śmiertelności	146	150	(4)	(3%)	Rozwój segmentu ubezpieczeń zdrowotnych wraz z aktualizacją modeli aktuarialnych oraz założeń statystycznych
Ryzyko długowieczności	0	0	-	-	Nie dotyczy.
Ryzyko zachorowalności	42 383	36 173	6 210	17%	Rozwój segmentu ubezpieczeń zdrowotnych wraz z aktualizacją modeli aktuarialnych.
Ryzyko rezygnacji	26 199	21 760	4 439	20%	Rozwój segmentu ubezpieczeń zdrowotnych wraz z aktualizacją modeli aktuarialnych.
Ryzyko kosztów	2 925	2 645	280	11%	Rozwój segmentu ubezpieczeń zdrowotnych wraz z aktualizacją modeli aktuarialnych.
Ryzyko rewizji rent	0	0	-	-	Nie dotyczy.
Dywersyfikacja w podmodule ryzyka aktuarialnego zdrowotnego życiowego	(19 738)	(16 625)	(3 113)	19%	
Ryzyko katastroficzne	27 377	12 152	15 225	125%	Rozwój segmentu ubezpieczeń zdrowotnych wraz z aktualizacją założeń statystycznych.
Dywersyfikacja	(14 830)	(7 668)	(7 162)	93%	Wartość w pozycji „Dywersyfikacja" stanowi zależność pomiędzy „Ryzyko aktuarialne zdrowotne życiowe", „Ryzyko katastroficzne" a „Ryzyko aktuarialne zdrowotne.
Ryzyko aktuarialne zdrowotne	64 462	48 588	15 874	33%	

PZU Życie nie zidentyfikował żadnych istotnych koncentracji ryzyk w odniesieniu do ryzyka aktuarialnego.

C.2. Ryzyko rynkowe

Identyfikacja ryzyka rynkowego polega na rozpoznaniu rzeczywistych i potencjalnych źródeł tego ryzyka. Proces identyfikacji ryzyka rynkowego związanego z aktywami rozpoczyna się w momencie podjęcia decyzji o rozpoczęciu dokonywania transakcji na danym typie instrumentów finansowych. Jednostki, które podejmują decyzję o rozpoczęciu dokonywania transakcji na danym typie instrumentów finansowych sporządzają opis instrumentu zawierający w szczególności opis czynników ryzyka i przekazują go do Biura Ryzyka, które na jego podstawie identyfikuje i ocenia ryzyko rynkowe.

Proces identyfikacji ryzyka rynkowego związanego ze zobowiązaniami ubezpieczeniowymi rozpoczyna się wraz z procesem tworzenia produktu ubezpieczeniowego i jest związany z identyfikacją zależności wielkości przepływów finansowych z tego produktu od czynników ryzyka rynkowego. Zidentyfikowane ryzyka rynkowe podlegają ocenie ze względu na kryterium istotności tj. czy z materializacją ryzyka związana jest strata mogąca mieć wpływ na kondycję finansową danego podmiotu.

Pomiar ryzyka rynkowego dokonywany jest przy użyciu poniższych miar ryzyka:

- VaR, wartości narażonej na ryzyko, będącej miarą ryzyka kwantyfikującą potencjalną stratę ekonomiczną, która w horyzoncie jednego roku przy normalnych warunkach rynkowych nie zostanie przekroczona z prawdopodobieństwem 99,5%;
- formuły standardowej;
- miar ekspozycji i wrażliwości;
- skumulowanej miesięcznej straty.

Przy pomiarze ryzyka rynkowego wyróżnia się w szczególności następujące etapy:

- gromadzenie informacji o aktywach i zobowiązaniach generujących ryzyko rynkowe;

- wyliczenie wartości ryzyka.

Pomiar ryzyka dokonywany jest:

- codziennie dla miar ekspozycji i wrażliwości instrumentów znajdujących się w systemie transakcyjnym Kondor+;
- miesięcznie przy wykorzystaniu modelu kalkulacji wartości narażonej na ryzyko dla ryzyka rynkowego lub formuły standardowej.

Monitorowanie i kontrolowanie ryzyka rynkowego przebiega dwutorowo, wewnętrznie w jednostkach organizacyjnych odpowiedzialnych za operacyjne zarządzanie ryzykiem rynkowym oraz niezależnie przez Biuro Ryzyka. Monitorowanie ryzyka rynkowego polega na analizie poziomu ryzyka i wykorzystania wyznaczonych limitów. Monitorowanie odbywa się w cyklach dziennych lub miesięcznych, adekwatnie do zdefiniowanych limitów.

Raportowanie polega na komunikacji o poziomie ryzyka rynkowego, efektach monitorowania i kontrolowania różnym poziomom decyzyjnym. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

Działania zarządcze w odniesieniu do ryzyka rynkowego polegają w szczególności na:

- dokonywaniu transakcji służących zmniejszeniu ryzyka rynkowego, tj. sprzedaż instrumentu finansowego, zamknięcie instrumentu pochodnego, kupno zabezpieczającego instrumentu pochodnego;
- dywersyfikacji portfela aktywów w szczególności ze względu na kategorię ryzyka rynkowego, terminy zapadalności instrumentów, koncentrację zaangażowania w jednym podmiocie, koncentrację geograficzną;
- stanowieniu ograniczeń i limitów ryzyka rynkowego.

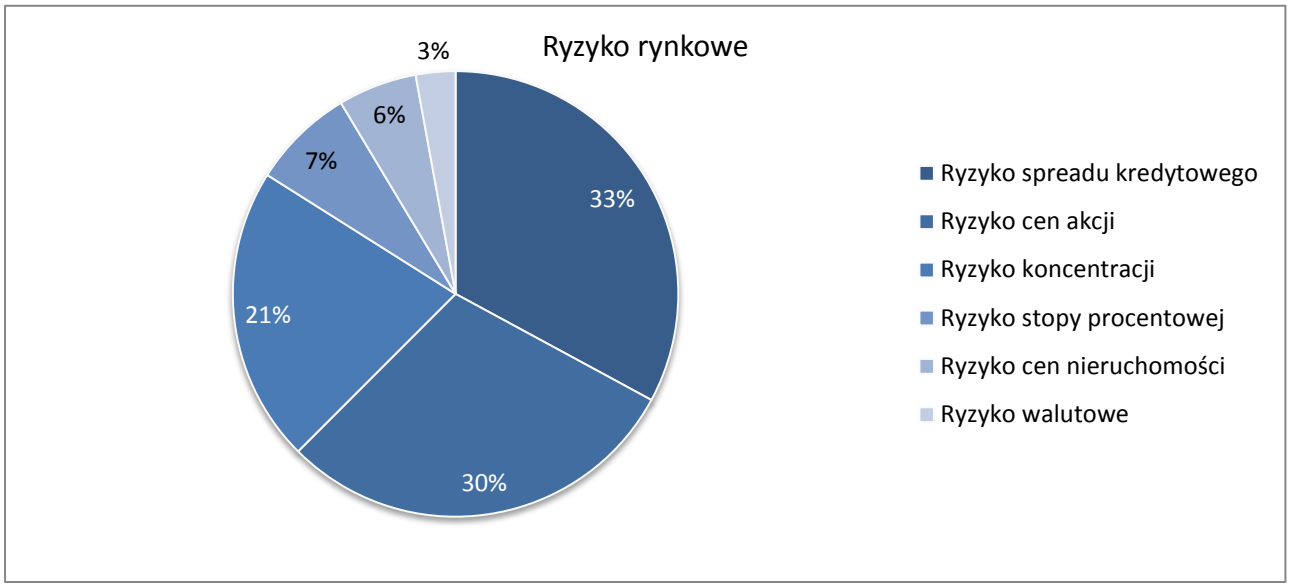
Stanowienie limitów jest głównym narzędziem zarządczym mającym na celu utrzymanie pozycji ryzyka w ramach akceptowalnego poziomu tolerancji na ryzyko. Struktura limitów dla poszczególnych kategorii ryzyka rynkowego, jak również dla poszczególnych jednostek ustalana jest w taki sposób, aby były one spójne z profilem ryzyka i tolerancją na ryzyko zatwierdzonymi przez Zarząd. Komitet Ryzyka Inwestycyjnego oraz Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami ustanawiają dodatkowe szczegółowe limity ryzyka rynkowego.

Poniższa tabela przedstawia wartość wymogów kapitałowych dla ryzyka rynkowego i jego podmodułów na koniec 2018 roku w porównaniu do 2017 roku.

Nazwa podmodułu	Wartość (tys. zł)		Zmiana 2018/2017	
	2018	2017	(tys. zł)	%
Ryzyko cen akcji	378 650	820 700	(442 050)	(54%)
Ryzyko koncentracji	274 574	519 505	(244 931)	(47%)
Ryzyko walutowe	36 795	35 956	839	2%
Ryzyko cen nieruchomości	73 302	83 509	(10 207)	(12%)
Ryzyko stopy procentowej	95 058	307 118	(212 060)	(69%)
Ryzyko spreadu kredytowego	420 900	376 853	44 047	12%
Dywersyfikacja	(418 442)	(796 498)	378 056	(47%)
Ryzyko rynkowe	860 837	1 347 142	(486 305)	(36%)

W 2018 roku zaszły istotne zmiany w zakresie ryzyka rynkowego, jego spadek spowodowany był w głównej mierze zmniejszeniem ekspozycji i zmianą szoku na przestrzeni roku dla ryzyka cen akcji. Zmniejszenie wartości aktywów narażonych na ryzyko koncentracji, spowodowane spadkiem wyceny tych aktywów, a w szczególności akcji Grupy Azoty, obniżyło ryzyko koncentracji. Spowodowało to, że zmienił się udział poszczególnych podmodułów w całkowitym ryzyku rynkowym. Najistotniejszy spadek procentowy miał miejsce w przypadku ryzyka stopy procentowej. Na koniec 2018 roku nastąpił spadek stóp procentowych i w konsekwencji niższe szoki w tenorach od 2 do 16 lat w porównaniu do stanu na koniec 2017 roku. Biorąc pod uwagę istotną wartość portfela obligacji i fakt, że termin wykupu większości z nich zawiera się w powyższym przedziale, zmniejszenie szoków wpłynęło w ostateczności na obniżenie wymogu kapitałowego dla ryzyka stopy procentowej w stosunku do poprzedniego roku. Największą część modułu ryzyka rynkowego na koniec 2018 roku stanowi ryzyko spreadu kredytowego. W 2018 roku nie dokonano żadnych istotnych zmian w metodach oceny ryzyka rynkowego.

Poniższy wykres przedstawia udział poszczególnych podmodułów ryzyka rynkowego w łącznym ryzyku rynkowym bez uwzględnienia efektu dywersyfikacji.

W PZU Życie koncentracja ryzyka w odniesieniu do ryzyka rynkowego występuje wobec dwóch grup kapitałowych, którym PZU Życie udzielił pożyczek i/lub posiada zaangażowanie kapitałowe oraz zaangażowania kapitałowe w akcje/ udziały jednostek podporządkowanych.

Koncentracja ryzyka rynkowego jest ograniczana poprzez stanowienie limitów na poszczególne rodzaje lokat przez odpowiednie Komitety.

C.3. Ryzyko kredytowe / ryzyko niewykonania zobowiązań przez kontrahenta

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest optymalizacja poziomu ryzyka kredytowego prowadząca do ograniczenia strat spowodowanych materializacją tego ryzyka oraz zapewnienie adekwatnych i efektywnych mechanizmów kontrolnych, przy zastosowaniu odpowiednich rozwiązań organizacyjnych, proceduralnych i technicznych.

Identyfikacja ryzyka kredytowego odbywa się na etapie podejmowania decyzji o zainwestowaniu w nowy typ instrumentu finansowego lub zaangażowaniu o charakterze kredytowym w nowy podmiot. Identyfikacja polega na analizie czy z daną inwestycją wiąże się ryzyko kredytowe, od czego uzależniony jest jego poziom i zmienność w czasie. Identyfikacji podlegają rzeczywiste i potencjalne źródła ryzyka kredytowego.

Ocena ryzyka polega na oszacowaniu prawdopodobieństwa materializacji ryzyka oraz potencjalnego wpływu materializacji ryzyka na kondycję finansową.

Pomiar ryzyka kredytowego dokonywany jest przy użyciu:

- miar ekspozycji (wartość zaangażowania kredytowego brutto i netto oraz zaangażowanie kredytowe netto ważone okresem zapadalności);
- formuły standardowej.

Monitorowanie i kontrolowanie ryzyka kredytowego polega na analizie bieżącego poziomu ryzyka, ocenie zdolności kredytowej i określeniu stopnia wykorzystania wyznaczonych limitów.

W PZU Życie monitorowanie odbywa się w cyklach:

- kwartalnych dla zaangażowań Biura Reasekuracji PZU Życie;
- dziennych w przypadku pozostałych limitów zaangażowania;
- miesięcznych w przypadku limitów ryzyka bazujących na wartościach wynikających z formuły standardowej.

Raportowanie polega na komunikacji o poziomie ryzyka kredytowego i koncentracji, efektach monitorowania i kontrolowania różnym poziomom decyzyjnym. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

Działania zarządcze w odniesieniu do ryzyka kredytowego polegają w szczególności na:

- stanowieniu limitów ograniczających zaangażowanie wobec pojedynczego podmiotu, grupy podmiotów, sektorów, państw;
- dywersyfikacji portfela aktywów i ubezpieczeń finansowych w szczególności ze względu na państwo, sektor;
- przyjęciu zabezpieczenia;
- dokonywaniu transakcji służących zmniejszeniu ryzyka kredytowego, tj. sprzedaż instrumentu finansowego, zamknięcie instrumentu pochodnego, kupno zabezpieczającego instrumentu pochodnego, restrukturyzacja udzielonego zadłużenia;

Struktura limitów ryzyka kredytowego dla poszczególnych emitentów jest ustalana w taki sposób, by były one spójne z profilem ryzyka i tolerancją na ryzyko zatwierdzonymi przez Zarząd. W PZU Życie jest ona ustalana przez Komitet Inwestycyjny - dla transakcji do 600 mln zł włącznie i Komitet Ryzyka Inwestycyjnego - dla transakcji powyżej 600 mln zł. Dodatkowo Komitety ustalają szczegółowe limity kwotowe i ograniczenia jakościowe.

W roku 2018 ryzyko niewykonania zobowiązań przez kontrahenta (CDR) stanowiło 1,6 % ogólnej wartości SCR Spółki. W porównaniu do roku 2017 udział ten spadł o 7 p.p. Spadek wymogu kapitałowego dla ryzyka niewykonania zobowiązań przez kontrahenta wynika w głównej mierze ze spadku należności finansowych z tytułu nierozliczonych transakcji na instrumentach finansowych.

Ryzyko kredytowe obejmuje ryzyko niewykonania zobowiązania kontrahenta, ryzyko spreadu kredytowego i koncentracji aktywów. Zgodnie z wymaganiami określonymi przez Dyrektywę WII, ryzyko spreadu kredytowego i ryzyko koncentracji zawarte są w module ryzyka rynkowego i tam prezentowane są dane do wymogu kapitałowego. W 2018 roku nie dokonano żadnych istotnych zmian z metodach oceny ryzyka kredytowego i ryzyka niewykonania zobowiązania przez kontrahenta.

W PZU Życie koncentracja ryzyka w odniesieniu do ryzyka niewykonania zobowiązania przez kontrahenta występuje poprzez instrumenty pochodne i środki pieniężne na rachunkach w bankach.

W przypadku pozostałych ekspozycji, koncentracja ryzyka kredytowego jest ograniczana poprzez stanowienie limitów ograniczających zaangażowanie wobec pojedynczych podmiotów, grupy podmiotów oraz limitów kredytowych dla sektorów oraz krajów innych niż Polska przez Komitet Ryzyka Inwestycyjnego i Komitet Inwestycyjny.

PZU Życie dokonuje regularnych przeglądów stanowionych limitów wraz z analizą ryzyka koncentracji.

C.4. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności finansowej jest to możliwość utraty zdolności do bieżącego regulowania zobowiązań Spółki wobec jej klientów lub kontrahentów. Celem zarządzania ryzykiem płynności finansowej jest zachowanie poziomu płynności umożliwiającego bieżące regulowanie zobowiązań Spółki. W 2018 roku nie wprowadzono istotnych zmian w zakresie procesów zarządzania ryzykiem płynności finansowej. Spółka utrzymuje wymagany poziom płynności portfela lokat (profil ryzyk płynnościowych nie uległ istotnym zmianom w okresie sprawozdawczym).

Identyfikacja ryzyka polega na analizie możliwości wystąpienia niekorzystnych zdarzeń, w szczególności:

- niedoboru środków płynnych w stosunku do bieżących potrzeb Spółki;
- braku płynności posiadanych instrumentów finansowych.

Pomiar i ocena ryzyka dokonywane jest w następujących ujęciach:

- luk płynnościowych – poprzez monitorowanie niedopasowania przepływów netto wynikających z umów ubezpieczenia zawartych do dnia bilansowego i wpływów z tytułu aktywów na pokrycie zobowiązań ubezpieczeniowych w poszczególnych okresach, na podstawie projekcji przepływów finansowych;
- stress testowym – poprzez oszacowanie wpływu zbycia w krótkim czasie portfela lokat finansowych na zaspokojenie zobowiązań z tytułu wystąpienia zdarzeń ubezpieczeniowych o charakterze nadzwyczajnym;

- preliminarzy bieżących (płynności finansowej krótkoterminowej) – poprzez monitorowanie zgłoszonego przez inne jednostki zapotrzebowania na środki pieniężne w terminie określonym przez obowiązujące regulacje wewnętrzne.

Ograniczeniu ryzyka płynności finansowej służą:

- utrzymywanie środków w wyodrębnionym portfelu płynnościowym, w wysokości zgodnej z limitami wartości tego portfela;
- postanowienia Umowy o zarządzanie portfelami instrumentów finansowych zawartej pomiędzy TFI PZU SA oraz PZU Życie dotyczące ograniczenia czasu wycofania środków z portfeli zarządzanych przez TFI PZU SA do maksymalnie 3 dni po złożeniu zapotrzebowania na środki pieniężne;
- posiadanie otwartych linii kredytowych w bankach lub/i możliwość dokonywania transakcji typu sell-buy-back na skarbowych papierach wartościowych, w tym utrzymywanych do terminu wykupu;
- centralizacja zarządzania portfelami/funduszami przez TFI PZU SA (korzystanie z usług jednego zewnętrznego podmiotu zarządzającego aktywami ułatwia zarządzanie ryzykiem w tym ryzykiem płynności).

PZU Życie nie zidentyfikował istotnej koncentracji ryzyk w odniesieniu do ryzyka płynności.

Monitorowanie ryzyka płynności finansowej polega na analizie wykorzystania wyznaczonych limitów.

Raportowanie polega na komunikacji o poziomie płynności finansowej różnym poziomom decyzyjnym.

Spółka nie ocenia ryzyka płynności przy uwzględnieniu wartości oczekiwanego zysku z przyszłych składek, o której mowa w art. 295 ust. 5 rozporządzenia delegowanego. Na potrzeby wymogu ujawnienia kwoty oczekiwanego zysku z przyszłych składek w niniejszym sprawozdaniu na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosi ona 3 977 149 tys. zł.

C.5. Ryzyko operacyjne

Identyfikacja ryzyka operacyjnego odbywa się w szczególności poprzez:

- gromadzenie i analizę informacji o incydentach ryzyka operacyjnego;
- samoocenę ryzyka operacyjnego;
- analizy scenariuszowe.

Ocena i pomiar ryzyka operacyjnego odbywa się poprzez:

- określanie skutków wystąpienia incydentów ryzyka operacyjnego;
- szacowanie skutków wystąpienia potencjalnych incydentów ryzyka operacyjnego, które mogą wystąpić w działalności Spółki.

Monitorowanie i kontrolowanie ryzyka operacyjnego realizowane jest głównie poprzez ustanowiony system wskaźników ryzyka operacyjnego umożliwiających ocenę zmian poziomu ryzyka operacyjnego w czasie oraz czynników mających wpływ na jego poziom w działalności Spółki.

Raportowanie polega na komunikacji o poziomie ryzyka operacyjnego, efektach monitorowania i kontrolowania różnym poziomom decyzyjnym. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

Działania zarządcze w ramach reakcji na zidentyfikowane i ocenione ryzyko operacyjne polegają w szczególności na:

- ograniczaniu ryzyka poprzez podjęcie działań mających na celu minimalizację ryzyka, między innymi poprzez wzmocnienie systemu kontroli wewnętrznej;
- transferze ryzyka – w szczególności za pomocą zawarcia umowy ubezpieczenia;
- unikaniu ryzyka poprzez niepodejmowanie lub wycofanie się z określonej działalności biznesowej w przypadku stwierdzenia zbyt wysokiego ryzyka operacyjnego, którego koszty ograniczenia są nieopłacalne;
- akceptacji ryzyka – aprobatę konsekwencji wynikających z ewentualnej materializacji ryzyka operacyjnego, jeśli nie zagraża ono przekroczeniem poziomu tolerancji na ryzyko operacyjne.

Plany ciągłości działania w PZU Życie zostały wdrożone. Przetestowano działania zabezpieczające poprawne funkcjonowanie procesów objętych Planem w przypadku wystąpienia awarii.

Na podstawie analizy wskaźników ryzyka operacyjnego w obszarach: bezpieczeństwa, kadrowym, technologii informatycznych oraz prawnym, poziom ryzyka operacyjnego PZU Życie w 2018 roku został oceniony jako niski. Sposób oceny ryzyka operacyjnego również nie uległ zmianie. Na bazie aktualnej wiedzy, nie zidentyfikowano żadnych istotnych koncentracji w obszarze ryzyka operacyjnego w bieżącym okresie sprawozdawczym oraz nie zidentyfikowano przesłanek mogących wskazywać na możliwość pojawienia się takich koncentracji w przyszłości.

C.6. Pozostałe istotne ryzyka

Spółka, w ramach procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności, identyfikuje i ocenia ryzyka trudnomierzalne, w ramach których za istotne uznano: ryzyko braku zgodności, w tym ryzyko utraty reputacji, ryzyko modeli oraz ryzyko strategiczne. Ryzyka trudnomierzalne ze swojej natury nie są ujęte w formule standardowej stosowanej do kalkulacji wymogów kapitałowych. Proces zarządzania tymi ryzykami odbywa się poprzez zapewnienie adekwatnych i efektywnych mechanizmów kontrolnych przy zastosowaniu odpowiednich rozwiązań organizacyjnych i proceduralnych.

Przez ryzyko utraty reputacji rozumie się ryzyko związane z negatywnym odbiorem wizerunku podmiotu przez klientów, kontrahentów, inwestorów, akcjonariuszy, podmioty administracji publicznej oraz opinię publiczną. Z kolei ryzyko outsourcingu to ryzyko negatywnego wpływu ze strony podmiotu zewnętrznego na ciągłość, integralność lub jakość funkcjonowania PZU Życie, jego majątku lub pracowników.

Ryzyko braku zgodności uwzględnia w szczególności ryzyko niedostosowania działalności PZU Życie do zmieniającego się otoczenia prawnego (zarówno w aspekcie przepisów prawa, wymogów regulacyjnych, jak i przyjętych do stosowania standardów oraz dobrych praktyk). Materializacja tego ryzyka może nastąpić w związku z opóźnieniem wdrożenia lub brakiem jasnych i jednoznacznych przepisów, czyli tzw. luką prawną. Może to powodować nieprawidłowości w działalności PZU Życie, co w konsekwencji może przyczynić się do wzrostu kosztów (np. z uwagi na kary administracyjne), jak i zwiększenia ryzyka utraty reputacji, a więc spadku wiarygodności PZU Życie na rynku (w efekcie możliwość poniesienia straty finansowej). Ryzyko braku zgodności w zakresie niedostosowania lub opóźnienia w dostosowaniu działalności PZU Życie do zmieniającego się otoczenia prawnego wzrasta z uwagi na dynamikę i skalę zmian aktów prawnych (zarówno krajowych jak i międzynarodowych) mających istotny wpływ w szczególności na działalność regulowaną PZU Życie.

Identyfikacja i ocena ryzyka braku zgodności realizowana jest dla poszczególnych procesów wewnętrznych przez Kierujących, zgodnie z podziałem odpowiedzialności za raportowanie. Dodatkowo Biuro Compliance identyfikuje ryzyko braku zgodności na podstawie działań własnych oraz pozyskanych informacji, w tym wynikających ze zgłoszeń do rejestrów konfliktu interesów, prezentów i korzyści oraz nieprawidłowości, a także wpływających zapytań.

Ocena i pomiar ryzyka braku zgodności dokonywane są poprzez określenie skutków materializacji ryzyka:

- finansowych, wynikających m.in. z kar administracyjnych, wyroków sądowych, kar umownych oraz odszkodowań;
- niefinansowych, dotyczących utraty reputacji, w tym uszczerbku w zakresie wizerunku i marki.

W okresie sprawozdawczym nie zaszły żadne istotne zmiany w zakresie środków oceny ryzyka braku zgodności, jak i samej oceny tego ryzyka. Nie zidentyfikowano także – z uwagi na charakter opisywanych ryzyk - żadnych istotnych koncentracji ryzyk.

Monitorowanie ryzyka braku zgodności dokonywane jest w szczególności poprzez:

- analizy compliance;
- analizę systemową raportów cyklicznych otrzymywanych od Kierujących;
- udział w procesie legislacyjnym Spółki;
- przeglądy wymogów regulacyjnych;
- udział w pracach legislacyjnych w zakresie zmian obowiązujących powszechnie przepisów;
- podejmowanie aktywności w organizacjach branżowych;
- koordynację procesów kontroli zewnętrznej;
- koordynację ustawowych obowiązków informacyjnych;
- realizację zadań w zakresie giełdowych obowiązków informacyjnych;

- przegląd realizacji zaleceń Biura Compliance.

Działania zarządcze w zakresie reakcji na ryzyko braku zgodności obejmują w szczególności:

- akceptację ryzyka m.in. wobec zmian prawnych i regulacyjnych;
- ograniczanie ryzyka w tym dostosowanie procedur i procesów w kontekście wymogów regulacyjnych, opiniowanie i projektowanie regulacji wewnętrznych pod względem zgodności, uczestnictwo w procesie uzgadniania działań marketingowych;
- unikanie ryzyka poprzez zapobieganie angażowaniu w działania niezgodne z obowiązującymi wymogami regulacyjnymi, dobrymi praktykami rynkowymi lub mogące negatywnie wpłynąć na wizerunek.

Z uwagi na charakter i specyfikę ryzyk opisanych w tej części sprawozdania, wymogi dotyczące testu warunków skrajnych, jak również analiz wrażliwości co do zasady nie znajdują zastosowania do tego zakresu raportowania. Spółka nie identyfikuje istotnych ryzyk w obszarze ryzyka braku zgodności wynikających z pozycji pozabilansowych.

W okresie sprawozdawczym zaklasyfikowano jako ryzyko istotne ryzyko modeli. Ryzyko modeli zdefiniowane zostało jako ryzyko poniesienia straty finansowej, błędnego oszacowania danych raportowanych do organu nadzoru, podjęcia błędnych decyzji lub utraty reputacji z powodu błędów w opracowaniu, wdrożeniu lub stosowaniu modeli. W 2018 roku rozpoczęty został formalny proces identyfikacji i pomiaru tego ryzyka. Proces jest obecnie na etapie wdrożenia i ma na celu zapewnienie wysokiej jakości stosowanych praktyk dotyczących zarządzania tym ryzykiem.

Ryzyko strategiczne definiowane jest jako ryzyko związane z podejmowaniem niekorzystnych lub błędnych decyzji strategicznych, brakiem lub wadliwą realizacją przyjętej strategii oraz ze zmianami w otoczeniu zewnętrznym i niewłaściwą reakcją na te zmiany. W ramach tego ryzyka podejmowane są następujące działania zarządcze: monitorowanie poziomów kluczowych mierników Strategii Grupy PZU, informowanie interesariuszy (przede wszystkim Członków Zarządu Spółki) o istotnych odchyleniach wartości wskaźników, identyfikacja przyczyn odchyleń, podejmowanie działań korygujących przez interesariuszy.

D. Wycena aktywów i zobowiązań

Ilościowe informacje dotyczące aktywów i zobowiązań wycenionych zgodnie z systemem WII zawiera formularz QRT S.02.01.02 stanowiący załącznik nr 5 do sprawozdania.

D.1. Aktywa

PZU Życie wycenia aktywa dla celów wypłacalności w wartości godziwej, a w poniższej tabeli przedstawiono podstawy, metody i główne założenia stosowane przy wycenie aktywów.

Aktywa	Opis podstaw, metod i głównych założeń stosowanych przy wycenie do celów wypłacalności
Nieruchomości	Wartość godziwa nieruchomości określana jest za pomocą alternatywnej metody wyceny opisanej w części D.4.
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	Metoda wyceny zgodna z hierarchią określoną w art. 13 rozporządzenia delegowanego: Udziały kapitałowe w jednostkach podporządkowanych notowanych na aktywnych rynkach wycenia się w wartości godziwej, zgodnie z art. 10 ust. 2 rozporządzenia delegowanego tj., według cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach tych samych aktywów. Udziały w jednostkach podporządkowanych, nienotowanych na aktywnych rynkach, wycenia się skorygowaną metodą praw własności. Skorygowana metoda praw własności wymaga od PZU Życie dokonania wyceny udziałów kapitałowych posiadanych w jednostkach zależnych na podstawie posiadanego udziału w nadwyżce aktywów nad zobowiązaniami jednostki zależnej. Przy obliczaniu nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami w odniesieniu do jednostek zależnych wycenia się poszczególne aktywa i zobowiązania danej jednostki zgodnie z zasadami systemu WII.
Akcje – nienotowane	Wycena w wartości godziwej na podstawie dostępnych publicznie kwotowań instrumentów podobnych na aktywnym rynku, a gdy jej ustalenie w sposób wiarygodny nie jest możliwe, stosowane jest uproszczenie – wg wartości nabycia z uwzględnieniem trwałej utraty wartości.
Dłużne papiery wartościowe, pożyczki	Wartość godziwą dłużnych papierów wartościowych określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku a w przypadku ich braku wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny, a w przypadku ich braku – przy wykorzystaniu modeli wyceny odnoszonych do publikowanych notowań instrumentów finansowych, stóp procentowych i indeksów giełdowych. PZU Życie dokonuje wewnętrznej weryfikacji wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny, porównując je z dostępnymi wycenami z innych źródeł, opierających się na danych obserwowalnych na rynku. Wartość godziwą dłużnych papierów wartościowych, dla których nie istnieje aktywny rynek oraz pożyczek wyznacza się alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4.
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	Wartość godziwą jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych określa się alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4.
Instrumenty pochodne	Dla instrumentów pochodnych notowanych na aktywnym rynku za wartość godziwą przyjmuje się cenę zamknięcia notowań na dzień bilansowy. Wartość godziwa instrumentów pochodnych nienotowanych na aktywnym rynku, w tym kontraktów terminowych (ang. *forward*) oraz kontraktów zamiany oprocentowania typu IRS (ang. *interest rate swap*) określana jest alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4. Wartość godziwa opcji związanych z lokatami strukturyzowanymi określana jest na podstawie wycen podawanych przez wystawców tych opcji, z uwzględnieniem weryfikacji tych wycen przeprowadzanej przez PZU Życie, w oparciu o posiadane własne modele wyceny.
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	Wartość godziwą depozytów wyznacza się alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4.
Aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	Wycena w wartości godziwej na zasadach analogicznych jak dla instrumentów finansowych posiadanych na ryzyko Spółki.
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników	Wartość godziwą wyznaczono alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4. W należnościach od ubezpieczonych oraz pośredników ubezpieczeniowych wykazuje się jedynie te należności, których termin wymagalności już minął. Należne oraz przyszłe raty składek są uwzględnianie przy

Aktywa	Opis podstaw, metod i głównych założeń stosowanych przy wycenie do celów wypłacalności
ubezpieczeniowych	wyznaczaniu najlepszego oszacowania jako przepływy pieniężne – wpływy.
Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej) oraz kwoty należne z umów reasekuracji dla zobowiązań wynikających z ubezpieczeń	Wartość godziwą wyznaczono alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4.
Środki pieniężne	Wycena w wartości nominalnej powiększonej w uzasadnionych przypadkach o zarachowane odsetki.

Poniższa tabela przedstawia ilościowe wyjaśnienie różnic pomiędzy danymi dotyczącymi aktywów wyliczonych zgodnie z zasadami stosowanymi przy wycenie dla celów wypłacalności (opisanymi w powyższej tabeli) a danymi wyliczonymi zgodnie z zasadami stosowanymi do wyceny na potrzeby sprawozdań finansowych (wg PSR). W kolumnie „Wartość ze sprawozdania finansowego" zaprezentowano wartości ze sprawozdania finansowego Spółki za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku zgodnie z ich treścią ekonomiczną, ale bez dokonywania korekt, które byłyby konieczne w celu dostosowania tych liczb do formatu i sposobu prezentacji wymaganego w systemie WII. Suma aktywów w kolumnie „Wartość ze sprawozdania finansowego" odpowiada sumie ze sprawozdania finansowego Spółki.

Aktywa (dane w tys. zł) na 31.12.2018 roku	Wartość ze sprawozda-nia finansowego na 31.12.2018 roku	Korekta aktywowanych kosztów akwizycji	Korekta wartości niematerial-nych	Wycena lokat	Wycena rezerw	Reklasyfika-cja pozycji	Korekta środków ZFŚS	Wycena pozostałych aktywów	Wartość wg Wypłacal-ność II na 31.12.2018 roku
Aktywowane koszty akwizycji	90 417	(90 417)	-	-	-	-	-	-	-
Wartości niematerialne	139 706	-	(139 706)	-	-	-	-	-	-
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	94 983	-	-	-	-	(94 983)	-	-	-
Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (Rzeczowe aktywa trwałe) wykorzystywane na użytek własny	214 248	-	-	34 653	-	-	-	-	248 901
Lokaty (inne niż aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	20 404 199	-	-	1 783 716	-	6 936	-	-	22 194 851
Nieruchomości (inne niż do użytku własnego)	79 886	-	-	22 596	-	-	-	-	102 482
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	640 420	-	-	(28 593)	-	-	-	-	611 827
Akcje i udziały - nienotowane	3 001	-	-		-	-	-	-	3 001
Dłużne papiery wartościowe	13 772 550	-	-	1 788 074	-	-	-	-	15 560 624
Obligacje państwowe	13 557 261	-	-	1 788 959	-	-	-	-	15 346 220
Obligacje korporacyjne	215 289	-	-	(885)	-	-	-	-	214 404
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	5 259 232	-	-	-	-	-	-	-	5 259 232
Instrumenty pochodne	27 122	-	-	-	-	-	-	-	27 122
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	621 987	-	-	1 639	-	6 936	-	-	630 562
Aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym	5 395 151	-	-	-	-	-	-	-	5 395 151

funduszem kapitałowym									
Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie - pozostałe	914 042	-	-	3 874	-	-	-	-	917 916
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych	46 963	-	-	-	(33 317)	-	-	-	13 646
Należności z tytułu reasekuracji biernej	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej)	126 609	-	-	-	-	-	(21 085)	-	105 524
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	77 889	-	-	-	-	(6 936)	(20 771)	-	50 182
Pozostałe aktywa (niewykazane w innych pozycjach)	51 665	(10 160)	-	-	-	-	-	(35 108)	6 397
Aktywa ogółem	**27 555 872**	**(100 577)**	**(139 706)**	**1 822 243**	**(33 317)**	**(94 983)**	**(41 856)**	**(35 108)**	**28 932 568**

D.1.1. Jakościowy opis istotnych różnic pomiędzy wyceną dla celów wypłacalności a wyceną wg PSR

D.1.1.1. Wycena lokat

1) Wycena jednostek podporządkowanych: różnica pomiędzy wartością wg PSR a wyceną dla celów wypłacalności wynika z różnej metody wyceny. Wg PSR jednostki podporządkowane wyceniane są metodą praw własności, natomiast dla celów bilansu ekonomicznego wyceniane są w wartości godziwej lub skorygowaną metodą praw własności.
2) Dłużne papiery wartościowe (portfel instrumentów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności), depozyty długoterminowe, pożyczki: różnica pomiędzy wartością wg PSR a wyceną dla celów wypłacalności wynika z różnej metody wyceny instrumentów wycenianych wg PSR w skorygowanej cenie nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości, które dla celów bilansu ekonomicznego wyceniane są w wartości godziwej.

D.1.1.2. Wycena rezerw

Szczegółowe wyjaśnienie najistotniejszych różnic opisano w części D.2.2.

D.1.2. Kryteria oceny aktywnego rynku

Ustalenia, czy dany instrument finansowy jest notowany na aktywnym rynku dokonuje się przed ustaleniem wartości bilansowej tego instrumentu na dzień kończący rok kalendarzowy, na podstawie danych o ilości i wolumenie obrotu transakcji zawieranych na tym instrumencie, w ostatnim miesiącu roku. Analiza wykonywana jest na zbiorze danych pobranych z systemu Bloomberg, zawierającym informacje o transakcjach zawartych w tym okresie. Zasady te nie mają zastosowania do instrumentów dopuszczonych do obrotu na rynku Treasury Bond Spot, w przypadku których uznaje się, że są notowane na aktywnym rynku, z uwagi na kryterium, o którym mowa w pkt.2 poniżej.

Uznaje się, że dany instrument jest kwotowany na aktywnym rynku jeżeli:

1) dostępne dane o ilości lub wolumenie obrotu transakcji, pochodzące przynajmniej z jednego z rynków, o których mowa w kolejnym akapicie, pozwalają na stwierdzenie, że przeciętnie, w każdym dniu ostatniego miesiąca roku było zawartych przynajmniej pięć transakcji na tym instrumencie lub łączny wolumen transakcji zawartych w tym okresie był większy niż 1 % ilości instrumentów dopuszczonych do obrotu na tym rynku lub
2) regulacje obowiązujące na jednym z rynków, o których mowa w kolejnym akapicie, nakładają na wskazanych jego uczestników, wymóg przedstawiania kwotowań, na podstawie których wyznaczany jest kurs fixingowy przez organizatora tego rynku w każdym dniu ostatniego miesiąca roku.

Analiza aktywności rynków dokonywana jest na podstawie informacji pochodzących z rynków, na których Spółka mogłaby zawrzeć transakcje zbycia instrumentu w normalnych warunkach. W szczególności do rynków tych zalicza się:

1) rynki, na których Spółka już przeprowadzała transakcje lub
2) dedykowane rynki obrotu instrumentami dłużnymi lub
3) największe rynki spośród rynków danego kraju lub
4) rynki globalne przeznaczone dla inwestorów instytucjonalnych.

W ramach przeprowadzania analizy aktywności rynku jest weryfikowana również poprawność informacji o zawartych transakcjach, poprzez porównanie zbioru testowego wyznaczonego z danych pochodzących z systemu Bloomberg z danymi prezentowanymi na oficjalnej stronie internetowej danego rynku. Przy wyznaczaniu zbioru testowego uwzględniane są następujące kryteria:

1) możliwości pozyskania danych - dane historyczne z oficjalnej strony internetowej danego rynku muszą być pozyskane nieodpłatnie,
2) różnorodność w zakresie rodzaju emitenta instrumentu finansowego - zbiór testowy musi zawierać dane (o ile to możliwe) o przynajmniej dwóch instrumentach skarbowych i dwóch korporacyjnych,
3) różnorodność w zakresie rynków, z którego pochodzą dane - zbiór testowy musi zawierać dane (o ile to możliwe) przynajmniej z trzech rynków.

D.1.3. Zmiany w stosowanych podstawach uznawania i wyceny lub w szacunkach w okresie sprawozdawczym

W 2018 roku nie dokonywano zmian w zasadach uznawania, wyceny ani w szacunkach w zakresie wyceny aktywów.

D.2. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

D.2.1. Wycena rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe wyliczane na potrzeby wypłacalności składają się z BEL oraz RM.

Wartość BEL i RM wg linii biznesowych zawiera formularz QRT S.12.01.02, stanowiący załącznik nr 6 do sprawozdania.

D.2.1.1. Najlepsze oszacowanie zobowiązań

Wartość najlepszego oszacowania zobowiązań wyznaczana jest jako oczekiwana obecna wartość przyszłych przepływów pieniężnych, przy zastosowaniu odpowiedniej struktury terminowej stopy procentowej wolnej od ryzyka.

Prognozy przepływów pieniężnych stosowane do obliczania najlepszego oszacowania zobowiązań uwzględniają wszystkie wpływy i wydatki wymagane do rozliczenia zobowiązań ubezpieczeniowych w całym okresie ich trwania. W ramach wpływów uwzględniane są wszystkie gwarantowane w umowach składki, natomiast nie są uwzględniane składki dobrowolne. Prognoza wydatków obejmuje zarówno wydatki wynikające ze zdarzeń przyszłych jak i wypłaty świadczeń wynikające ze zdarzeń przeszłych, które nie zostały uregulowane na dzień wyceny najlepszego oszacowania zobowiązań.

Przepływy pieniężne wynikające ze zdarzeń przeszłych obejmują zobowiązania wynikające ze zdarzeń, które nie zostały zgłoszone lub wypłacone do dnia wyceny. Zobowiązania te ujęte są w rezerwach szkodowych na dzień wyceny, a wynikające z nich przepływy pieniężne prognozowane są zgodnie z przewidywanymi terminami wypłat świadczeń.

Prognozy przepływów pieniężnych wynikające ze zdarzeń przyszłych przygotowywane są dla każdego produktu (lub grupy produktów) osobno, przy użyciu odpowiednich modeli, odzwierciedlających specyfikę produktu oraz jego charakterystyczne cechy, dostosowanych do natury i skali złożoności ryzyk występujących w produkcie. W ramach prognoz dla poszczególnych produktów najlepsze oszacowanie wyznaczane jest odrębnie dla pojedynczych umów lub grup umów stanowiących jednorodne grupy ryzyka, przy uwzględnieniu jak najlepszych założeń opartych na ocenie bieżących i dotychczasowych obserwacji (założenia *best estimate*).

Przepływy pieniężne wynikające ze zdarzeń przyszłych wyznaczane są w sposób deterministyczny, w oparciu o prognozę liczby umów (ubezpieczonych) pozostających w portfelu w kolejnych miesiącach kalendarzowych oraz prognozę zdarzeń powodujących wypłatę świadczeń lub zmianę stanu umów. Poniżej przedstawiono sposób w jaki wyznaczane są poszczególne składowe przepływów pieniężnych:

- składki ubezpieczeniowe ustalane są w oparciu o prognozowaną w kolejnych miesiącach liczbę umów oraz średnią składkę przy uwzględnieniu zakładanego współczynnika indeksacji oraz terminów opłacania składek;
- świadczenia stanowią sumę świadczeń z tytułu poszczególnych zdarzeń ubezpieczeniowych (kończących lub nie umowę ubezpieczenia) i w zależności od rodzaju świadczenia mogą być wyznaczane jako:

  - iloczyn liczby zdarzeń powodujących wypłatę świadczenia oraz kwoty świadczenia za wybrane ryzyko (w szczególności dotyczy to zgonów, wykupów i dożyć);
  - iloczyn sumy ubezpieczenia dla danego ryzyka oraz średniej szkodowości (najczęściej w przypadku, gdy dane zdarzenie ubezpieczeniowe nie powoduje zakończenia umowy);
- koszty i prowizje składają się z:
  - kosztów obsługi stanowiących iloczyn kosztu jednostkowego dla danego produktu i liczby ubezpieczonych, z uwzględnieniem inflacji kosztowej; składki na KNF, PIU i Rzecznika Finansowego oraz kosztów zarządzania aktywami w przypadku aktywów zarządzanych przez podmioty zewnętrzne, wyznaczanych jako iloczyn wartości funduszu oraz wskaźnika opłaty za zarządzanie;
  - prowizji wyznaczanych jako iloczyn wskaźnika prowizji i składki przypisanej;
- inne wpływy – zwroty części opłat za zarządzanie w ubezpieczeniach typu unit-linked z funduszami zarządzanymi przez podmioty zewnętrzne (tzw. *kick back*) oraz zwroty prowizji (ang. *clawback*) w ubezpieczeniach bankowych ochronnych z jednorazową opłatą składki związane z przedterminowym rozwiązaniem umowy.

Przepływy pieniężne dyskontowane są miesięcznie, przy założeniu, że przepływ następuje na koniec miesiąca, w oparciu o publikowaną przez EIOPA strukturę terminową stóp procentowych.

Przyjęta metoda deterministycznej prognozy dalszego rozwoju umowy oparta na założeniach *best estimate* i wynikająca z niego prognoza przyszłych przepływów pieniężnych przy zastosowaniu odpowiedniej struktury terminowej stopy procentowej prowadzi do uwzględnienia wartości pieniądza w czasie i wyznaczenia najlepszego oszacowania zobowiązań jako średniej wartości obecnej przyszłych przepływów pieniężnych ważonej prawdopodobieństwem.

Należy jednak zaznaczyć, że w poszczególnych liniach biznesowych prognozy przyszłych przepływów pieniężnych wyznaczane są przy uwzględnieniu pewnych uproszczeń, które mogą odnosić się zarówno do przyjmowanych założeń o występowaniu przyszłych zdarzeń, jak również kosztów, a także mogą odnosić się do samego sposobu modelowania:

1) w przypadku produktów ubezpieczeń ochronnych rocznych odnawialnych, a w szczególności grupowych ubezpieczeń pracowniczych, prognozowane przepływy pieniężne nie są wyznaczane indywidualnie dla każdej z umów, lecz są wyznaczane zbiorczo dla całego produktu na podstawie aktualnej liczby ubezpieczonych, średnich gwarantowanych świadczeń i składek oraz średnich prawdopodobieństw występowania zdarzeń ubezpieczeniowych lub średniej szkodowości w danym produkcie. Okres prognozy ustalony w miesiącach odpowiada średniej dalszej długości umów, jaka pozostaje od końca roku do końca okresu ich obowiązywania. Uproszczenia te ze względu na krótkoterminowy charakter umów, a także ze względu na skalę portfela grupowych ubezpieczeń pracowniczych, nie prowadzą do zniekształceń wyników prognozy w skali całego portfela;
2) w przypadku umów dodatkowych do ubezpieczeń indywidulanie kontynuowanych stosuje się dla każdego rodzaju umów dodatkowych odrębnie jednakowe założenia o ich trwałości. W ten sposób w miejsce odrębnych założeń o śmiertelności i rezygnacjach stosuje się jednakowy wskaźnik ubytków umów w całym portfelu. Tu również ze względu na skalę tych umów oraz ich krótkoterminowy charakter takie uproszczenie nie prowadzi do zniekształceń wyników całej prognozy;
3) stosowanie we wszystkich przypadkach umów indywidualnej kontynuacji założenia, że wszyscy ubezpieczeni urodzili się dokładnie w połowie roku;
4) w innych przypadkach najczęstszym uproszczeniem jest przyjmowanie wspólnych założeń o śmiertelności dla poszczególnych grup wiekowo-płciowych dla podobnych produktów, co wynika z braku indywidualnych dla każdego z produktów doświadczeń o śmiertelności w tak dokładnym podziale.

Przy kalkulacji BEL nie uwzględniono kwot należnych z tytułu reasekuracji ze względu na niewielką skalę programów reasekuracyjnych w PZU Życie, a w szczególności na ich specyficzny i bardzo wąski zakres ograniczony głównie do przypadków katastroficznych przekraczających pewien skumulowany dość wysoki poziom. Programy te nie przekładają się bezpośrednio i wymiernie na indywidualne zmniejszenie zobowiązań wycenianych w ramach BEL.

Deterministyczne obliczenia BEL są oparte na pojedynczym scenariuszu ekonomicznym. Taki scenariusz nie ukazuje jednak pełnego wpływu istnienia opcji oraz gwarancji finansowych w umowach ubezpieczeniowych. Opcje te mogą przyczyniać się do powstania asymetrii wartości przyszłych przepływów pieniężnych pomiędzy „korzystnymi" i „niekorzystnymi" scenariuszami ekonomicznymi wpływającymi na przyszłe przychody kapitałowe z tytułu inwestycji. W

przypadku PZU Życie taka sytuacja ma miejsce w ubezpieczeniach tradycyjnych w związku z występującym tam prawem do udziału w zyskach (opcja/gwarancja ubezpieczeniowa).

W celu uwzględnienia tego efektu w wycenie należy uzupełnić wycenę deterministyczną BEL o tzw. wartość czasową opcji i gwarancji (time value of options and guarantees – TVOG). Wartość tą uzyskuje się jako różnicę między wartością BEL wyznaczoną w oparciu o szereg scenariuszy wygenerowanych w modelu stochastycznym, a wartością BEL uzyskaną w modelu deterministycznym.

Według dotychczas przeprowadzonych analiz i oszacowań wartość TVOG jest przede wszystkim zależna od struktury terminowej stóp procentowych, jednak ze względu na relatywnie krótki okres do zapadalności tych umów, dość dobre zabezpieczenie przyszłych świadczeń już istniejącymi aktywami zmniejszające wielkość reinwestycji i tym samym niepewność przyszłych stóp zwrotu, a także sam sposób partycypacji ubezpieczonych poprzez coroczną indeksację sum ubezpieczeń i składek, jest niska, nieistotna. Wartość ta ostatecznie została pominięta w wynikach wyceny najlepszego oszacowania zobowiązań jako nieistotna.

D.2.1.2. Kalkulacja marginesu ryzyka

Kalkulacja marginesu ryzyka odbywa się zgodnie z założeniami zdefiniowanymi w artykule 38 rozporządzania delegowanego. Spółka stosuje uproszczenia w ramach kalkulacji marginesu ryzyka. Uproszczenia służą przybliżeniu wartości komponentów przyszłych wymogów kapitałowych za pomocą zidentyfikowanych nośników ryzyka.

D.2.2. Opis istotnych różnic pomiędzy wyceną dla celów wypłacalności a wyceną wg PSR

Wysokość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności oraz wysokość rezerw dla celów sprawozdawczości finansowej w podziale na linie biznesowe według stanu na 31 grudnia 2018 roku przedstawia poniższa tabela:

Linia biznesowa wg systemu WII	Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wg systemu WII		Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wg PSR
	BEL	RM	
Ubezpieczenia z udziałem w zyskach	2 401 418	90 698	2 958 353
Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym *	5 317 742	11 385	5 384 403
Pozostałe ubezpieczenia na życie	4 601 783	1 213 965	13 991 847
Ubezpieczenia zdrowotne	(65 290)	3 660	1 695
RAZEM	**12 255 653**	**1 319 708**	**22 336 298**

*Produkty strukturyzowane w całości (w części gwarantowanej i części związanej z przyszłym bonusem inwestycyjnym) zaprezentowane są jako „Pozostałe ubezpieczenia na życie".

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe wyznaczane dla celów wypłacalności składają się z dwóch składników: BEL oraz RM, z których drugi z nich tj. RM nie ma bezpośredniego odpowiednika w RTU. Różnice w wysokości BEL i rezerw wyliczanych na potrzeby sprawozdania finansowego wg PSR wynikają z przyjętych w ich kalkulacji odmiennych metodologii, sposobu uwzględniania niektórych elementów, a także przyjmowanych założeń:

- dla ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi RTU tworzy się w wysokości odpowiadającej wartości zgromadzonych na rachunkach ubezpieczonych środków bez uwzględnienia przyszłych wpłat. Z kolei BEL co do zasady ustalany jest jako wartość obecna oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych wraz z przyszłymi składkami, o ile są one wymagane;
- RTU wyznaczane są z pominięciem rezygnacji, jednak w wysokości nie mniejszej niż gwarantowana wartość wykupu na dzień wyceny. W przypadku BEL zakłada się dodatkowe wypłaty z tytułu wykupów tylko w takim

stopniu, w jakim oczekuje się ich wystąpienia. Jednocześnie przyjęcie założeń o wcześniejszej rezygnacji powoduje obniżenie wypłat z tytułu zgonów i dożyć, które w pełnej wysokości uwzględniane są w kalkulacji RTU;

- RTU w ubezpieczeniach na życie kalkulowane są tzw. metodą składki netto, gdzie obecna wartość oczekiwanych świadczeń pomniejszana jest o wartość obecną oczekiwanych składek skorygowanych o przyjęte w taryfikacji narzuty na koszty oraz ewentualny zysk. Natomiast BEL wyznaczany jest jako różnica pomiędzy wysokością oczekiwanych świadczeń, przyszłych kosztów obsługi i prowizji, a pełną wysokością składek;
- w kalkulacji RTU założenia dotyczące śmiertelności, wysokości kosztów, prowizji itp. ustalane są w momencie wdrażania produktu i obowiązują przez cały okres trwania polis. W kalkulacji BEL założenia ustalane są na nowo na podstawie obecnych i historycznych danych (*best estimate*) i są regularnie aktualizowane;
- dyskonto przyjęte do wyceny wartości obecnej składek i świadczeń w RTU ustalane jest w trakcie taryfikacji, mając na uwadze ograniczenia wynikające z przepisów prawa, określające tzw. maksymalną stopę techniczną ogłaszaną przez organ nadzoru. W przypadku BEL dyskonto ustalane jest każdorazowo w oparciu o aktualną strukturę terminową stóp procentowych publikowaną przez EIOPA.

Różnica pomiędzy RTU a rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi wyznaczonymi dla celów wypłacalności wykazanymi w niniejszym sprawozdaniu jest spowodowana głównie tym, że wartości wg WII są najlepszym oszacowaniem, podczas gdy wartości wg PSR są kalkulowane z wykorzystaniem metod oraz założeń uwzględniających narzuty bezpieczeństwa.

D.2.3. Korekta dopasowująca, korekta z tytułu zmienności, przejściowa struktura terminowej stopy procentowej wolnej od ryzyka przejściowe odliczenia

Na dzień 31 grudnia 2018 roku PZU Życie nie stosował korekty dopasowującej, o której mowa w art. 227 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, korekty z tytułu zmienności, o której mowa w art. 229 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, przejściowej struktury terminowej stopy procentowej wolnej od ryzyka, o której mowa w art. 496 ustawy o działalności ubezpieczeniowej ani przejściowego odliczenia, o którym mowa w art. 497 ustawy o działalności ubezpieczeniowej.

D.2.4. Zmiany w założeniach przyjętych w ramach obliczania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w porównaniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego

Istotne zmiany założeń przyjętych w ramach obliczania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w 2018 roku w porównaniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego dotyczyły założeń ekonomicznych oraz innych niż ekonomiczne. Łączny efekt zmian założeń ekonomicznych wyniósł 466 mln zł i wynikał ze zmian stóp dyskonta. Łączny efekt zmian założeń innych niż ekonomiczne wyniósł 51 mln zł i dotyczył w szczególności:

1) zmian założeń o szkodowości – spadek o 48 mln zł;
2) zmian założeń kosztowych - 67 mln zł, dotyczy głównie ubezpieczeń kontynuowanych, co wynika z długiego okresu prognozy. Obejmuje zarówno zmianę poziomu kosztów jednostkowych, jak i przyszłego wzrostu tych kosztów;
3) zmiany założeń o rezygnacjach - 37 mln zł.

D.3. Inne zobowiązania

PZU Życie wycenia inne zobowiązania dla celów wypłacalności w wartości godziwej, a w poniższej tabeli przedstawiono podstawy, metody i główne założenia stosowane przy wycenie tych zobowiązań.

Zobowiązania	Opis podstaw, metod i głównych założeń stosowanych przy wycenie do celów wypłacalności
Pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe) oraz zobowiązania z tytułu świadczeń	Wartość godziwą pozostałych rezerw oraz zobowiązań z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników ustala się alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4.

Zobowiązania	Opis podstaw, metod i głównych założeń stosowanych przy wycenie do celów wypłacalności
emerytalnych dla pracowników	
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	Wysokość rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się metodą bilansową, na podstawie dodatniej różnicy między wartościami przypisanymi pozycjom bilansu ujmowanym i wycenianym zgodnie z zasadami ustawy o działalności ubezpieczeniowej i rozporządzenia delegowanego , a wartościami przypisanym pozycjom bilansu wg wyceny dla celów podatkowych, przy uwzględnianiu stawek podatku dochodowego od osób prawnych, które - zgodnie z oczekiwaniami - będą obowiązywały w momencie realizacji rezerwy, zgodnie z przepisami polskiego prawa podatkowego, wydanymi do końca okresu sprawozdawczego. W bilansie ekonomicznym prezentacja rezerw i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego następuje po skompensowaniu (w ujęciu netto).
Instrumenty pochodne	Wycenia się zgodnie z opisem wyceny instrumentów pochodnych w części D.1. Ujemna wycena prezentowana jest jako zobowiązanie.
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych oraz pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej, niewykazane w innych pozycjach)	Wartość godziwą ustala się alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4. W zobowiązaniach z tytułu ubezpieczeń wykazuje się jedynie te zobowiązania, których termin wymagalności już minął. Bieżące i przyszłe zobowiązania są uwzględnianie przy wyznaczaniu najlepszego oszacowania jako przepływy pieniężne – wypływy. W pozycji tej Pozostałe zobowiązania ujmuje się: zarachowane koszty wynagrodzeń i nagrody dla pracowników, przedpłaty dla kontrahentów, pozostałe rozliczenia międzyokresowe bierne.

Poniższa tabela przedstawia ilościowe wyjaśnienie różnic pomiędzy danymi dotyczącymi pozostałych zobowiązań wyliczonych zgodnie z zasadami stosowanymi przez PZU Życie przy wycenie dla celów wypłacalności a danymi wyliczonymi zgodnie z zasadami stosowanymi do wyceny na potrzeby sprawozdań finansowych (PSR). W kolumnie „Wartość ze sprawozdania finansowego" zaprezentowano wartości ze sprawozdania finansowego Spółki za rok zakończony 31 grudnia 2018 roku zgodnie z ich treścią ekonomiczną, ale bez dokonywania korekt, które byłyby konieczne w celu dostosowania tych liczb do formatu i sposobu prezentacji wymaganego w systemie WII. Suma aktywów w kolumnie „Wartość ze sprawozdania finansowego" odpowiada sumie ze sprawozdania finansowego Spółki.

Zobowiązania (dane w tys. zł) na 31.12.2018 roku	Wartość ze sprawozdania finansowego na 31.12.2018 roku	Wycena rezerw	Reklasyfikacja pozycji	Podatek odroczony	Korekta środków ZFŚS	Korekta Funduszu Prewencyjnego	Wycena pozostałych zobowiązań	Wartość wg Wypłacalność II na 31.12.2018 roku
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	16 951 894	(8 705 659)	-	-	-	-	-	8 246 235
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia zdrowotne (o charakterze ubezpieczeń na życie)	1 695	(63 325)	-	-	-	-	-	(61 630)
Najlepsze oszacowanie	-	(65 290)	-	-	-	-	-	(65 290)
Margines ryzyka	-	3 660	-	-	-	-	-	3 660
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	16 950 199	(8 642 334)	-	-	-	-	-	8 307 865
Najlepsze oszacowanie	-	7 003 201	-	-	-	-	-	7 003 201
Margines ryzyka	-	1 304 664	-	-	-	-	-	1 304 664
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym*	5 384 403	(55 277)	-	-	-	-	-	5 329 126
Najlepsze oszacowanie	-	5 317 742	-	-	-	-	-	5 317 742
Margines ryzyka	-	11 384	-	-	-	-	-	11 384
Pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe)	24 852	-	-	-	-	-	-	24 852
Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników	4 341	-	-	-	-	-	-	4 341
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-	(94 983)	1 965 874	-	-	-	1 870 891

Instrumenty pochodne	14 341	-	-	-	-	-	-	14 341
Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	1	-	-	-	-	-	-	1
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych	90 020	-	-	-	-	-	-	90 020
Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)	228 963	-	-	-	(41 856)	(41 253)	-	145 854
Pozostałe zobowiązania (niewykazane w innych pozycjach)	406 046		-	-	-	-	(2 800)	403 246
Zobowiązania ogółem	**23 104 861**	**(8 760 936)**	**(94 983)**	**1 965 874**	**(41 856)**	**(41 253)**	**(2 800)**	**16 128 907**

* Produkty strukturyzowane w całości (w części gwarantowanej i części związanej z przyszłym bonusem inwestycyjnym) zaprezentowane są w pozycji „Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)".

D.3.1. Źródła powstawania rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego

PZU Życie dokonuje kompensaty aktywów i zobowiązań z tytułu podatku odroczonego w bilansie ekonomicznym, a tym samym na potrzeby kalkulacji wysokości środków własnych. Poniższa tabela prezentuje źródła powstawania po kompensacie ujemnych i dodatnich różnic przejściowych na dzień 31 grudnia 2018 roku. Nie istnieją ujemne różnice przejściowe, dla których Spółka nie ujęłaby aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego i których termin rozliczenia ulegałby wygaśnięciu.

Przeważająca część różnic przejściowych wynika z przeszacowania aktywów finansowych i rezerw techniczno-ubezpieczeniowych średnio- i długoterminowych.

Źródła powstawania rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	Kwota rezerwy z tytułu podatku odroczonego (tys. zł)
Instrumenty finansowe	340 782
Odroczone koszty akwizycji	(17 179)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	(28 474)
Wycena nieruchomości	10 877
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	1 658 248
Pozostałe różnice	(93 362)
Rezerwa na odroczony podatek dochodowy, razem	**1 870 891**

D.3.2. Charakter obowiązków, oczekiwany harmonogram odpływu korzyści ekonomicznych, niepewność i sposób uwzględnienia ryzyka odchylenia w wycenie

D.3.3. Zmiany w stosowanych podstawach uznawania i wyceny lub w szacunkach w okresie sprawozdawczym

W 2018 roku nie dokonywano zmian w zasadach uznawania, wyceny ani w szacunkach w zakresie wyceny zobowiązań innych niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe.

D.4. Alternatywne metody wyceny

Aktywa i zobowiązania, do których mają zastosowanie alternatywne metody wyceny wraz uzasadnieniem zastosowania tych metod przedstawia poniższa tabela.

Aktywa i zobowiązania wyceniane metodą alternatywną	Opis alternatywnej metody wyceny wraz z uzasadnieniem
Nieruchomości	Z uwagi na brak aktywnego rynku, nieruchomości podlegają wycenie przez licencjonowanych rzeczoznawców majątkowych zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa oraz obowiązującymi standardami zawodowymi najczęściej metodami porównawczą lub dochodową. Licencjonowani rzeczoznawcy majątkowi zobowiązani są do skompletowania dokumentacji niezbędnej do wykonania wyceny. Akceptacja każdej wykonanej wycen jest dodatkowo poddana ocenie zgodności ze zleceniem przez pracowników Biura Nieruchomości w celu eliminacji potencjalnych omyłek pisarskich i błędów rachunkowych a powstające ewentualne wątpliwości wyjaśniane są na bieżąco z wykonawcą operatu lub opinii.
Dłużne papiery wartościowe, pożyczki	Wartość godziwą dłużnych papierów wartościowych, dla których nie istnieje aktywny rynek wyznacza się na podstawie wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny, a w przypadku ich braku metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych. W przypadku pożyczek wartość godziwą wyznacza się w oparciu o metodę zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Współczynniki dyskontowe określa się w oparciu o krzywą rentowności papierów rządowych przesuniętą o spread kredytowy. Jest on wyliczany na dzień kalibracji będący dniem najnowszej emisji lub dniem transakcji rynkowej lub każdym dniem okresu uśredniania spreadów wyliczonych z ostatnich rynkowych. Taki spread powoduje równoległe przesunięcie krzywej rentowności papierów rządowych o stałą wartość na całej jej długości lub jako różnica pomiędzy rentownościami notowanych dłużnych papierów

Aktywa i zobowiązania wyceniane metodą alternatywną	Opis alternatywnej metody wyceny wraz z uzasadnieniem
	wartościowych emitentów o podobnym ratingu i działających w podobnych branżach a rentownością obligacji rządowych (w przypadku papierów denominowanych w euro są to obligacje rządu Niemiec) przemnożona przez współczynnik ustalany na dzień kalibracji, uwzględniający w krzywej dyskontowej ryzyko specyficzne danego emitenta.
Instrumenty pochodne	Wartość godziwa instrumentów pochodnych nienotowanych na aktywnym rynku, w tym kontraktów terminowych (ang. *forward*) oraz kontraktów zamiany oprocentowania typu IRS (ang. *interest rate swap*) określana jest metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych używane są stopy procentowe z krzywych dochodowości przypisanych do danego typu instrumentu finansowego i waluty, konstruowanych na podstawie dostępnych danych rynkowych. Wycena opcji do wartości godziwej wyznaczana jest jako zdyskontowana na dzień wyceny wartość oczekiwana funkcji wypłaty opcji. Wartość oczekiwana funkcji wypłaty wyznaczana jest w drodze modelowania metodą Monte Carlo.
Depozyty	Ze względu na brak aktywnego rynku, wartość godziwa depozytów wyznaczana jest jako wartość zdyskontowanych przepływów pieniężnych, wynikających z warunków zawartych umów depozytowych. Do dyskontowania stosowana jest krzywa bazowa skorygowana o spread kredytowy kwantyfikujący ryzyko kredytowe banków kontrahentów, z którymi w danym okresie zostały zawarte długoterminowe umowy depozytowe. Dla każdej waluty depozytów stosowana jest odpowiednia krzywa dyskontowa. Przy ustalonej walucie depozytu stosuje się krzywe dyskontowe specyficzne dla danego banku kontrahenta, w którym ten depozyt został złożony.
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	Z uwagi na brak aktywnego rynku Spółka wycenia jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne wg cen publikowanych przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych ustalonych w oparciu wartość aktywów netto funduszy wycenionych zgodnie z zasadami rachunkowości dla funduszy. Na dzień sporządzenia sprawozdania SFCR ceny publikowane przez towarzystwa funduszy są weryfikowane do zaudytowanych sprawozdań finansowych funduszy. Wycena jednostek uczestnictwa funduszy będących jednostkami zależnymi podlega korekcie w przypadku, kiedy aktywa funduszu nie są wyceniane w sprawozdaniu funduszu wg wartości godziwej, a różnica pomiędzy wartością godziwą a wartością wyceny w sprawozdaniu funduszu jest istotna.
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych, Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej) oraz kwoty należne z umów reasekuracji dla zobowiązań wynikających z ubezpieczeń	Z uwagi na brak aktywnego rynku PZU Życie wycenia należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych oraz pozostałe należności metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Wycena tych należności opiera się na historycznej analizie spłacalności należności, a prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane aktualną rynkową stopą dyskontową, ogłaszaną przez EIOPA. Z uwagi na zwiększoną ściągalność należności w pierwszych miesiącach windykacji efekt dyskonta jest nieistotny dla ustalenia wartości godziwej.
Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników oraz pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe) wyceniane metodami aktuarialnymi	Z uwagi na brak aktywnego rynku, wartość godziwą pozostałych rezerw ustala się w kwocie oczekiwanej wartości bieżącej przewidywanych przepływów pieniężnych zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe". Wartość rezerwy na niewykorzystane urlopy uznaje się zgodnie z MSR 19 na bazie memoriałowej. Koszty odpraw emerytalnych i świadczeń pośmiertnych oszacowane metodami aktuarialnymi rozpoznaje się memoriałowo zgodnie z MSR 19 przy zastosowaniu metody prognozowanych uprawnień jednostkowych. Rezerwy na odprawy emerytalne i świadczenia pośmiertne szacowane są metodami aktuarialnymi z zastosowaniem odpowiednich technik i założeń aktuarialnych (stopy dyskontowe, wskaźnik śmiertelności, przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń, wskaźniki rotacji pracowników i inwalidztwa).
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych, Pozostałe zobowiązania	Z uwagi na brak aktywnego rynku PZU Życie wycenia zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych oraz pozostałe zobowiązania metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Wycena tych zobowiązań opiera się na historycznej analizie realizacji zobowiązań, a prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane aktualną rynkową stopą dyskontową. Z uwagi na krótki oczekiwany termin zapłaty wartość nominalna stanowi racjonalne przybliżenie wartości godziwej.

D.4.1. Założenia i oceny na temat istotnych źródeł niepewności oszacowania wartości godziwej

Niepewność w wycenie instrumentów finansowych mierzona jest następującymi współczynnikami:

- BPV (basis point value), współczynnik ten mówi o ile zmieni się wartość instrumentu przy zmianie krzywej dyskontowej i projekcyjnej o 1 pb dla obligacji, pożyczek, depozytów i strukturyzowanych papierów wartościowych;

- wrażliwość na zmianę spreadu kredytowego, współczynnik ten mówi o ile zmieni się wartość instrumentu przy zmianie spreadu kredytowego o 1 pb dla obligacji, pożyczek, depozytów i strukturyzowanych papierów wartościowych;
- delta, współczynnik ten mówi o ile procent zmieni się wartość opcji pod wpływem zmiany ceny aktywa bazowego o 1%.

PZU Życie regularnie porównuje adekwatność wyceny, poprzez kalibrowanie spreadu (o ile to możliwe) stosowanego do wyceny do dostępnych cen rynkowych oraz porównywanie wyceny modelowej z wyceną w oparciu o skorygowaną cenę nabycia w przypadku obligacji, pożyczek, depozytów i strukturyzowanych papierów wartościowych.

Niepewność w wycenie aktywów i zobowiązań innych niż rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe, za wyjątkiem instrumentów finansowych, oceniana jest głównie poprzez:

- zmienność cen;
- normy zużycia technicznego;
- zmienność przepływów finansowych;
- zmienność otoczenia gospodarczego;
- zmienność rynkowych stóp procentowych.

Spółka regularnie weryfikuje adekwatność wycen, w szczególności poprzez porównanie z innymi modelami lub historycznymi wynikami realizowanymi na rzeczywistych transakcjach.

D.5. Wszelkie inne informacje

Spółka nie posiada istotnych wartości niematerialnych ani istotnych umów leasingu.

Na 31 grudnia 2018 roku Spółka nie posiadała istotnych zobowiązań innych niż rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe, a zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych na 31 grudnia 2018 roku nie stanowiły istotnej klasy zobowiązań i z tego powodu ww. grupy zobowiązań nie zostały opisane szczegółowo.

E. Zarządzanie kapitałem

E.1. Środki własne

E.1.1. Zarządzanie środkami własnymi

PZU Życie jest objęty polityką kapitałową i dywidendową Grupy PZU, której realizacja zapewnia ciągłą zgodność z wymogami kapitałowymi.

Grupa PZU dąży do efektywnego zarządzania kapitałem i maksymalizacji stopy zwrotu z kapitału dla akcjonariuszy podmiotu dominującego, w szczególności przy zachowaniu poziomu bezpieczeństwa i utrzymaniu zasobów kapitałowych na cele strategicznego rozwoju poprzez akwizycje.

Polityka zarządzania kapitałem PZU Życie opiera się na następujących zasadach:

1) zarządzanie kapitałem (w tym kapitałem nadwyżkowym) Grupy PZU na poziomie PZU jako podmiotu dominującego;
2) utrzymanie docelowych współczynników wypłacalności na poziomie 200%;
3) utrzymanie wskaźnika dźwigni finansowej Grupy PZU na poziomie nie wyższym niż 0,35;
4) zapewnienie środków na rozwój i akwizycje w najbliższych latach.

Wysokość dywidendy proponowanej przez Zarząd, wypłacanej przez PZU Życie za dany rok obrotowy, ustalana jest w oparciu o wynik finansowy, przy czym:

- wartość wypłaconej dywidendy nie powinna być wyższa niż 100% zysku netto; z zastrzeżeniem – poniższych punktów;
- zgodnie z planami Zarządu oraz własną oceną ryzyk i wypłacalności środki, którymi dysponuje PZU Życie po deklaracji lub wypłacie dywidendy, pozostają na poziome, który zapewnia spełnienie warunków, o których mowa powyżej w pkt. 1-3 opisu polityki zarządzania kapitałem;
- przy określeniu dywidendy uwzględniane są rekomendacje KNF w zakresie dywidendy.

W celu monitorowania i utrzymywania kapitału na poziomie adekwatnym do podejmowanego ryzyka oraz spełnienia w sposób ciągły wymogów kapitałowych, wprowadzony został system limitów kapitałowych. Zawiera on system wczesnego ostrzegania w postaci progów, przy których należy podjąć działania naprawcze, zapobiegające przekroczeniu ostatecznego limitu.

System wczesnego ostrzegania wynika z przyjętego apetytu na ryzyko. Działania zarządcze uzależnione są od aktualnego oraz przewidywanego poziomu wskaźnika pokrycia kapitałowego wymogu wypłacalności dla PZU Życie:

- Strefa zielona (powyżej 160%);
- Strefa żółta (od 120% do 160%);
- Strefa czerwona (poniżej 120%);
- Limit ostateczny (poniżej 100%).

Działania zarządcze mające na celu podwyższenie poziomu środków własnych, to w szczególności:

- zwiększenie zobowiązań podporządkowanych;
- zaniechanie lub czasowe wstrzymanie wykupu instrumentów zakwalifikowanych do środków własnych, jeżeli warunki emisji lub umowa przewidują taką możliwość;
- zatrzymanie części lub całości zysku poprzez zmniejszenie kwot wypłacanych dywidend;
- dopłaty w ramach uzupełniających środków własnych;
- podwyższenie kapitału.

Działania zarządcze w zakresie profilu ryzyka obejmują, w szczególności:

- unikanie ryzyka – nieangażowanie się lub zaprzestanie angażowania się w działania, które powodują wzrost ekspozycji na ryzyko;
- transfer ryzyka – przeniesienie części ekspozycji na ryzyko na stronę trzecią;
- ograniczanie ryzyka – ograniczenie prawdopodobieństwa zmaterializowania się ryzyka lub ograniczenie jego wpływu;
- akceptację poziomu ryzyka – akceptację zatrzymania ryzyka, gdy inne działania zarządcze nie są dostępne lub koszt ich wdrożenia jest zbyt wysoki w stosunku do uzyskanych korzyści;
- wdrożenie narzędzi wspierających inne działania zarządcze, w szczególności: limitów, programów reasekuracyjnych, regularnego przeglądu polityki przyjmowania ryzyka do ubezpieczenia (underwritingu).

Skala podjętych działań naprawczych zależy od aktualnej oraz przewidywanej pozycji kapitałowej, a także momentu dokonania oceny adekwatności kapitałowej. Jeżeli analiza przeprowadzana jest na etapie planowania, wprowadzane działania naprawcze mogą mieć łagodniejszy charakter (np. dokonanie zmian w biznesplanie), niż gdy jest ona przeprowadzana na etapie monitorowania – wówczas może być konieczne podjęcie działań niezwłocznych. Na dobór działań naprawczych mają również wpływ inne czynniki, takie jak: kwestie związane z ryzykiem reputacji, możliwość zastosowania w praktyce danego działania naprawczego, czas niezbędny do wdrożenia danego działania naprawczego, jakość środków własnych w przypadku podwyższenia poziomu kapitału na pokrycie ryzyka, wpływ na prowadzoną przez Grupę PZU działalność (np. rentowność, udział w rynku).

Decyzje odnośnie zastosowania opisanych powyżej metod podejmuje Zarząd Spółki.

Rada Nadzorcza i Zarząd Spółki otrzymują raporty dotyczące bieżącego poziomu adekwatności kapitałowej (co najmniej raz na kwartał oraz na bieżąco w przypadku przekroczenia ustalonych progów kapitałowych). Planowanie kapitałowe odbywa się w ramach procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności, która przeprowadzana jest co najmniej raz w roku. Stanowi ono integralną część strategii działalności i jest uwzględniane przy podejmowaniu strategicznych decyzji. Okres planowania pozycji kapitałowej obejmuje horyzont czasowy aktualnej Strategii Grupy PZU, nie krótszy niż 3 lata.

W 2018 roku nie zostały przeprowadzone istotne zmiany dotyczące zarządzania środkami własnymi.

E.1.2. Struktura, wartość i jakość środków własnych

Na 31 grudnia 2018 roku PZU Życie posiadał 11 345 111 tys. zł dostępnych i dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności i minimalnego wymogu kapitałowego. Środki własne spełniały warunki art. 245 ust. 2 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, przy uwzględnieniu czynników określonych w art. 245 ust. 3 tejże ustawy i w związku z powyższym należały do kategorii 1 nieograniczonej i składały się z następujących pozycji:

- rezerwa uzgodnieniowa przed odliczeniem udziałów kapitałowych w instytucjach finansowych i kredytowych w wysokości 11 050 111 tys. zł;
- pozostałe pozycje podstawowych środków własnych w wysokości 295 000 tys. zł.

Informacje dotyczące środków własnych zawiera formularz QRT S.23.01.01 stanowiący załącznik nr 7 do sprawozdania, jego podsumowanie łącznie z porównaniem z danymi na dzień 31 grudnia 2017 roku przedstawiono poniżej:

Kategoria	Wartość wg systemu WII na 31.12.2018 w tys. zł	Wartość wg systemu WII na 31.12.2017 w tys. zł	zmiana	zmiana %
Dostępne i dopuszczone środki własne na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności i minimalnego wymogu kapitałowego, w tym:	11 345 111	11 908 859	(563 748)	(5)
Rezerwa uzgodnieniowa przed odliczeniem udziałów kapitałowych w instytucjach finansowych i kredytowych	11 050 111	11 613 859	(563 748)	(5)
Pozostałe pozycje podstawowych środków własnych	295 000	295 000	0	-

Spadek wartości dostępnych i dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności i minimalnego wymogu kapitałowego wynikał głównie ze spadku wyceny jednostek uczestnictwa SFIO Universum na kwotę 374 215 tys. zł, na skutek przeceny akcji Grupy Azoty.

Podstawowe kategorie środków własnych i pokrycia kapitałowych wymogów wypłacalności przedstawia poniższa tabela:

Kategoria	Dane na 31 grudnia 2018 roku (w tys. zł., %)
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR)	11 345 111
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego (MCR)	11 345 111
Kapitałowy wymóg wypłacalności (SCR)	2 529 003
Minimalny wymóg kapitałowy (MCR)	1 138 052
Współczynnik pokrycia kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR) dopuszczonymi środkami własnymi	449%
Współczynnik pokrycia minimalnego wymogu kapitałowego (MCR) dopuszczonymi środkami własnymi	997%

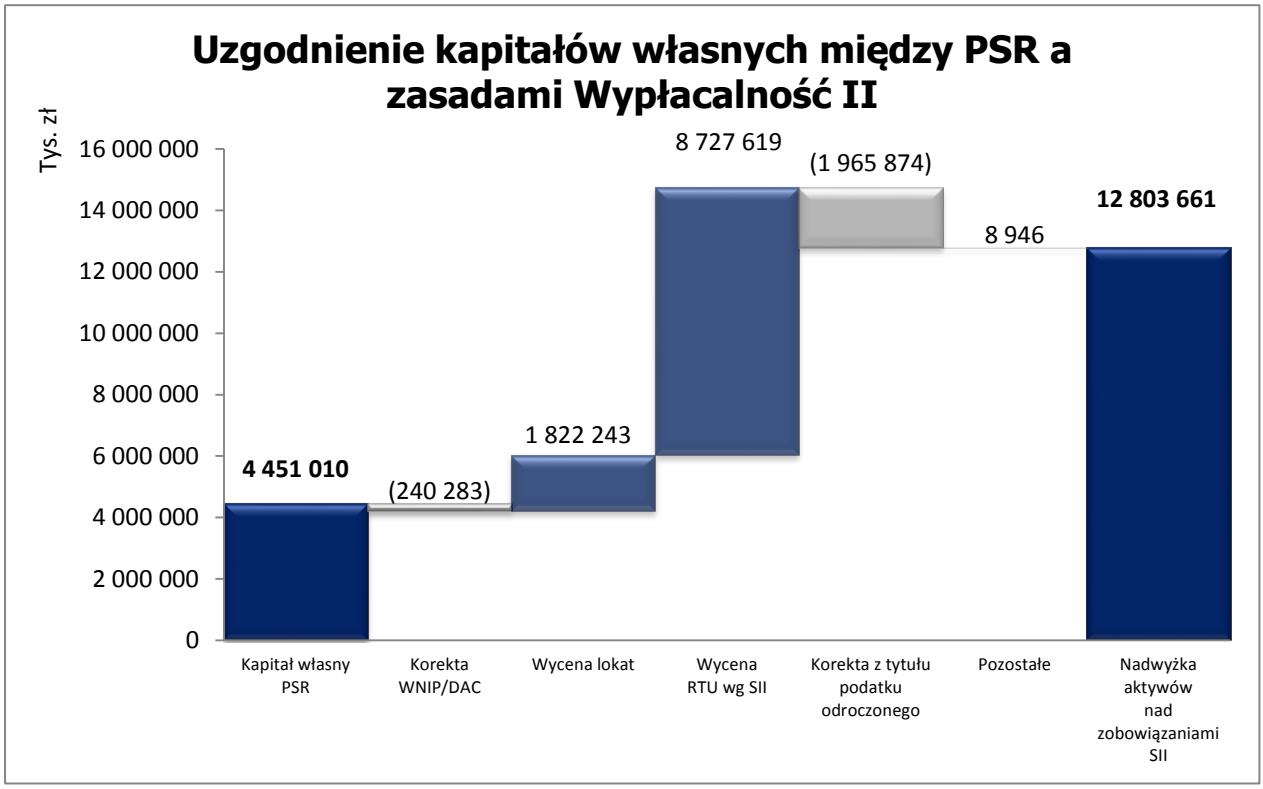
E.1.2.1. Rezerwa uzgodnieniowa

Strukturę istotnych pozycji dotyczących rezerwy uzgodnieniowej zaprezentowano w poniższej tabeli:

Rezerwa uzgodnieniowa (w tys. zł)	31 grudnia 2018
Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami, w tym:	**12 803 661**
Kapitał własny PSR	4 451 010
Wycena WII	8 352 651
Przewidywane dywidendy, wypłaty i obciążenia, w tym:	**1 458 550**
Przewidywana dywidenda oraz odpis na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	1 334 885
Przewidywany podatek od aktywów (podatek od niektórych instytucji finansowych) za kolejne 12 mies.	123 665
Pozostałe pozycje podstawowych środków własnych	**295 000**
Kapitał zakładowy	295 000
Rezerwa uzgodnieniowa, razem	**11 050 111**

Pozycja „Przewidywana dywidenda oraz odpis na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych" zawiera sumę kwot dywidendy oraz odpisu z zysku na ZFŚS w kwotach odpowiednio 1 331 807 tys. zł i 3 078 tys. zł, zadeklarowane uchwałami Zarządu PZU Życie oraz Rady Nadzorczej PZU Życie w sprawie przyjęcia wniosku w sprawie podziału zysku netto PZU za 2018 rok podjętymi 16 kwietnia 2019 roku.

E.1.3. Różnice pomiędzy kapitałem własnym wykazanym w sprawozdaniu finansowym PZU Życie a nadwyżką aktywów nad zobowiązaniami obliczoną do celów wypłacalności

Tytuły poszczególnych różnic zaprezentowanych na wykresie powyżej wynikają z odmiennych zasad wyceny aktywów i zobowiązań na potrzeby zasad wypłacalności a według PSR – szczegółowa prezentacja różnic jest zaprezentowana w części D. niniejszego sprawozdania. Korekta WNIP/DAC dotyczy wartości niematerialnych i aktywowanych kosztów akwizycji, które w systemie WII wykazywane są w wartości 0.

E.2. Kapitałowy wymóg wypłacalności i minimalny wymóg kapitałowy

Kwoty kapitałowego wymogu wypłacalności i minimalnego wymogu kapitałowego PZU Życie na koniec okresu sprawozdawczego wraz z kwotą kapitałowego wymogu wypłacalności w podziale na moduły ryzyka przedstawia formularz QRT S.25.01.21 stanowiący załącznik nr 8 do sprawozdania. Dane ilościowe dotyczące minimalnego wymogu kapitałowego prezentuje również formularz QRT S.28.01.01 stanowiący załącznik nr 9 do sprawozdania.

Poniższa tabela przedstawia wartość MCR oraz SCR na koniec grudnia 2018 roku oraz analogicznego okresu roku poprzedniego.

Nazwa wskaźnika	Wartość (tys. zł)		Zmiana 2018/2017	
	2018	2017	(tys. zł)	%
MCR	1 138 052	1 226 483	(88 431)	(7%)
SCR	2 529 003	2 725 519	(196 516)	(7%)

Zmiana MCR jest bezpośrednią konsekwencją obserwowanego spadku SCR.

Spadek SCR w głównej mierze został spowodowany spadkiem wymogów kapitałowych ryzyka rynkowego i ryzyka niewykonania zobowiązania przez kontrahenta, co było efektem podjętych decyzji biznesowych w zakresie działalności lokacyjnej i zostało szczegółowo opisane w części C. sprawozdania.

E.3. Zastosowanie podmodułu ryzyka cen akcji opartego na duracji do obliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności

Sekcja nie dotyczy PZU Życie.

E.4. Różnice między formułą standardową a stosowanym modelem wewnętrznym

Sekcja nie dotyczy PZU Życie.

E.5. Niezgodność z minimalnym wymogiem kapitałowym i niezgodność z kapitałowym wymogiem wypłacalności

W ciągu 2018 roku i na dzień 31 grudnia 2018 roku nie stwierdzono niezgodności z kapitałowym wymogiem wypłacalności ani minimalnym wymogiem kapitałowym.

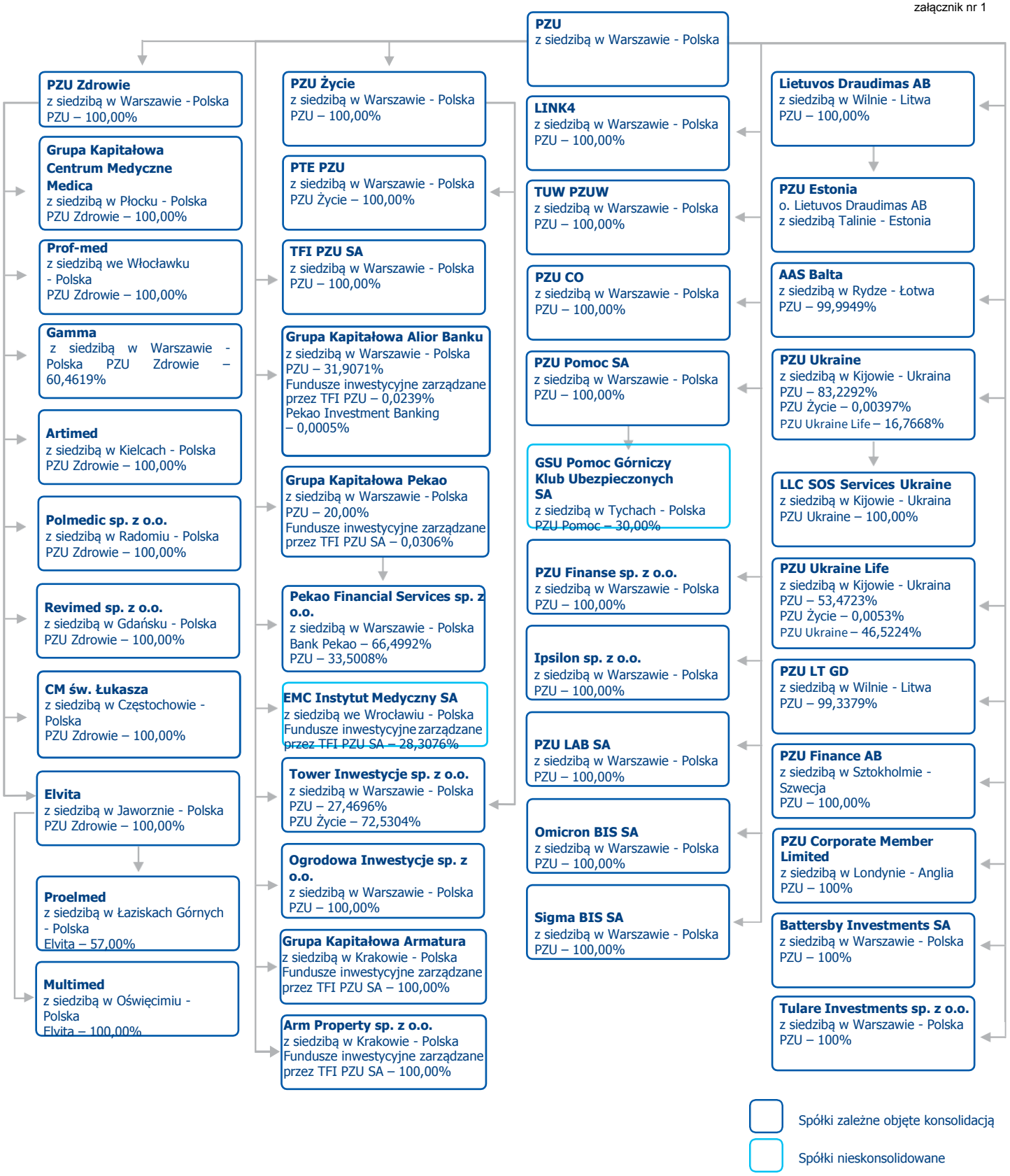
Spis załączników

1) Struktura Grupy Kapitałowej PZU
2) Uproszczony schemat struktury organizacyjnej
3) Formularz S.05.01.02
4) Formularz S.05.02.01
5) Formularz S.02.01.02
6) Formularz S.12.01.02
7) Formularz S.23.01.01
8) Formularz S.25.01.21
9) Formularz S.28.01.01

Podpisy osób wchodzących w skład Zarządu PZU Życie:

Imię i nazwisko	**Stanowisko / Funkcja**	
Roman Pałac	Prezes Zarządu PZU Życie	..... (podpis)
Tomasz Kulik	Członek Zarządu PZU Życie	..... (podpis)
Aleksandra Agatowska	Członek Zarządu PZU Życie	..... (podpis)
Roger Hodgkiss	Członek Zarządu PZU Życie	..... (podpis)
Tomasz Karusewicz	Członek Zarządu PZU Życie	..... (podpis)
Bartłomiej Litwińczuk	Członek Zarządu PZU Życie	..... (podpis)
Dorota Macieja	Członek Zarządu PZU Życie	..... (podpis)
Maciej Rapkiewicz	Członek Zarządu PZU Życie	..... (podpis)
Małgorzata Sadurska	Członek Zarządu PZU Życie	..... (podpis)

Warszawa, dnia 16 kwietnia 2019 roku

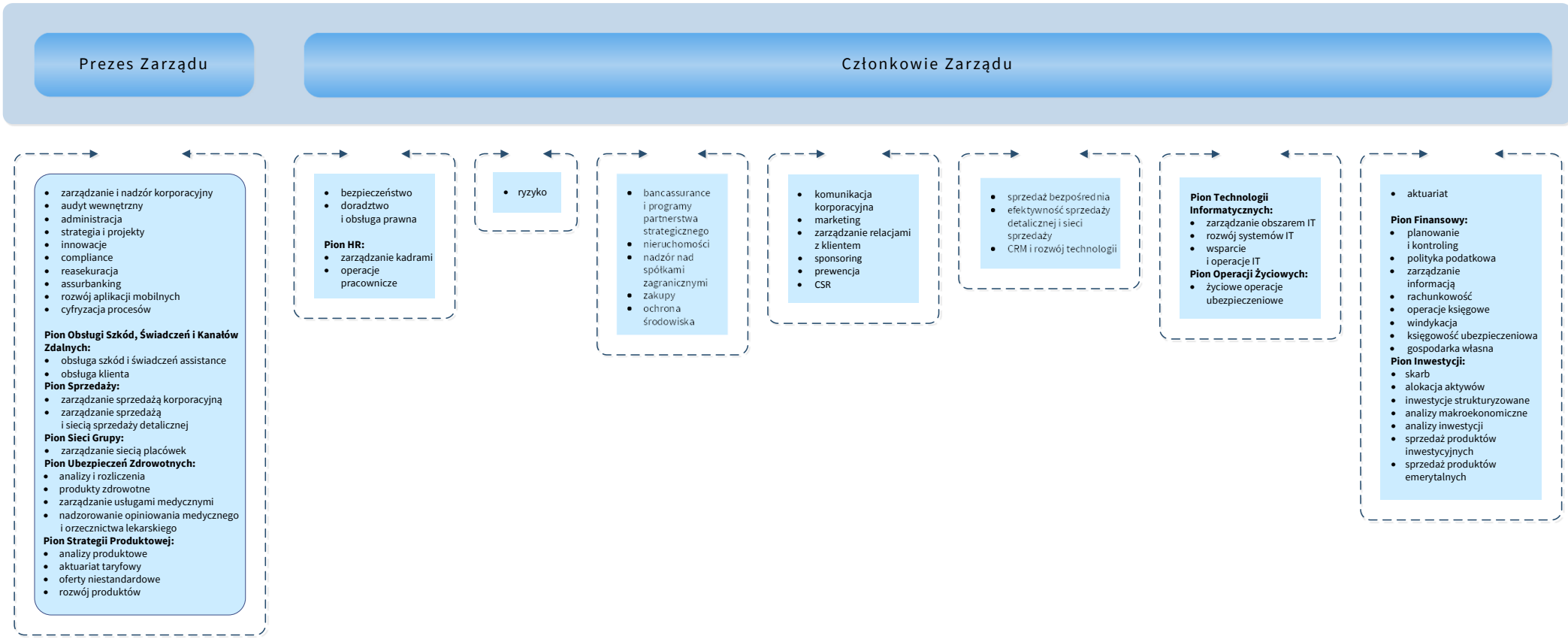

Nazwy spółek:

1. **AAS Balta** – Apdrošināšanas Akciju Sabiedrība Balta;
2. **Artimed** – Artimed Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej sp. z o.o.;
3. **Grupa Kapitałowa Centrum Medyczne Medica** – Centrum Medyczne Medica sp. z o.o. wraz z jednostką zależną Sanatorium Uzdrowiskowe „Krystynka" Sp. z o.o.;
4. **CM św. Łukasza –** Centrum Medyczne św. Łukasza sp. z o.o.;
5. **Elvita** - Przedsiębiorstwo Świadczeń Zdrowotnych i Promocji Zdrowia ELVITA – Jaworzno III sp. z o.o.;
6. **Gamma** – Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o.;

7. **Grupa Kapitałowa Alior Banku** – Alior Bank wraz z jednostkami zależnymi: Alior Services sp. z o.o., Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o. w likwidacji, Alior Leasing sp. z o.o., Meritum Services ICB SA, Alior TFI SA, New Commerce Services sp. z o.o., Absource sp. z o.o., Serwis Ubezpieczeniowy sp. z o.o.;
8. **Grupa Kapitałowa Armatura** – Armatura Kraków SA wraz z jednostkami zależnymi: Aquaform SA, Aquaform Badprodukte GmbH, Aquaform Ukraine TOW, Aquaform Romania SRL, Morehome.pl sp. z o.o. w likwidacji;
9. **Grupa Kapitałowa Pekao** – Pekao wraz z jednostkami zależnymi: Pekao Bank Hipoteczny SA, Centralny Dom Maklerski Pekao SA, Pekao Leasing sp. z o.o., Pekao Investment Banking SA, Pekao Faktoring sp. z o.o., Pekao Powszechne Towarzystwo Emerytalne SA w likwidacji, Pekao TFI SA, Centrum Kart SA, Pekao Financial Services sp. z o.o., Centrum Bankowości Bezpośredniej sp. z o.o., Pekao Property SA, FPB – Media sp. z o.o., Pekao Fundusz Kapitałowy sp. z o.o. w likwidacji, Pekao Investment Management SA, Dom Inwestycyjny Xelion sp. z o.o.;
10. **Link4** – Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń SA;
11. **Mulitmed -** Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej Multimed sp. z o.o.;
12. **Proelmed** – Przedsiębiorstwo Usług Medycznych PROELMED sp. z o.o.;
13. **Prof-med** - Specjalistyczna Przychodnia Przemysłowa Prof-Med sp. z o.o.;
14. **PTE PZU** – Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU SA;
15. **PZU LT GD** - UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas;
16. **PZU CO** – PZU Centrum Operacji SA;
17. **PZU Ukraine** – PrJSC IC PZU Ukraine;
18. **PZU Ukraine Life** – PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance;
19. **PZU Zdrowie** – PZU Zdrowie SA, w ramach PZU Zdrowie funkcjonuje 6 oddziałów: CM Nasze Zdrowie, CM Medicus, CM Cordis, CM Warszawa, CM Kraków i CM Poznań

Organizacja Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń na Życie Spółki Akcyjnej

Nazwa zakładu	**Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna**
Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo	**31-12-2018**

S.05.01.02

Składki, odszkodowania i świadczenia oraz koszty wg linii biznesowych (w tys. zł)

		Linie biznesowe dla zobowiązania z tytułu ubezpieczeń na życie						Zobowiązania z tytułu reasekuracji		
		Ubezpieczenia zdrowotne	**Ubezpieczenia z udziałem w zyskach**	**Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym**	**Pozostałe ubezpieczenia na życie**	**Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych**	**Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami ubezpieczeniowymi innymi niż zobowiązania z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych**	**Reasekuracja ubezpieczeń zdrowotnych**	**Reasekuracja ubezpieczeń na życie**	**Ogółem**
		C0210	C0220	C0230	C0240	C0250	C0260	C0270	C0280	C0300
Składki przypisane										
Brutto	R1410	341 267	334 704	1 055 395	6 545 101	-	-	-	-	8 276 467
Udział zakładu reasekuracji	R1420	-	35	-	891	-	-	-	-	926
Netto	R1500	341 267	334 669	1 055 395	6 544 210	-	-	-	-	8 275 541
Składki zarobione										
Brutto	R1510	340 599	333 210	1 055 480	6 545 486	-	-	-	-	8 274 775
Udział zakładu reasekuracji	R1520	-	35	-	891	-	-	-	-	926
Netto	R1600	340 599	333 175	1 055 480	6 544 595	-	-	-	-	8 273 849
Odszkodowania i świadczenia										
Brutto	R1610	148 820	379 365	1 102 754	4 447 084	-	-	-	-	6 078 023
Udział zakładu reasekuracji	R1620	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto	R1700	148 820	379 365	1 102 754	4 447 084	-	-	-	-	6 078 023
Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych										
Brutto	R1710	-	110 768	387 973	(186 548)	-	-	-	-	312 193
Udział zakładu reasekuracji	R1720	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto	R1800	-	110 768	387 973	(186 548)	-	-	-	-	312 193
Koszty poniesione	R1900	117 208	87 868	87 498	982 510	-	-	-	-	1 275 084
Pozostałe koszty	R2500									21 500
Koszty ogółem	R2600									1 296 584

Nazwa zakładu **Powszechny Zakład Ubezpieczeń**

Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo **31-12-2018**

S.05.02.01
Składki, odszkodowania i świadczenia oraz koszty wg kraju (w tys. zł)

		Kraj siedziby	Najważniejszych pięć krajów (wg kwoty składek przypisanych brutto) – Zobowiązania związane z ubezpieczeniami innymi na życie					Najważniejszych pięć krajów i kraj siedziby
		C0150	C0160	C0170	C0180	C0190	C0200	C02010
	R1400							
		C022	C0230	C0240	C0250	C0260	C0270	C0280
Składki przypisane								
Brutto	R1410	8 276 467	-	-	-	-	-	8 276 467
Udział zakładu reasekuracji	R1420	926	-	-	-	-	-	926
Netto	R1500	8 275 541	-	-	-	-	-	8 275 541
Składki zarobione								
Brutto	R1510	8 274 775	-	-	-	-	-	8 274 775
Udział zakładu reasekuracji	R1520	926	-	-	-	-	-	926
Netto	R1600	8 273 849	-	-	-	-	-	8 273 849
Odszkodowania i świadczenia								
Brutto	R1610	6 078 023	-	-	-	-	-	6 078 023
Udział zakładu reasekuracji	R1620	-	-	-	-	-	-	-
Netto	R1700	6 078 023	-	-	-	-	-	6 078 023
Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych								
Brutto	R1710	312 193	-	-	-	-	-	312 193
Udział zakładu reasekuracji	R1720	-	-	-	-	-	-	-
Netto	R1800	312 193	-	-	-	-	-	312 193
Koszty poniesione	R1900	1 275 084	-	-	-	-	-	1 275 084
Pozostałe koszty	R2500							21 500
Koszty ogółem	R2600							1 296 584

Nazwa zakładu **Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Ak**
Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo **31-12-2018**

S.02.01.02
Pozycje bilansowe (w tys. zł)

		Wartość bilansowa wg Wypłacalność II
		C0010
Aktywa		
Wartość firmy	R0010	
Aktywowane koszty akwizycji	R0020	
Wartości niematerialne i prawne	R0030	-
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	R0040	-
Nadwyżka na funduszu świadczeń emerytalnych	R0050	-
Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (Rzeczowe aktywa trwałe) wykorzystywane na użytek własny	R0060	248 901
Lokaty (inne niż aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	R0070	22 194 851
Nieruchomości (inne niż do użytku własnego)	R0080	102 482
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	R0090	611 827
Akcje i udziały	R0100	3 001
Akcje i udziały – notowane	R0110	
Akcje i udziały – nienotowane	R0120	3 001
Dłużne papiery wartościowe	R0130	15 560 624
Obligacje państwowe	R0140	15 346 220
Obligacje korporacyjne	R0150	214 404
Strukturyzowane papiery wartościowe	R0160	-
Zabezpieczone papiery wartościowe	R0170	-
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	R0180	5 259 232
Instrumenty pochodne	R0190	27 122
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	R0200	630 562
Pozostałe lokaty	R0210	-
Aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0220	5 395 151
Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie	R0230	917 916
Pożyczki pod zastaw polisy	R0240	-
Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie dla osób fizycznych	R0250	-
Pozostałe pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie	R0260	917 916
Kwoty należne z umów reasekuracji dla zobowiązań wynikających z:	R0270	
Ubezpieczenia inne niż ubezpieczenia na życie i ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	R0280	-
Ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych)	R0290	-
Ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	R0300	-
Ubezpieczenia na życie i ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń na życie, z wyłączeniem ubezpieczeń zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0310	-
Ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń na życie	R0320	-
Ubezpieczenia na życie z wyłączeniem ubezpieczeń zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0330	-
Ubezpieczenia na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0340	-
Depozyty u cedentów	R0350	-
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych	R0360	13 646
Należności z tytułu reasekuracji biernej	R0370	-
Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej)	R0380	105 524
Akcje własne (posiadane bezpośrednio)	R0390	-
Kwoty należne, dotyczące pozycji środków własnych lub kapitału założycielskiego, do których opłacenia wezwano, ale które nie zostały jeszcze opłacone.	R0400	-
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	R0410	50 182
Pozostałe aktywa (niewykazane w innych pozycjach)	R0420	6 397
Aktywa ogółem	R0500	28 932 568
Zobowiązania		
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia inne niż ubezpieczenia na życie	R0510	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia inne niż ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych)	R0520	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0530	-
Najlepsze oszacowanie	R0540	-
Margines ryzyka	R0550	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia zdrowotne (o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie)	R0560	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0570	-
Najlepsze oszacowanie	R0580	-
Margines ryzyka	R0590	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	R0600	8 246 235
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia zdrowotne (o charakterze ubezpieczeń na życie)	R0610	(61 630)
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0620	-
Najlepsze oszacowanie	R0630	(65 290)
Margines ryzyka	R0640	3 660
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	R0650	8 307 865
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0660	-
Najlepsze oszacowanie	R0670	7 003 201
Margines ryzyka	R0680	1 304 664
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0690	5 329 126
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0700	-
Najlepsze oszacowanie	R0710	5 317 742
Margines ryzyka	R0720	11 384
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	R0730	
Zobowiązania warunkowe	R0740	-
Pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe)	R0750	24 852
Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników	R0760	4 341
Zobowiązania z tytułu depozytów zakładów reasekuracji	R0770	-
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	R0780	1 870 891
Instrumenty pochodne	R0790	14 341
Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	R0800	1
Zobowiązania finansowe inne niż zobowiązania wobec instytucji kredytowych	R0810	-
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych	R0820	90 020
Zobowiązania z tytułu reasekuracji biernej	R0830	-
Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)	R0840	145 854
Zobowiązania podporządkowane	R0850	-
Zobowiązania podporządkowane niewłączone do BOF	R0860	-
Zobowiązania podporządkowane włączone do BOF	R0870	-
Pozostałe zobowiązania (niewykazane w innych pozycjach)	R0880	403 246
Zobowiązania ogółem	R0900	16 128 907
Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami	R1000	12 803 661

Nazwa zakładu **Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna**

Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo

31-12-2018

S.12.01.02
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie i ubezpieczeń zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń na życie (w tys. zł)

		Ubezpieczenia z udziałem w zyskach	Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym			Pozostałe ubezpieczenia na życie			Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami ubezpieczeniowymi innymi niż zobowiązania z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych	Przejęta reasekuracja	Ogółem (Ubezpieczenia na życie inne niż zdrowotne, w tym ubezpieczenia na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	Ubezpieczenia na życie (bezpośrednia działalność ubezpieczeniowa)			Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych	Reasekuracja ubezpieczeń zdrowotnych (reasekuracja czynna)	Ogółem (Ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń na życie)
				Umowy bez opcji i gwarancji	Umowy z opcjami i gwarancjami		Umowy bez opcji i gwarancji	Umowy z opcjami i gwarancjami					Umowy bez opcji i gwarancji	Umowy z opcjami i gwarancjami			
		C0020	C0030	C0040	C0050	C0060	C0070	C0080	C0090	C0100	C0150	C0160	C0170	C0180	C0190	C0200	C0210
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0010	-	-			-			-			-			-	-	-
Kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz reasekuracji finansowej, po dokonaniu korekty ze względu na oczekiwane straty w związku z niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta, związane z rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi obliczanymi łącznie – Ogółem	R0020	-	-			-			-			-			-	-	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane jako suma najlepszego oszacowania i marginesu ryzyka / Technical provisions calculated as a sum of BE and RM																	
Najlepsze oszacowanie																	
Najlepsze oszacowanie brutto	R0030	2 401 418	-	5 317 742	-	-	4 601 783	-	-	-	12 320 943	-	(65 290)	-	-	-	(65 290)
Kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz reasekuracji finansowej po dokonaniu korekty ze względu na oczekiwane straty w związku z niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta – Ogółem	R0080	-		-	-		-	-	-	-	-		-	-	-	-	-
Najlepsze oszacowanie pomniejszone o kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz z reasekuracji finansowej – ogółem	R0090	2 401 418	-	5 317 742	-	-	4 601 783	-	-	-	12 320 943	-	(65 290)	-	-	-	(65 290)
Margines ryzyka	R0100	90 698	11 384			1 213 966			-	-	1 316 049	3 660			-	-	3 660
Kwota wynikająca z zastosowania przepisów przejściowych dotyczących rezerw techniczno-ubezpieczeniowych / Amount of the transitional on Technical Provisions																	
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0110	-	-			-			-	-	-				-	-	-
Najlepsze oszacowanie	R0120	-		-	-		-	-	-	-	-		-	-	-	-	-
Margines ryzyka	R0130	-	-			-			-	-	-	-			-	-	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ogółem	R0200	2 492 117	11 384			1 213 966			-	-	13 636 992	3 660			-	-	(61 630)

Nazwa zakładu **Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna**
Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo **31-12-2018**

S.23.01.01
Środki własne (w tys. zł)

		Ogółem	Tier 1 – nieograniczone	Tier 1 – ograniczone	Tier 2	Tier 3
		C0010	C0020	C0030	C0040	C0050
Podstawowe środki własne przed odliczeniem z tytułu udziałów w innych instytucjach sektora finansowego zgodnie z art. 68 rozporządzenia delegowanego (UE) 2015/35						
Kapitał zakładowy (wraz z akcjami własnymi)	R0010	295 000	295 000		-	
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej związana z kapitałem zakładowym	R0030	-	-		-	
Kapitał założycielski, wkłady/składki członkowskie lub równoważna pozycja podstawowych środków własnych w przypadku towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej i innych towarzystw ubezpieczeń opartych na zasadzie wzajemności	R0040	-	-		-	
Podporządkowane fundusze udziałowe/członkowskie w przypadku towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej i innych towarzystw ubezpieczeń opartych na zasadzie wzajemności	R0050	-		-	-	-
Fundusze nadwyżkowe	R0070	-	-			
Akcje uprzywilejowane	R0090	-		-	-	-
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej związana z akcjami uprzywilejowanymi	R0110	-		-	-	-
Rezerwa uzgodnieniowa	R0130	11 050 111	11 050 111			
Zobowiązania podporządkowane	R0140	-		-	-	-
Kwota odpowiadająca wartości aktywów netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	R0160	-				-
Pozostałe pozycje środków własnych zatwierdzone przez organ nadzoru jako podstawowe środki własne, niewymienione powyżej	R0180	-	-	-	-	-
Środki własne ze sprawozdań finansowych, które nie powinny być uwzględnione w rezerwie uzgodnieniowej i nie spełniają kryteriów klasyfikacji jako środki własne wg Wypłacalność II						
Środki własne ze sprawozdań finansowych, które nie powinny być uwzględnione w rezerwie uzgodnieniowej i nie spełniają kryteriów klasyfikacji jako środki własne wg Wypłacalność II	R0220	-				
Odliczenia / Deductions						
Wartość odliczeń z tytułu udziałów kapitałowych w instytucjach finansowych i kredytowych - ogółem	R0230	-	-	-	-	-
Podstawowe środki własne ogółem po odliczeniach	R0290	11 345 111	11 345 111	-	-	-
Uzupełniające środki własne						
Nieopłacony kapitał zakładowy, do którego opłacenia nie wezwano i który może być wezwany do opłacenia na żądanie	R0300	-			-	
Nieopłacony kapitał założycielski, wkłady/składki członkowskie lub równoważna pozycja podstawowych środków własnych w przypadku towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej i innych towarzystw ubezpieczeń opartych na zasadzie wzajemności, do których opłacenia nie wezwano i które mogą być wezwane do opłacenia na żądanie	R0310	-			-	
Nieopłacone akcje uprzywilejowane, do których opłacenia nie wezwano i które mogą być wezwane do opłacenia na żądanie	R0320	-			-	-
Prawnie wiążące zobowiązanie do subskrypcji i opłacenia na żądanie zobowiązań podporządkowanych	R0330	-			-	-
Akredytywy i gwarancje zgodne z art. 96 pkt 2 dyrektywy 2009/138/WE	R0340	-			-	
Akredytywy i gwarancje inne niż zgodne z art. 96 pkt 2 dyrektywy 2009/138/WE	R0350	-			-	-
Dodatkowe wkłady od członków zgodnie z art. 96 ust. 3 akapit pierwszy dyrektywy 2009/138/WE	R0360	-			-	
Dodatkowe wkłady od członków – inne niż zgodnie z art. 96 ust. 3 akapit pierwszy dyrektywy 2009/138/WE	R0370	-			-	-
Pozostałe uzupełniające środki własne	R0390	-			-	-
Uzupełniające środki własne ogółem	R0400	-			-	-
Dostępne i dopuszczone środki własne / Available and eligible own funds						
Kwota dostępnych środków własnych ogółem na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR)	R0500	11 345 111	11 345 111	-	-	-
Kwota dostępnych środków własnych na pokrycie MCR	R0510	11 345 111	11 345 111	-	-	
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie SCR	R0540	11 345 111	11 345 111	-	-	-
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie MCR	R0550	11 345 111	11 345 111	-	-	
SCR	R0580	2 529 003				
MCR	R0600	1 138 052				
Wskaźnik dopuszczonych środków własnych do SCR	R0620	448,60%				
Wskaźnik dopuszczonych środków własnych do MCR	R0640	996,89%				

		C0060
Rezerwa uzgodnieniowa		
Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami	R0700	12 803 661
Akcje własne (posiadane bezpośrednio i pośrednio)	R0710	-
Przewidywane dywidendy, wypłaty i obciążenia	R0720	1 458 550
Pozostałe pozycje podstawowych środków własnych	R0730	295 000
Korekta ze względu na wydzielone pozycje środków własnych w ramach portfeli objętych korektą dopasowującą i funduszy wyodrębnionych	R0740	-
Rezerwa uzgodnieniowa	R0760	11 050 111
Oczekiwane zyski		
Oczekiwane zyski z przyszłych składek – Działalność w zakresie ubezpieczeń na życie	R0770	3 977 149
Oczekiwane zyski z przyszłych składek – Działalność w zakresie ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	R0780	-
Oczekiwane zyski z przyszłych składek - Ogółem	R0790	3 977 149

Nazwa zakładu **Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna**
Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo **31-12-2018**

S.25.01.21
Kapitałowy wymóg wypłacalności – dla grup stosujących formułę standardową (w tys. zł)

		Kapitałowy wymóg wypłacalności brutto	Parametry specyficzne dla zakładu	Uproszczenia
		C0110	C0080	C0090
Ryzyko rynkowe	R0010	860 837		-
Ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta	R0020	41 028		
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	R0030	2 400 117	-	-
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach zdrowotnych	R0040	64 462	-	-
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach innych niż ubezpieczenia na życie	R0050	-	-	-
Dywersyfikacja	R0060	(589 068)		
Ryzyko z tytułu wartości niematerialnych i prawnych	R0070	-		
Podstawowy kapitałowy wymóg wypłacalności	R0100	2 777 376		

Obliczanie kapitałowego wymogu wypłacalności		C0110
Ryzyko operacyjne	R0130	295 379
Zdolność rezerw techniczno-ubezpieczeniowych do pokrywania strat	R0140	-
Zdolności odroczonych podatków dochodowych do pokrywania strat	R0150	(543 752)
Wymóg kapitałowy dla działalności prowadzonej zgodnie z art. 4 dyrektywy 2003/41/WE	R0160	-
Kapitałowy wymóg wypłacalności z wyłączeniem wymogu kapitałowego	R0200	2 529 003
Ustanowione wymogi kapitałowe	R0210	-
Kapitałowy wymóg wypłacalności	R0220	2 529 003
Inne informacje na temat SCR		
Wymóg kapitałowy dla podmodułu ryzyka cen akcji opartego na czasie trwania	R0400	-
Łączna kwota hipotetycznego kapitałowego wymogu wypłacalności dla pozostałej części	R0410	-
Łączna wartość hipotetycznego kapitałowego wymogu wypłacalności dla funduszy wyodrębnionych	R0420	-
Łączna kwota hipotetycznego kapitałowego wymogu wypłacalności dla portfeli objętych korektą dopasowującą	R0430	-
Efekt dywersyfikacji ze względu na agregację nSCR dla RFF na podstawie art. 304	R0440	-

Nazwa zakładu **Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna**

Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo **31-12-2018**

S.28.01.01

Minimalny wymóg kapitałowy – działalność ubezpieczeniowa lub reasekuracyjna prowadzona jedynie w zakresie ubezpieczeń na życie lub jedynie w zakresie ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie (w tys. zł)

Komponent formuły liniowej dla zobowiązań ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych z tytułu ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie

		C0010
MCRNL Wynik	R0010	-

		Najlepsze oszacowanie i rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie netto (tj. po uwzględnieniu reasekuracji biernej i spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia))	Składki przypisane w okresie ostatnich 12 miesięcy netto (tj. po uwzględnieniu reasekuracji biernej)
		C0020	C0030
Ubezpieczenia pokrycia kosztów świadczeń medycznych i reasekuracja proporcjonalna	R0020	-	-
Ubezpieczenia na wypadek utraty dochodów i reasekuracja proporcjonalna	R0030	-	-
Ubezpieczenia pracownicze i reasekuracja proporcjonalna	R0040	-	-
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu użytkowania pojazdów mechanicznych i reasekuracja proporcjonalna	R0050	-	-
Pozostałe ubezpieczenia pojazdów i reasekuracja proporcjonalna	R0060	-	-
Ubezpieczenia morskie, lotnicze i transportowe i reasekuracja proporcjonalna	R0070	-	-
Ubezpieczenia od ognia i innych szkód rzeczowych i reasekuracja proporcjonalna tych ubezpieczeń	R0080	-	-
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej i reasekuracja proporcjonalna	R0090	-	-
Ubezpieczenia i reasekuracja proporcjonalna kredytów i poręczeń	R0100	-	-
Ubezpieczenia kosztów ochrony prawnej i reasekuracja proporcjonalna	R0110	-	-
Ubezpieczenia świadczenia pomocy i reasekuracja proporcjonalna	R0120	-	-
Ubezpieczenia różnych strat finansowych i reasekuracja proporcjonalna	R0130	-	-
Reasekuracja nieproporcjonalna ubezpieczeń zdrowotnych	R0140	-	-
Reasekuracja nieproporcjonalna pozostałych ubezpieczeń osobowych	R0150	-	-
Reasekuracja nieproporcjonalna ubezpieczeń morskich, lotniczych i transportowych	R0160	-	-
Reasekuracja nieproporcjonalna ubezpieczeń majątkowych	R0170	-	-

Komponent formuły liniowej dla zobowiązań ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych z tytułu ubezpieczeń na życie

		C0040
MCRL Wynik	R0200	**2 059 249**

		Najlepsze oszacowanie i rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie netto (tj. po uwzględnieniu reasekuracji biernej i spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia)) / Net (of reinsurance/SPV) best estimate and TP calculated as a whole	Całkowita suma na ryzyku netto (z odliczeniem umów reasekuracji i spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia)) / Net (of reinsurance/SPV) total capital at risk
		C0050	C0060
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń z udziałem w zyskach – świadczenia gwarantowane	R0210	2 401 418	
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń z udziałem w zyskach – przyszłe świadczenia uznaniowe	R0220	-	
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0230	5 317 742	
Inne zobowiązania z tytułu (reasekuracji) ubezpieczeń na życie i (reasekuracji) ubezpieczeń zdrowotnych	R0240	4 536 493	
Całkowita suma na ryzyku w odniesieniu do wszystkich zobowiązań z tytułu (reasekuracji) ubezpieczeń na życie	R0250		2 625 580 001

Ogólne obliczenie MCR / Overall MCR calculation		
		C0070
Liniowy MCR	R0300	2 059 249
SCR	R0310	2 529 003
Górny próg MCR	R0320	1 138 052
Dolny próg MCR	R0330	632 251
Łączny MCR	R0340	1 138 052
Nieprzekraczalny dolny próg MCR	R0350	16 026
		C0070
Minimalny wymóg kapitałowy	R0400	1 138 052